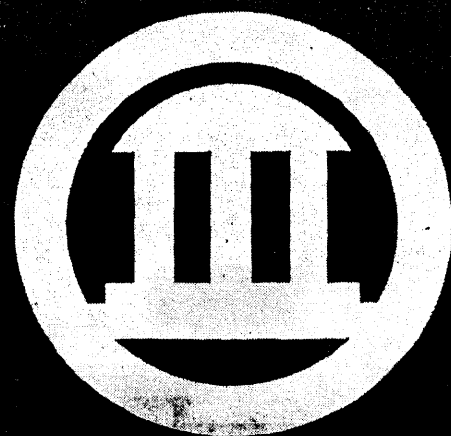

U

**LIOPILAS
LEHT**

4

PAASTU KUUL 1935

KAUBA PANK

Üldtelefon 1-83 ja 9 TARTUS, OMAS MAJAS, SUURTURG 12. Juhatus telefon 2-09
Avatud äripäevadel kl. 9—2.

Kauba Pank (end. Tartu Vastastikused Krediit-Ühisused) on asutatud 1905 a. ja on vanemaid rahaasutisi Eestis. // // // // // OMA KAPITALID ÜLE KR. 485.000.—

ANNAB LAENE heade kindlustuse vastu. Laenajailt liikmemaksu ega lisavastutust ei võeta.

VÕTAB RAHA HOIULE makstes ajakohast protsenti.

SAADAB RAHA igasse kodumaa linna ja alevisse.

GARANTIID riigihangete, töölepete ja avansside kindlustuseks.

TOIMETAB SISSENÕUDMISI vekslite ja muude dokument. järele.

/ / Ostab ja müüb välisvaluutat. / /

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE

Kindlustuse A.-S. EESTI LLOYD Tartu Peaesindus

„Postimehe“

raamatukaupluses

TARTUS, SUURTURG NR. 16
TELEFON 2-50

võetakse tellimisi vastu

INGLISE

VENE

SAKSA

RAAMATUTE JA AJAKIRJADE PEALE

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

20. aastapäeva puhul

RAHVASTE HEITLUS, PÄRAST MAAILMASÕJALE JÄRGNEVAT NÄILIST RAHUNEMIST, ON VÕTMAS ÜHA OHTLIKUMAT ILMET. PILVED KOGUNEVAD RAHVASTE PEADE KOHAL.

EESTLUS JÕUAB OMA ELUÕIGUST SÄILITADA JA ARENDADA RAHVASTE HEITLUSES ÜKSNES SIIS, KUI TA ON SEESMISELT ÜHTLANE JA KÕIK TA JÕUD ON ÕIGELT KUJUNDATUD JA RAKENDATUD. IGA EKSISAMM SELLES SUHTES VÕIB TUUA VALGUSE JA VABADUSE KAOTAMIST PÄIKESE ALL NING HUKKUMIST.

PRAEGUSEL KULTUURIASTMEL ON IGA RAHVA JUURES VASTUTAVA TÄHTSUSEGA TA HARITLASKOND. HARITLASKOND EESKÄTT VIIB RAHVAD TÕUSULE NING VABADUSELE, ORJUSELE NING KADULE.

NEIL OLUDEL KOGU EESTI HARITLASKOND PEAB OLEMA TEADLIK, ET TEMALE ON EESTI RAHVALIK TERVIKLUS PALJU ANNUD NING USALDANUD JA TEMALT SEE TERVIKLUS KA VASTAVALT PALJU ON ÕIGUSTATUD NÕUDMA EESTLUSE ELUÕIGUSE JA VABADUSE NIMEL. SELLE ÜHISE JA ÜLEVA ÜLESANDE SELGITAMISELE NING TÄITMISELE AIDAKU KAASA KA EESTI KORPORATSIOONIDE LIIDU KAHEKÜMNENDA AASTAPÄEVA PÜHITSEMINE.

Jüri M. M. M.

EKL'i lisand meie sotsiaalsele kultuurile

Sageli on nii, et võõras silm kergemini näeb ja tabavamalt võib kirjeldada mõnda meie rahvuslikku omapärasust, mida meie ise asja sees olles ise vaevalt märkame.

Iseseisvuse algaastail andis üks noor Soome teadlane, praegu tuntud teadusemees eesti kultuuri kohta väga tabava iseloomustuse. Tol korral seda iseloomustust oli minul isiklikult kaunis raske alla neelata, ja arvan et praegu kus moes on rahvuslikule enesetundele alust otsitada peamiselt sellest, mis meil juba korda saadetud, see mõnevõrra raskeltseeditav on ka teistele. Aga olgu peale; sellest ajast peale, kus see iseloomustus aset leidis, on kulunud mitmeid aastaid, soomlase poolt iseloomustatav olukord ise mitmetigi paremuse poole muutunud.

Iseloomustus ise oli sõnastatud kaunis krõbedalt. Umbes nii: Hää küll, aga teie kultuur on kõigist hoolimata siiski veel väga roheline. Eks see ole primitiivsusest parajasti väljarabelevate rahvaste tunnuseks, et nad küll surt rõhku panevad kirjandusele, maailmavaatelistele küsimustele, filosoofiale, esteetikale ja muudele magusatele asjadele, kuid teevad seda hoopis proosalisemate, kuid kultuurirahva eluks sama vältimatute alade kultiveerimise kulul, nagu jättes teenimatult tahaplaanile majandusliku, poliitilise, sotsiaalse jne. alade kultiveerimise.

Muidugi on see iseloomustus liiga drastiline ja karrikatuurne. Kuid teatud määral peab palka ka praegugi, olgugi et me kirjanduseilmelisest kultuurist juba tubli sammu oleme edasi jõudnud. Eks seisa ju veel praegu häbiväärselt puudulikult organiseerituna me ülikooli majandusteaduskond samal ajal kui summasid leidub välismaalastele võimaldada omal kulul kunstiajaloolisi kaevamisi. Või kus meil välismaalastele, jumal tänatud küll on võimalik anda neile loetavas keeles ülevaateid eesti etnograafiast ja arkeoloogiast, kuid kus meeldegi pole tulnud neile kättesaadavaks teha kõige olulisemat: ülevaadet Eesti saabumisest ja vabadussõjast. Seda nad loevad nüüd kirjeldustest, kus keskne osa on antud Balti bataljonile.

Aga see kõik on kõrvaline asi. Meie kultuur on viimasel aastakümnel palju juurde võitnud oma tuseduselt, harimise alla on võetud uusi alasid ja töö ise on ekstensiivsemast muutunud intensiivsemaks. Eesti kultuuriproofil on ammugi kaotanud oma ennesõjaaegse primitiivsuse.

Niisugustes oludes tundub anakronismina, kui meil üksikute üliõpilasorganisatsioonide osa

eesti üldkultuuri arendamises ikka veel kiputakse hindama peamiselt selle järele, kui palju nad omalt poolt kaasa aitasid juba ammu ületatud ennesõjaaegse kultuuriproofiili loomises. Paraku on see nii ja üliõpilasorganisatsioone tahetakse ikka veel väärtuse järele reastada selle järgi kui palju nad on korraldanud omavahelisi referaatkoosolekuid, palju nad on välja andnud populaarseid või teaduslikke teoseid, mil määral nende liikmed võtavad osa karskusliikumisest või E. Kirjanduse Seltsi tööst jne.

Need kõik on positiivsed üritused, kuid ärgu unustatagu, et need üritused ei ole ainukesed, ega tohigi ainukeseks jääda. Need ringkonnad, kes teisi üliõpilasorganisatsioone peavad teisejärguliseks sellepärast, et nad ise end rohkem pühendavad kirjandusliku kallakuga kultuuri arendamisele, kujutletagu kord ometigi kui võimalikuks muutuks olukord sel puhul, kui terve üliõpilaskond jätaks oma senised taotlused ning in corpore asuks viljeldama kirjandust koos rahvuslike humanitaarteadustega.

EKL on oma kahekümneaastase olemasolu ajal andnud nii mõnegi väljapaistva kirjanduslik-teadusliku ala edustaja. Kuid ta ei taha, ega pole kunagi tahtnud, et tema eluõigust põhjendataks ja mõõdetaks ainult nende saavutistega.

EKL-i kuuluvate korporatsioonide tekke- ja kujunemisaeg langes üldiselt ajajärku, mille piirideks oli ühelt poolt 1905. a. revolutsioon, teiselt poolt maailmasõda, ajastusse kus eesti rahva erikaal ja ühes sellega ka ta iseteadvus oli määratult suurenenud võrreldes endisega. Sel ajal ei olnud enam tarvet, et arvuliselt kiirelt kasvav eesti üliõpilaskond tervikuna rakenduks kirjanduslik, rahvuskultuurilisesse töösse. Küll aga pretendeeris üha rohkem ainuvalitsusele seda nõudev üliõpilasideaal. Lõhe eesti üliõpilaskonnas sai paratamatuks.

Üks teise järele Riias, Tartus ja Peterburis tekkinud Eesti korporatsioonid teatavate individuaalsete erijoonte kõrval olid kantud ühisest vaimust. Pealiskaudne otsustaja võib selle ühisvaimu kirjutada värvitekli ja komaanide arvele. Tegelikult olid eeskätt eesti rahvuse arengust tingitud moodsamad ajanõuded, need mis ära määrasid korporatsioonide üldilme.

Käesolev kirjutis tahab neist paljudest erijoontest, millest koostub EKL-i liitunud korporatsioonide ühisilme, välja tõsta ainult mõnda. Korporatsioonid võtsid oma eriliseks ülesandeks

Meil on palju veel võidelda selle eest, et ühistunnet oma riiklikus ja rahvuslikus ülesehitamistöös väärilisele kõrgusele aidata.

Väikeste rahvaste jõud on nende kindlas kokkuhoius.

Meie lootus, üliõpilaskond, ärgu unustagu hetkekski, et ellu astudes neil on tarvis koos ehitada, koos oma rahva huvide eest võidelda ja ka sagedasti koos kannatada.

Korp! Frat. Estica auvilistlane.

oma liikmetest kasvatada eesti rahvuse teenistusse oma erikutsetel teotsevat intelligenti. Sel ajastul oli eesti rahva areng niikaugele jõudnud, et tema rahvuskultuuri ekstensiivse viljeldamise asemele pidi astuma intensiivne — juba ennesõjaaegsete olude ja nõuete taga hakkas ärkusajajärgne universaalrahvamehe tüüp tunduma tegelinskina, ning sellise kultuurtüübi kasvatamine on korporatsioonidele alati olnud võõras.

Oma liikmete ühiskondlik kasvatus aumõiste üheõigusluse ja teiselt poolt jälle valju vanusedistsipliini risttules, see oli korpide peamiseks ülesandeks. Sellega loodeti anda ja antigi tuhandele eesti intelligenti liikmele nende erialalises teotsemises tarvilik sotsiaalne aluspõhi. EKL on praegugi veel veendumuses, et sel teel üliõpilane saab kaasa vastupidavama aluse, kui teiste kasvatusmeetodite abil, mis taotlevad peamiselt oma liikmete maailmavaate arendamist. Viimasele on korpid rõhku pannud ainult tingimusi, silmas pidades eeskätt, et nende liikmete teod igäiks üksikult kujuneks oma rahva kasuks ja oleksid ühtlasi ausad, mitte nii suurt tähtsust asetades sellele, missugune maailmavaade neid tegusid dikteerib.

Kas pole kahetsemisväärilised lõhed meie

rahva hulgas väga palju tingitud ka sellest, et meil seda momenti ikkagi veel täiel määral ei hinnata?

On inimlikuks nõrkuseks vahest mõne välisjoone järele teha ettetõttavaid üldistusi ka asja sisu kohta. Ja nii on korpides toimuvat ühiskondlikku kasvatustöö asemel tahetud näha ainult seltskondlikkude kommete sissetreenerimist — välist vormikultust. Dr. Juhan Luiga kaasaegsena tõmbaski kord ühele liistule korporatiivse osa eesti üliõpilaskonnast „Noor-Eesti“ liikumisega, kui ma ei eksi sel kombel, et ühed tema meelest unustavad sisu läikivate kingade taha, teised jälle kirjandusliku stiili ja poseerimise varju. Ühele liistule tõmbamine, mu isikliku arvamise järele on tõesti õige. Kuid kes sõandab meie päevil eitada Noor-Eesti suurt kultuurilist osa meie rahva arengus. Korporatsioonid samuti nagu viimane kandsid oma algupäevil teatavat protestijoont valitsema pääsenud ja sama kivinema kippuva rahvusideaali vastu, mis koos värvitekliga mitterahvuslikuks pidas terve rea kultuuriväärtusi. Kultuuriväärtusi, mida eestlased sel ajal märgatavalt ei omanud, kuid sakslased küll ja mida seepärast ei tahetud tunnistada üldinimlikuks.

Ei ole saladuseks, et 1915. aastal eesti korpo-

Sõpruses ning ühises töös kodumaa kasuks püüame kasvatada häid seltskonna liikmeid ning truid riigikodanikke, kes oleksid väarikateks järeltulijateks varematele põlvedele ning edasikandjaks aadetele, mis kannavad Eesti riiki ja rahvast.

G. Jonson

Korp! Vironia vilistlaskogu esimees

VALMIVA INTELLIGENTSI KAKS MISSIOONI

Iga kultuurrahva vaimseks õisikuks on selle üliõpilasnoorsugu. Üliõpilasnoorsugu on aed täis heliotroope, kuhu alati kinnistub rahvusteadlike kodanike uhkustundest ja lootusest tiinestatud pilk. See, kuis võrsub rahva õilsaim kasvustik ning milliseks ta kujuneb teaduste taimelaval, on väga paljude otsene südameasi. Seepärast ongi erilisel hää, kui üliõpilasnoored täie tõsidusega püüavad täita oma rahva üllamaid soove, kui nad ei „verista“ selle tuleviku-

ratsioonid EKL-iks liitusid enda kaitseks välise surve vastu. Nüüd on üliõpilaskondlikud vahekorrad muutunud märksa leplikumaks, üliõpilasorganisatsioonidki omalt ilmelt ühtlasemaks muutunud. Korporatsioonid on arenedes endasse võtnud ühte-teist teiste organisatsioonide kogemusi, suur osa sellest mille pärast vaenlikult suhtuti korporatsioonidesse on saanud eesti üliõpilaskonna ja intelligentsi üldiseks omanduseks.

Praegune aeg on liiga lähedane, et täiel määral suuta hinnata selle lisandi tähtsust, mis EKL on toonud eesti sotsiaalsele kultuurile. Kuid see on olnud suur ja on eesti rahvuse kultuuri profiili mõjukalt paremuse poole kujundanud. Sellise töö vajaduse kohta on nüüd ikka laiemalt jõutud veendumisele. Tahame aga ka loota, et selle töö vili väga kauaks ei jää tulema.

Juh. Vasar.

lootustega laetud vaimu ega tundeelu hullemat kohta passiivse seljapöördega, antipaatsel flatulentsiga. Alma Materi õisikule ollakse siis tänulik ja rõõmuga jälgitakse ta sirgumist sihvakaks noorviljapuude kõrgmetsaks.

Üliõpilasnoorsugu on tuli, — õitsituli, mis läkitab ja peab läkitama *soojendavaid kiiri* oma ümbrusse ning leeke oma rahva hämarasse tardumusse. Teeb ta seda, ollakse talle tänulik kahekordselt. Siis rahvaski hakkab imetaoliselt kiirgama ja kumenduma nagu flint — tulekivi.

Alljärgnevas vaatleme lähimalt noid ülesandeid, mis lasuvad meie valmiva intelligentsi õlul. Neid on päämiselt kaks: individualistlik ja kollektivistlik missioon. Mõlemad aga väärivad ühtvõrdset käsilevõttu.

*

On vastuvaidlematu tõik: üliõpilane, eriti kui ta on väikerahva liige, ei või endale lubada eluideaalsiks säada ainult puhtteaduslikku tööd. Vahetu ja pidev tegevus spetsiaalalal võib sihile viia küll varakult, kuid miinustega: ollakse mitmeti elukauge, reaaliühiskonnast välja lülitatud. Samuti ei sobi tal ehitada suuri illusioone, kujutelmelme aetuna „pehme pesa“ maaniast ja egoismist. Sest tõeliselt intelligentne inimene peab küllaldaselt määral tugev olema seks, et võida majanduslikult rahuldada ka piskuga, tarbekorral ainult elatismiinumiga. Pole õige, et mammona-türannias peituks ainus ja vääramatu tee

EKL käib tõusvat rada ja on oma sihtide saavutamisel võitmatu, kui ta on omas meelsuses teadlik ja ohvrikandmisel tugev.

A. Kapp

Korp! Fraternitas Estica
vilistlaskogu esimees.

õnnele, endahäoolule. Sest õnn on ennekõike ikkagi teatav psüühiline seisund, mis indiviidile võib pidevalt tajutatavaks kujuneda vaid *impulsiivsest, emotsionaalsest elutundest ja elutunnusest*. Suur intensiivne elutunne ja elutunnetus, — inimliku hingeelu kõrgemaid jõususe- ja tahteakte, — võib aga sugeneda, võimsaks kihistuda ainult sääl, kus ruumi on valgusele, tööarmastusele ning eetilisele kultuurile. Seda ei sisalda endas aga materialism, ei, vähemalt mitte puhtal kujul. Vaimuvalgus ja kõrgemad eetilised elamused leiavad kergemini tee idealistlikku maailma. Ja ainult idealismist läbiimmutatud atmosfääris võib kujuneda, vormuda suurejooneline, intellektuaalselt ja psüühiliselt tugev isend, s. o. karakter ja vankumatuil filosoofilisil veendeil rajanev maailmavaade. Mis omakord ongi *eeltingimuseks õnnekuse ning elurõõmu vahetu tajumuse tekkimisel*. See on eeltingimuseks õnnele rõõmust ja rõõmule õnnest, et oled *inimene*, et võid *elada oma* elu ja kasulik olla rahvale ning üldinimsusele selle õilsamais pürgimisis. Mis aga pääasi: selline elu on tuhat korda väärtuslikum kui too päevast päeva mõnulemine tõusikliku suurkoodanlase „mugandatud pesas“. Viimane peaks lihtsalt antipaatiat sugereerima vaimudemokraadile. —

Ent kõnelgem nüüd sellest, mida peaks siis üliõpilasnooruk harrastama oma otsese spetsialiteedi kõrval. Kaudne vihje sellele on antud juba eelnevas. Täheandab — *ta peab end vaatlema!* Ta peab valvakalt pidama silmas suunda, mida mööda ta liigub, kuid ühtlasi ka vigilantne olema oma sisimate alateadlike ning teadlike instinktide suhtes. Nende sissepoole pöördud

vaatluste kaudu ta peab siis otsusele jõudma küsimuses: *kes ma olen, mis on ja mis mul puudub?* Kindel: nähakse eeskätt palju hüvelisust, palju vaimseid ja füüsilisi väärtusi, nähakse — *jumalust*. Seda kõike on meis ja seda hoomata on hää: see sisendab meisse julgust ja elutahet. Kuid ometi peab endas nägema ka pahelisust, närusust, väiklust, alatust, ebaõilsust, ebaesteetilisust. Ka seda on meis kõigis — teinekord isegi tugevamas kvantumis. Avastanud ka enda varjupooled, toonud selle, mis ebainimlik, nähtavaks, ja paljastanud karmilt kogu „saatana soosiku“, ollakse endadetektiivina jõutud etappi, kust alata võib isiksuse spetsiifiline ülesehitus, ta iseloomukujundus, ühesõnaga — *suur võidukäik uue inimese poole*.

Sääraseks endavaatluseks, endaleiuks ja sisi-maks vormimistööks läheb tarvis vaid pidevat ning jõuküllast *tahtmust*. Peab otse Marie Underi kombel põlema valust saada *hääks*. Siis ka saab. Ja seda teha ning tahta pole kunagi hilja. Sest iga uus päev on ärkamiseks uuele täiuslikumale elule ja elutunnusele. Iga uus tund ning hetk ajas ümbersünniks, lahtiirdumiseks sellest, mis oled olnud.

Mislaadne ja milline siis oleks see inimideaal, kuhu püüda, milliseks kujuneda tahta? —

Suur loodusfilosoof ja inimsuse reformaator *Rousseau*¹ piiritleb ülimalt kasvatusideaali ainsa terminiga: *inimene*. Kõrgeim olend, kes on totaliteet omaette, lihtis ning ülioriginaalne. Kõrgeim olend, kes elab vahetus harmoonias endaga,

¹ vt. Paul Sakmann. Jean-Jacques Rousseau. F. Meiner, Leipzig, 1923.

EKL!-i 20 a. juubeli puhul.

„Kui sina noor oled, siis . . .“

EKL! on noor. Tema paneb ise enesele vöö vööle ja läheb, kuhu tema ise tahab. Tema kuulab oma teel küll nõuandjaid, aga tema ei lase end kellegist talutada, vaid otsustab ja astub oma sammud iseseisvalt.

Tema on täis elujõudu ja indu ja noorustuld. Tema päralt on lootusrikas ja paljutõotav tulevik, täis arenemise võimalusi lõpmatuseni. Tema paneb eluvõitluses ühes teistega leplikus meeles oma jõu ja teadmised kalli kodumaa ja rahva teenistuses ja rakendab Eesti rahvusriiklust ja loob Eesti rahvast seesmiselt lõhes-tamatu terviku, kaitstes seda sisemiste ja väliste vaenlaste vastu kindlas teadmises ja veendumuses, et surra võitluses on õilis — on kangelase surm.

Oma kõrgete ülesannete täitmisel elus armastab tema vabadust ja tõtt üle kõige ja ei karda nende ülevate tähiste poole sam-mudes ühtegi takistust, vaid süütab võimsalt vaimlised tulekeeled kodumaa küngastele põlema, mis ajamärkidena tõtt ja õiglust taga nõuavad. Tema teab, et tuul, torm ja vihmasadu ei kustuta seda tuld, sest see leiab vastukaja rahva südames ja põleb sääli igavesti ja säält helisevadki EKL!-i 20. a. sünni-päevaks võimsalt vastu meie suure lauliku sõnad: „Käi kindlalt, Nõua õigust! Aeg annab arutust.“

Oskar Rütli

Korp! Sakala Vil! Kogu auesimees

kes põleb armastusest kõige oléva vastu, olles aare iseendas. Olgem inimlikud, olgem algupä-rased! Nii kõlab geniaalse apostli hüüd sajan-dite hämarusest. Elagem, et elada! Sest ei ole teist õnne kui elada — lihtsalt, loomulikult, inimväärselt. Õnn jääb püsivaks, kui tahtmused ja võimised on tasakaalustatud, kuid rahuldu-takse sellega, mis võimalik on saavutada elukor-rastusiks. Õnnelik on see, kes evib küllaldaselt psüühilisi ja füüsilisi jõude, et leppida antud seisundiga. Ent kuna inimene on veel ka oma soo liige, siis peab pool tema egoismist muutuma altruismiks, et leida teed ligimeste juurde. Peab elama ja end tundma teises: ta rõõmes, valus ning südamepiinus. Selline on õnneliku ja inim-liku inimese kõrgem tüüp. See on eetilisem ning täiuslikum inimideaal, kuhu püüda.

Prof. Fr. Foerster, nüüdisaja suurimaid psühopedagooge ja patsifiste, püstitab inim-isiku kohta kategoorilise imperatiivina eetilise pretensiooni: *ta olgu aus, õiglane, kohusetruu*. Et seks saada, tuleb eelkõige *vihata* perversiteeti ning tsivilisatsiooni näilist hiilgust, tuleb vaba-neda massipsühhoosist ja valju kriitika ning skepsisega suhtuma kehtivaisse üldprintsipi-desse, doktriinidesse, aksioomidesse. Tuleb en-

das maad anda uutele tõdedele, tõelisele kultuu-rile. Tuleb äratada endas ellu süüme, pieteet, sisemine valvur. Aga kõigele lisaks peab olema ka tugev tahtes ning teos à la Romain Rolland, Upton Sinclair, Giordano Bruno jt. Alles siis on tee lahti progressile, vaimukangelusele, hero-ismile . . .

Nii siis kõike eelnevat kokku võttes rõhuta-gem: süüvides innukalt spetsiaalsusse, on üli-õpilasnoorsugu enda ja teiste pärast kohustatud sama intensiteedi ning analüüsimitahtega tung-leva ka oma sisemaailma, et vabastuda ja puhas-tuda võida kõigest väärnimlikkusest — sirgjoo-neliseks mehistumiseks ja naisestumiseks. Tea-dagi: kulub palju aega ja vaeva seks endavii-mistluseks-õilistuseks, enne kui sel on nentimis-väärseid tulemusi. Ta on raskem teaduslikust tööst. Ent misjagu raskem, seejagu tähtsam: viimane ehitub esimesele. Ja ärgem kartkem ränkusi, mis tasutakse plussidega. Selles — ning ainult selles — seisab me noore vaimse eliidi *esmajärgulisem ja elulisem missioon*.

On vaimusangar, kes elu lähtekohaks valib enda isiksuse, ja kes läheb maailma vallutama iseenda kaudu.

Teise ülitähtsa ülesande dikteerib üliõpilas-

20 aasta jooksul Eesti Korporatsioonide Liit, koondades enese ümber eesti korporatsioone, on kasvatanud oma liikmeskonda teadlikeks kodanikeks, missugusel tööl eriti suur väärtus on meie riigi iseseisvuse ajajärgul.

Seda tööd tuleb aina süvendada, milleks EKL'le soovin raugemata jõudu aastasadeks.

Hugo Treial

Korp! Ugala Vil! Kogu esimees

noorsoole meie iseriikliku rahvuskultuurse ja sotsiaalelu süvendamis- ning korrastusvajadus. Siin peab akadeemiline noorpõlv näitama, et ta on veri oma rahva verest ja vaim tema vaimust. See tähendab — ta peab olema ja jääma elavaks osaks, organiks oma rahva üldkehas. Ta peab avara osavõtliku südamega laskuma ka nn. massi juurde: selle murede hallusse ning pühapäevärõõmude valda. Sinna viima ja säält võtma. Tõsi, on ju väga ränk leida hingelist kontakti intelligentsi ja lihtrahva vahel, ent noorusele tohiks see siiski olla saavutatav kergemini, kuna ta ju evib palju hääsoovlikku tolerantsi, südamesoojust ning idealismi, mis võimeline sillatama lõhendikke. Siin aitab suuresti nii öelda nooruse eufooniline ja humaanne põhinatuur. — Hingeline kontakt kaasinimestega, ühiskonnaga on aga igal juhul hädavajalik juba ainuüksi seepärast, et ta kasvatab orgaanilist ühtekuuluvustunnet ja süvendab terviklustaju rahva üksteisest muide nii teravasti erinevais seltskondlikes kihistuses, vältides seega võimalikke sisepoliitilisi ja sotsiaalseid katastroofe. On fakt, et kunagi ei saa jääda püsima ühiskond, rahvas (ega ka natsionaliteet!), kui selle siseelu käristavad vahedad dissonantsid; ta elutunne ning -jõud degenererub, variseb kokku, tasandades teed paratamatule kultuurilis-eetilisele hukule kui ka majanduslikule hävingule. Nii nagu see ka Eestigagi on ähvardanud juhtuda — selle rabeluste ja vastuolude traagilisil ajal.

Kuid selleks, et siiralt, avara südame ja sise-
mise innustava tulega minna oma rahva sekka, peab olema suuri teolevirgutavaid aadendeid,

milliste üldsünteesis sisalduks rohkeid elulisi, reaalseid, aga ometi kõrgeid ideede-komplekse. Nii elulisi ja sugestiivseid, et need aadendid noori vaimuinimesi mitte üksnes hetkeliselt ei vaimustaks, vaid neid pidevalt hoiaks elevil, — olgu minu pärast kas või religiooniks, usundelamuste taoliseks kujuneva potentsi ja pingega.

Aga millised võiksid olla sellised reaaliidealitlikke konkreetseid sihitootlusi innustavad ja üliõpilasnoori sisemise ekstaasini viivad aadendid? Mistaoline noid kõrgsünteesi kandvate ideede olemuslikum koostis, tuum? Ning kust leida neid suuraadendeid? —

Mis inimest võiksid viia sügavaima sisemise ekstaasini, on joovastuslikud, puhtad elamused. Ja neid on teatavasti viis: kõikeohverdava armastuse, õilsuse ja ilu joovastus, siis patriotismi või üldinimsuse teenimise ja tõe otsingu ning selle leiu suured elamused. Ja nentigem: enamik nüüdisajastu domineerivaist aadendeist baseeruvadki just nüüdmainitud elementidel ja tegureil, olles selliste elamuste kandjad. Demokraatia-, hõimu-, karskus- või rahvusaadend, — need kõik ja mitmed teised on suutelised inimvaimu ja südant virgastama tuliseks. Kui ainult tahetakse süttida.

Aga süttima ju peab akadeemiline nooruk.

Suur, süstemaatsust ja sihiteadlikkust nõudev töö seisab näit. ees meie omakultuuri loomeväljul (ehkki sellest on nii palju kõnelnud ja kirjutatud!). Omapärane, ainuline, puhteestiline pale on Eestile õieti alles loomata, välja kujundamata. Valdavas osas meie kirjandus, kunst ning teaduslikudki üritused on tänini püüdnud

Saatuse määramisel korp! Rotalia

Tekkis idasse, sattus siis läände ning alles hiljem jäi püsima Tartusse. Ta olemise mõtteks nii idas kui läänes oli seista eestluse vahipostil. Olgu talle osaks jõudu mööda kaasa aidata eestluse seesmisele ühendamisele, mitte lõhestamisele. Rahu kosutab, vaen kaotab. Mitte vales ja vägivallas, vaid tões ja õiguses saab eestlus tõusta.

J. Uluots

Korp! Rotalia Vil! Kogu esimees.

taotella ikka euroopalikke ja, võiksime lisanada, isegi planetaarseid eesmärke! Meie vaimne looming on nii mõnigi kord läinud meist endast mööda — tühjusse. Kodumaa on sageli unustatud orvakeseks. Säherdune ülimumoodne olla-tahtev kultuurilooming on evidentselt mõeldud muidugi eksperimendina eeskätt Euroopa kallal, või õigem — silmategemiseks Euroopale. Kahjuks aga nende *a posteriori* saadud resultaadid osutavad ses suhtes negatiivi. Järelikult: siin peab sündima põhiline murrang.

„Euroopale pakkuda Euroopa kultuuri on mõttetu, sest Euroopa on omagi kultuuriga suures hädas ja ei tea nähtavasti, kuhu teda panna, kuhu mahutada,“ kirjutab õigusega üks meie omakultuuri kandvamaid jõude — A. H. Tammsaare². „*Vähem Euroopat ja rohkem meid endid!*“ (sõrendus minu; H. V.). Nii: et tunnustust leida kodus kui ka väljas, seks läheb meil tarvis puhtamat, s. o. niisugust kultuuri, mis teravalt ja selgekontuurselt erineks kõigi teiste omist. Peame seega looma esijoones *endile* ja *endast*, oma rahvale ja alles omakultuuri ning rahvusliku omapära kaudu tungema Euroopa, — kas lõppeks see pole absoluutne, viimne tõde?

Mis aga tõde on, see tuleb nobedasti ellu viia.

Palju virgutus- ja kasvatustööd on teha ka alkohoolismi vastu võitlemiseks, seda eriti me üldises rahvanoorsoos. Sest ei näi kõigile veel küllalt selge olevat, mis tähendab *olla noor, olla vaba inimene*. Mürguiimas, endapillangus, lodevus-aktides on veel paljude elumõtte ja siht. Paljude elu läheb kaugelt mööda *tervest eluröö-*

must, joobumusest, olles hall, päikeseta. Hüljatakse inimlikkuse ülilm oreool, tiaara, endakvaliteet... Akadeemiline noorpõlv peab siin viljastavat ja äratavat eeskujut andma. Nende elu peab puhta leegina valgustama teistegi teed. Aga isiklikku positiivset eeskujut ja hooandmist lähed tarvis ka teisel tegevusalul ning aatlemisis. Pole üldse puudus tööst — puudus on tegijaist. Pole puudus kõrgeist aadendeist ega paleusist, vaid nende kandjaist. Pole puudus üllaist emotsioonest, elamusist — puudus on suur nende läbielamuste ihalejaist ning otsijaist. Inimene ei taha *inimene* olla.

Ülalriivatud probleemest, ideist, rohkeist tööolust peaks nähtuma, kui avar on maailm, mis ootab teotahetlisi loominguinimesi me omas kodus. Kuid — ega siirdumine mistahes tegevuspõllule või kusttahes poolt polegi nii lihtis. See nõudleb üliõpilasnoorilt vaimset elastsust, tihedakoelist hingelist ja filosoofilist kultuuri, töösümpaatiat, ent ühtlasi ka suurt julgust ning suuri isiksusi. Veel enam: on alu, mis viljelejailt eeldavad ka talenti, vastavat virtuoositeeti, endasalgust ja vilgasust. Aga kes siis üliõpilasist ei tahaks olla nende sulniste põhivooruste kehastisi?!

Kõik.

Kuid et seks saada ja seda ka olla, on tarvis, et täidaksime vääramatult omi inimkohustisi eeskätt elureformi alal nii enda suhtes kui ka pidevas seoses ühiskonna kõigi paremusele pürgivate ringkondadega. Siin meie valmiva intelligentsi *teine tähtis ja kollektiivne missioon*.

² vt. „Vaba Maa“ nr. 36 — 1935.

Usku enesesse ja oma võimesse, armastust kodumaa vastu, lootust tulevikku ja innukat töötahet sihtide saavutamiseks. Kõik jõud rakendada kodumaa väarikaks arenguks ja E. K. L. kasvamiseks ning edenemiseks ülesseatud sihtide taotlemiseks.

A. Imelik

Korp! Fraternitas Liviensise
Vil! Kogu esimees

Mu keskusteludel üliõpilastega ning muil vaatlusil saadud tähelepanekute üldkokkuvõtte on: meie üliõpilasnoorsugu on positiivne, idealistlik, on tulvil täis optimismi. Muidugi see väide teisalt on õige, et on ka üksikuid allakäivaid, isegi juba degenererunud tudengtüüpe, kuid egas need sugugi tohiks tumestada seda muide nii eredat ning lootustsisendavat üldpilti. Kus lõppeks säherdusi „andekaid parasite“ ei oleks? Paremusel pürgiva elu dünaamika ja vitaliteet on aga alati võimas niivõrt, et varem või hiljem pühib nad omalt arenguteelt. Kuid kahjuks need endapilajad on siiski need, kes lihtinimesele kergemini puutuvad silma. Nende järgi ta tavaliselt siis teebki oma hindava otsuse, milline aga peaaegu alati on väär, ühekülgne, rääkimata üksiknähiste taustal tehtud vildakaist üldistusist. Tean näiteks ühte „kõrgestisündinud“ vanaprouat, kooliõpetaja maalt, kes arvas, et korporandil on pintsakuhõlmad lahti *ainult* seepärast, et kuraasikalt uhkustada oma värvipaelaga. Et aga teised ka käivad pintsakuhõlmad valla (isegi ta oma poeg!), see ei tulnud „asjatundlikule pedagoogile“ üldse pähe. Ta nägi ainult kirevat siidlinti, mis kuidagi vahedalt haavas tema endarmastust, — võib-olla sellepärast, et ta oma poeg polnud korporant. Ja niisugused on õigupoolest küll enamik arvustajaist, hindajaist.

Ent asjata. Maha virilad eelarvused ja väärhinnangud! Meie valmiva intelligentsi rõhuv enamik täidab kahtlemata rahvalt talle asetatud ülesanded ja lootused. Täidab kuhjaga. See ei ole hüpotees, vaid konkreetne reaaltõde. Seda on me üliõpilasrahvas mitmeti tõestanud. Aga ta

tõestab seda üha uuesti. Ikka ja jälle. — Üldsaavutiste ning töö edukuse tõstmiseks on, mõis tagi, väga tervitatav, isegi hädavajalik, et akadeemilised noored senisest *veelgi suuremal määral tähelepanu omistaksid endakasvatusele, kõlbla julguse süvendamisele, elureformile ja uue suursugusema elustiili otsingule ning kultuuritööle laiemas ulatuses*. Sest siirdudes pääle studiumi lõpetamist tegelikku ellu, läheb tingimata tarvis, et oldaks igakülgselt küps, täiuslikkuseeni küündivalt väljakujunenud vaimuini-mene, kes suuteline mõjustama ümbrust, oma miljööd, õhustikku, andes igal sammul ja paigas kaasinimesile viljastavat eeskuju enda imposantse isiksusega. Ja mis eriti oluline: põleda tah-test olla *le moins mauvais*.

Me teame taideajaloost, kuis Raafael, maailmakuulus Itaalia renessaansiaja maalikunstnik, võitles omaenda varjuga. Töö ülikülluse tõttu tuli tal sageli maalida pilte ka öösi. Kuid ükskõik kuhu ta ka lambi või küünla poleks asetanud, ikka langes tema *enda vari* neile kujutisile pildil, milliseid ta parajasti lõi. Ning need inimkujutised saabusid ebamäärased, segasejooneliselt ähmased. Kurv oma hoole ja andumusega tehtud töö ebaõnnestumisist leiutas vanameister Raafael lõppeks geniaalse idee: *ta sidus tule oma otsaesise külge*. Ja ennäe — vari oli kadunud. Inimkujud lõuendil tulid selged ning loomutruud, seletatuina mingist sisemisest puhtusest, hingekristallist.

Üliõpilasnoored! Sidugem ka teie Raafaali kombel tuleleek oma lauba külge, et te oma vari ealgi ei tumestaks teie töö ega loomingu vilju!

Hugo Viires.

Ühised aated ja sihid viisid kord Eesti Korporatsioonid ühine-
misele Liiduks, ühised aated ja sihid on juhtinud Liitu kogu tema
tegevuse vältel, osutudes õigeiks, väärtuslikeks ja jõulisiks, ühised
aated ja sihid püsigu ka edaspidi, tähistades kindlalt ja vankumatult
kõigi ürituste ning jätkuva tegevuse arenguteed.

Dr. med. H. Normann, eradotsent,
Korp! Revelia vilistlaskogu esimees

TERVIKULINE VILISTLASKOND

Ilmub vaidluskorras.

Toimetus.

Viimasel ajal sagenevad hää-
led, mis kinnitavad üliõpilaskon-
na ühtlustamise vajadust. Orga-
nisatsioones, olgu need seltsid või
korporatsioonid, tuntakse, et üli-
õpilaspere killustunud olek nõr-
gestab ka haritlaskonda ja on tõ-
siseks ohuks kogu rahvale. Otsi-
takse lõhestuse tõelisi põhjuseid
ja nende kõrvaldamise võimalusi.
Mõni julgem rahulolematuist
unistab ehk koguni põhjalikust
ümberrahuldusest, organisatsioo-
nide sisemise korra ühtlustusest,
võibolla koguni organisatsioonide
ühitesulamisest. Niikaugele ei tar-
vitse meil aga minna; veel roh-
kem — see on võimatu. Kes vä-
hegi tunneb Tartu üliõpilaste
koondisi, see teab, kui kalliks seal
peetakse oma siseelu, teab ka se-
da, et suures, ühises koondises
distsipliini küsimus osutuks la-
hendamatuks. Ühine koondis ei
oleks intiimorganisatsioon. Ja
Tartu intiimorganisatsioonid pea-
vad säilima: neil on seljataga lii-

ga suuri rahvuslikke teeneid, nad
on liiga tugevasti mõjustanud
meie seltskonna ilmet, et võiksid
tulla kõnesse kiirelt valminud ka-
vad nende ümberrahuldusest. Iga
organisatsiooni sisemine kord
peab jääma puutumata, või kui ta
muudetakse, siis olgu see iga or-
ganisatsiooni sisemine asi.

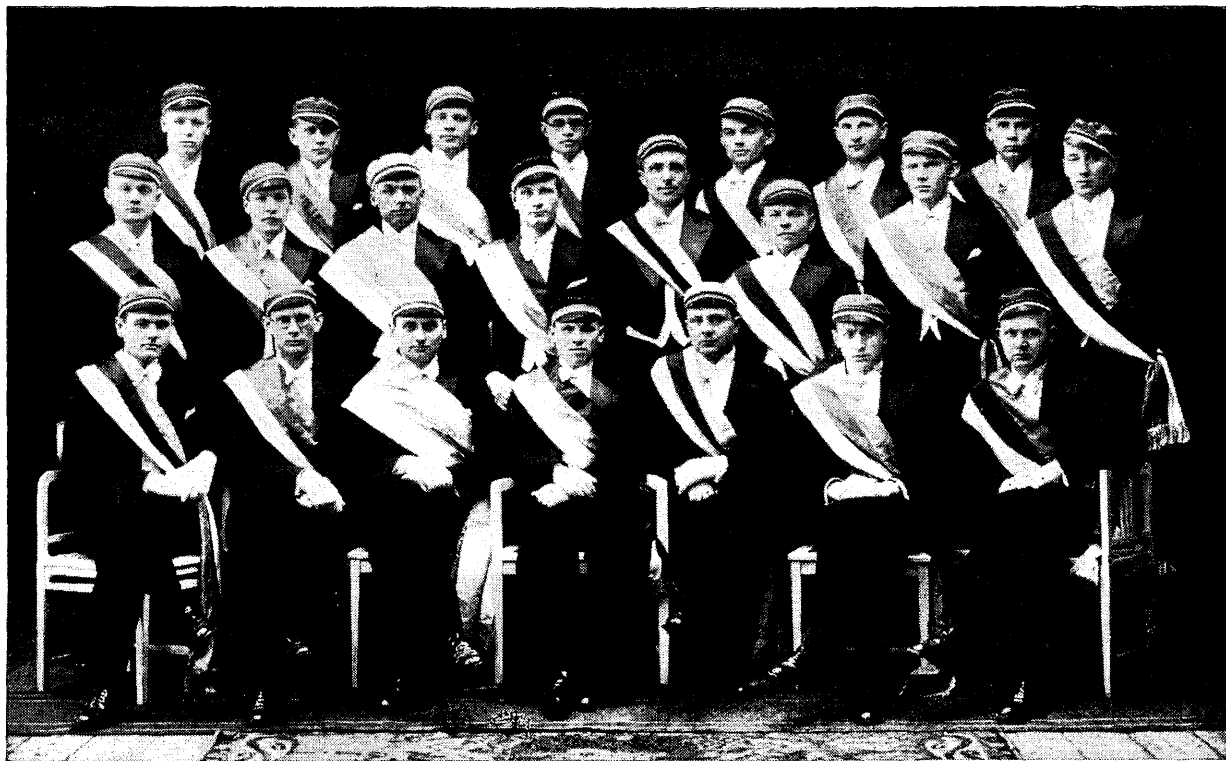
Võib väita põhjendatult, et or-
ganisatsioonide lahkumineku ei
ähvarda tõsiselt üliõpilaskonna
ühtlust. Rahvuslik üliõpilane, ol-
gu ta mis koondises tahes, on ees-
kätt oma rahva võsu: ta on julge,
tõttarmastav ja riiklikult mõtle-
v; ta teab, et Eesti maa ta jalge all
seob teda teiste kaasvõitlejatega.
Isiku tuum on kõikjal sarnane,
olenematult organisatsiooni ise-
loomust. See tuum on niivõrd pü-
siv, et seda ei suuda muuta üksi-
kute organisatsioonide omapära:
ülikooli lõpetajad, tulgu nad kor-
poratsioonist või seltsist, on oma
hingelaadilt väga sarnased ja
leiavad kergesti ühist keelt.

Meie näeme aga, et vastuolud
üliõpilaskonnas siiski põhjusta-
vad kahtlematult lahkumisi ka

seltskonnas. Mis on selle põhju-
seks? Tahtmatult tekib küsimus:
kas haritlaskonna killustus on
tõesti lahutamatu seotud erine-
vate üliõpilaskoondiste olemuga,
või on võimalik säilitada koon-
diste erinevused ja siiski saavu-
tada haritlaskonna ühtlust? Pea-
me vastama, et see on võimalik, ja
nimelt sel teel, et rahvuslike üli-
õpilaskoondiste vilistlaskogud lii-
detakse ühiseks rahvuslikuks vi-
listlaskoguks. Sel juhul akadee-
miline kodanik oleks erikoondise
liikmeks vaid õpingute lõpuni,
mil ta astuks ühisesse vilistlas-
kokku. Võib arvata õigustatult,
kui tahame püüelda tervikulise
haritlaskonna poole, siis on seda
kergem saavutada ühtlase vilist-
laspare kaudu, kui üliõpilaskoon-
diste liitumise teel, seda enam, et
üliõpilaste ühtlane organisatsioon
on praktiliselt teostamatu.

Praeguse olukorra juures kil-
lustavad iseseisvad vilistlaskogud
seltskonda palju enam kui näiteks
üliõpilaskoondiste sise-elu lahu-
mineku, kuigi viimased leiavad
rohkem vastuseisjaid. Iseseisvate

EKL-i KUULUVATE KORPORATSIOONIDE EESTSEISUSED.

1. rida — esimehed: A. Luud (Vironia), A. Meil (Frat. Estica), F. Lepik (Sakala), J. Luik (Ugala), V. Toone-
kurg (Rotalia), L. Koppel (Frat. Liviensis), A. Truu (Revelia).
2. rida — abiesimehed: K. Päril, H. Kippar, A. Krudenbrunn, O. Zupsmann, E. Vilval (laekur), E. Leiten,
E. Elman, M. Lond.
3. rida — kirjatoimetajad: H. Soone, F. Tamm, K. Pikk, A. Meksi, A. Mitnits, E. Redel, J. Kuldkepp.

vilistlaskogude olelu lõhestab ni-
melt akadeemilist peret jäädavalt
ja mitte ainult ülikooli lõpetami-
seni; ta põhjustab edaspidises
kutseelus vastuolusid igal tööalal
ja loob tolle materiaalse huvimo-
mendi, mis nii inetul kombel ri-
kub üliõpilaselu kooskõla. Igaüks
teab, et paljudel juhtudel organi-
satsiooni valiku juures ei etenda
otsustavat osa koondise aateline
pale, vaid vilistlaste mõjus. Or-

ganisatsiooni valikust peetakse
sõltuvaks oma edaspidine mate-
riaalne edukus, oma karjäär.
Need väärnähted kaoksik, kui
üksikute vilistlaskogude asemele
astuks ühine rahvuslik vilistlas-
kogu; neid nähteid ei suuda aga
kaotada praegused vilistlaskogu-
de liidud.

Ühine vilistlaskogu etendaks
rahva elus tähtsat osa ka selle-
pooles, et ta koondaks haritlasi

võimsaks kultuuriliseks teguriks.
Ta oleks küllalt rohkearvuline, et
asutada osakondi mitmes riigi
osas, näiteks klubide näol, kus
harrastatakse üliõpilaste tradit-
sioone ning ollakse pidevas kon-
taktis noorema põlvega. Nii säi-
liks tegevus haritlaste peres elav
arusaamine noorte isiklikest püü-
deist ja nende taotlusist rahvusli-
ku aate alal.

A. Klejnot.

Korp! Vironia

Korporatsioon Vironia. Asutatud 26. nov. 1900. Riias. Vironia, olles eelpostiks lääne piiril, püüdis päästa eestlusele neid, keda ähvardas hädaoht ühineda teiste rahvastega ja nendega ühte sulada. Korporatsiooni algaastail tuli võidelda suurte raskustega, kuid liikmeskonna tugevnemisel ja suureneva vilistlaskogu toetusel suudeti võita vanemate korporatsioonide seas kindel seisukoht. 1905. a. rahutused tõid teatud seisaku korporatsiooni tegevuses, kuid juba järgmisel aastal elu käis loomulikku rada. Järgnevad aastad pühendatakse siseelu korraldamisele, tihendatakse sidemeid Riia eesti seltskonnaga. 1915. aastal Vironia ettepanekul ja algatusel luuakse viiest korpulist koosnev Eesti Korporatsioonide Liit. Samal aastal Politehnikum evakueeriti Moskva, kuhu siirdus ka korp!, jäädes sinna kolmeks aastaks. 1918. a. sügisel Politehnikumi tagasivõimise Riiga, asus ka korp! oma endisesse asukohta. Kuid oli algamas vabadussõda. Otsustati astuda in corpore vabatahtlikult Eesti kaitseväge, ning 4. dets.

1918 sõideti erarongis Tallinna võitlusesse kodumaa eest.

1920. aastal Vironia asub Tartu, jäädes endiste põhimõtete juurde. Vironia ei katkestanud sidemeid endiste Riia C. C. korpidega, olles tihedas läbikäimises läti korp!-ide Silonja ja Talavja'ga ja ka sõbralikus vahekorras Fr. Arctica'ga. Ei ole ka katkenud side poola korp!-ide Velecja ja Arconja'ga, millest asukoht on nüüd Varssavis. Viimastel aastatel läbikäimine nendega on eriti tihenenud. 1930. a. alul sõlmiti sõprusleping Helsingi ülikooli Karjala Osakonnaga. Olles võrsunud Riias oli Vironia traditsioonides, uusustes ja kasvatuspõhimõtteis palju lahkuminevat Tartu korporatsioonidest, eriti hoolsalt on püütud teostada kasvatuslikke ülesandeid.

Austades igat akadeemilist kodanikku, kes ei ole autu, lahendab Vironia liikmeskond kõigi nendega tülisid aukohtu teel.

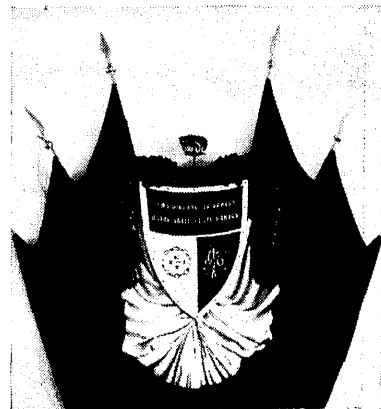
Vironia liikmeskonda kuuluvad 1935. a. I sem. 160 vilistlast, 90 pärisliiget, 65 üliõpilasvilistlast ja 20 lihtliiget.

Korp! Vironia eestseisuse kuuluvad esimees Aleksander Luud, abiesimees — Karl Päril, kirjatoimetaja Herman Soone. Vanamees — Valdeko Kangro.

Korp! Frat. Estica

Kuigi korp! Fraternitas Estica ametlikuks asutamispäevaks loetakse 26. aprilli (9. maid) 1907. a. ometi ulatuvad ta juured palju kaugemasse minevikku, sest korrapärsed protokolitud koosolekud algavad juba 12. okt. 1904. Tegelikult on aga korp! Fr. Estica asutamise mõte

E K L !

veelgi palju varem, Frat. Esticat tuleb täie õigusega lugeda 1890. a. 22. veebr. asutatud korp! Fraternitas Viliensise ning selle eelkäijate otseseks järglaseks. Korp! Frat. Estica tema lõplikul kujul asutati, nagu juba varem märgitud 9. apr. 1907. a., mil ta tookord Tartus ainsa ja esimese Eesti korporatsioonina sai tegevusloa tollaegselt haridusministrilt von Kaufmann'ilt. Korp! asutajaiks oli 16 eesti meest theol. Arnold Laur'iga eesotsas. Korporatsiooni värvideks valiti sinine-roheline-valge, milliseid esmakordselt avalikkusele tutvustati 26. apr. 1907 selleaegse ülikooli rektori Passéki juuresolekul.

Sellest ajast peale on Frat. Estica arenenud oma praeguse kuju ja koosseisuni.

Mis puutub vahekorda välisriikide üliõpilasorganisatsioonidega, siis on Fr. Estica juba oma sünnimomendist alates seisnud õige lähedases sõpruses läti korporatsioon Lettonia'ga, milliseid suhteid ametlikult kinnitati 1929. a. sõpruslepingu sõlmimise ja lippude vahetamisega. Samasugused lähedad sidemed on Fr. Estical loodud ka soome üliõpilaskonna Savo osakonna-

korporatsioonid

Korp! Sakala

Korporatsioon Sakala asutati 14. novembril 1909. a. Tartus 7 vilistlase ja 22 kaasvõitleja algatusel, kes tekkinud lahkheidelt tõttu Eesti Üliõpilaste Seltsist välja astusid.

Uuesti avatud korp! värvideks valiti päälle pikemaid läbirääkimisi sini-violett-valge ja põhimõtteks seati rahvuslus, rahvameelsus, keha karastus ja endaharimine, käies lipukirja

ga, kellega sõprusleping kirjutati alla 1930. a. 28. veebr. ja poola korporatsiooni Poloniaga Vilnos.

EKL'i loomisel on korp! Frat. Estica näidanud üles kindlat tahet ja arendanud püsivat võitlust korporatiivse kasvatusel mõtte eest.

Oma jõu kohaselt on korp! Frat. Estica töötanud kaasa ka Tartu kaitsemaleva IV malevkonna koosseisus, saavutades sel alal isegi nimetamisväärseid tulemusi. Nii võitis Frat. Estica jäädavalt alles hiljuti korraidatud laskevõistlustel kaks rändkarikat.

järele „üks kõige eest, kõik ühe eest“.

Aastate jooksul on korp! lipe võimsalt kasvanud ja ulatub tänapäeval ühes vilistlastega kokku üle 300. Vilistlaste ja kaasvõitlejate suure arvu juures läbikäimise hõlbustuseks on loodud iseseisvad koondised Tallinnas, Viljandis ja Pärnus, kes töötavad oma poolt valitud juhatuste kaudu ja on tihedas kontaktis korp!iga Tartus.

Korp!il on oma maja, mis stiilselt ehitatud 1911. a. ja on vilistlaste omandus.

Korp! Sakala on oma liikmeskonna kaudu osa võtnud kõigist üliõpilaskonna- ja seltskondlikest üritustest, andes Üliõpilaskonna Edustusse ja juhatusse palju juhtivaid kaasvõitlejaid.

Kaitseliidu asutamisest päälle on korp! Sakala osa võtnud kaitseliidu tegevusest ja korp!il on iseseisev kompani.

Kaks aastat tagasi astus korp! 20 kaasvõitlejaga Tartu Vabatahtliku Tuletõrje pritside jaoskonna liikmeks, saades kasutada iseseisva pritsi.

Välitegevuses on korp!il olnud suuremad sidemed juba 1905. a. saadik Soome üliõpilaskonnaga, mille tõttu sõlmiti 1929. a. sõprusleping Hämäläis Osakuntaga. Kaasvõitlejad on korduvalt käinud Soomes, eriti hulgaliselt on osa võetud iga aastastest suvipidustustest. Alalise sideme korp!i ja osakonna vahel loob stipendiaatide vahetus.

Möödunud aastal pidas korp! oma 25. a. juubelit, mille puhul sai suurte kingituste ja arvurikaste õnnesoovide osaliseks.

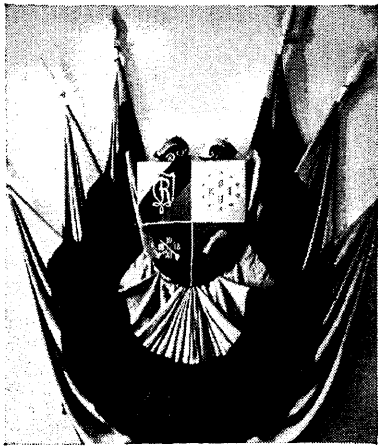
Konvendi tegevust juhivad käesoleval semestril ksv! Fr. Lepik.

Korp! Ugala

Korp! Ugala asutajateks olid 12 korp! Frat. Estica 25. IV. 1912 eradunud liiget. Need peale pikema kaalumise seadsid uue korporatsiooni põhimõteteks: 1) rahvuslus ja omakultuur; 2) kõikumata ausus; 3) aja kasutamine hoolsaks tööks, südame ja vaimu harimiseks; 4) sõprus ja vennalikkus; 5) kõlblas ja kaine eluviis. Korp!i välismärkideks võeti tekkel ja värvilint eesti rahvuslase trikoloori muudetud järjestuses: must-sinine-valge, mis sümboliseerib lipukirja: isamaa — sõprus — ausus. Korp!i nimi on võetud Läti Hendriku kroonikast. Korporatsioon oma siseelus pidi olema karske ja nii kestis konvendi korteris alkoholi keeld kuni 1921. a. lõpuni.

Korp!i asutamine kinnitati 30. okt. 1913. a. millisest tähtajast loetakse korp!i asutamist ametlikult. Esimeste aastate tegevusest on nimetamisväärne tagajärjekas osavõtt E. R. Muuseumi tööst ja muist seltskondlike üritustest. 1915. a. on korp! Ugala E. K. L-i asutajate liikmete seas. Saksa okupatsioonil päevil otsustatakse boikoteerida Saksa ülikooli. Vabadussõjast vabatahtlik osavõtt tehakse

Korp! Rotalia

On asutatud 10. nov. 1913. a. Peterburis kitsama ringkonna Eesti üliõpilaste poolt, peaaegu kõigist Peterburi kõrgemaist õppeasutistest. Nime valikus jäadi peatuma Eesti mandri kõi-

korporatsiooni liikmetele sunnuslikuks tuleliinil, ning konvendi 57 liikmelisest koosseisust võitleb frondil 95%, kellest langevad 2: ksv!! Karl Kurvits ja Hans Ostrat. Mõlema eelpoolmainitud otsuse langetamisel oli korp! Ugala Tartu üliõpilasorg-ide peres ajaliselt esimeste seas.

Pärast vabadussõda korp!i siseelu konsolideerub, liikmete arv kasvab ning seoses kasvatusliku küljega eriline tähelepanu pöördub intensiivsele ning mitmekülgele akadeemilisele tööle ühes osavõtuga seltskondlikest tööaladest. Omakaitse organisatsiooni — kaitseliidu — tööst osavõtt on konvendi liikmetele sunduslik. Korp! Ugala välissuhteid tähistavad sõprusleping Turu soome üliõpilaskonnaga 1930. aastast ja kartellleping Riia korp! Tervetia'ga 1934. aastast. Nagu asutamisaegadel, nii tänapäevgi kannab Ugalat tõsine rahvuslik vaim: ausas sõpruses isamaa kasuks.

ge läänepoolsema vana ladinakeelse nimetuse „Rotalia“ juurde, et sümboliliselt demonstree-rida vastuolu Idaga. Värvideks valiti: sinine-must-roheline.

Korporatsiooni tegevus sammus tõusuteed, kuni Maailmasõjani, mil suur hulk liikmeid astus väeteenistusse, kuid sellest hoolimata töötas korporatsioon küllalt edukalt edasi, alles enamlik riigipöörde paiskas lõplikult segi Rotalia koondise Peterburis. Laialipaisatud liikmetest koondus suurem hulk saksa okupatsiooni aegu Tallinna. Vabadussõja algusega peaaegu kõik korporatsiooni liikmed asusid väeteenistusse. Sõja lõppedes siirdusid enamikus konvendi liikmed jätkama oma õpinguid Berliini tehnika ülikoolidesse, sest kodumaal puudus vastav õppeasutis. Loomulikult viidi konvent Berliini üle, et kaitsta seal õppivate eestlaste rahvuslikke huvisid. Kui enamik rotallasi oli omad õpingud Berliinis lõpetanud, lõpetati konvendi tegevus Berliinis 1. juunil 1924. a. ja toodi üle Tartusse. Rotalia on sündinud ajal, kui veel polnud Eesti omariiklust. Rotalia oli Eesti rahvuse vahipostina loodud idas. Saatuse tahtel on ta sama ülesannete täitnud läänes, ja 24. veebr. 1933. a. pääle täidab ta seda ka lõunas, sest siis asutati Rotalia osakond Varssavi ülikooli juurde, et liita ka ühiseks perekaks sääli õppivaid eestlasi. On EKL asutaja liige. Sõpruslepingus Helsingi ülikooli Varsinais Suomalainen Osakuntaga. Liikmeid: 168 tegevliiget (neist 36 rebast), 126 vilistlast.

Korp! Frat. Liviensis

15. jaan. 1918. a. (v. st.) algas oma tegevust avamisaktusega korp! Fraternitas Liviensis. Põhimõtteiks: vendlus, ausus, hoolsus, — sihiks: koondada üheks perekaks kõik pharmaceutilise eri-

haridusega eesti soost meesko-danikud, eriti ülikoolis õppijad.

Asutamismõte aga ulatub tagasi 1912. aastasse, millal esmakordselt katsuti tegutsemisluba saada. Tookordsed katsed nurjusid aga võimsa võõra võimu ja liiga äärmuslikult suunduva ajavaimu ees. Alles 1917. a. kui puhusid vabamad tuuled, teostus ammuigatsetu — võidi seaduslikult tegutseda.

Ainult üks semester kestis tegevus. Saksa okupatsioon oma Tartu saksa ülikooliga ei suutnud kõita tuliseid eesti üliõpilasi, vaid asuti kindlasse opositsiooni, kirjutades alla solidaarsuslepingule. Soikus tegevus — põledes salaja, oodates paremaid aegu.

Vabadussõja puhkedes lõi ka äsjatekinud org! sellele täiel määral kaasa ja praegu ehib mitme mehe rinda Vabadusrist kui mälestus möödunud ajast.

Kuigi ajaloo sündmuste sunnil oldi eemal konvli tegevusest, kasutati kõiki vabu momente, et tulla kokku, arutada seisukorda, ja kaaluda võimalusi. Tähtsaim oli korp!i registreerimine Tartu Ülikooli juures 5. dets. 1919. aastal.

Tegelikult saadi tegevust alustada alles pääle Vabadussõja. 5. sept. 1920. a. tuldi kokku, — oma kodu uuesti looma ja siit pääle algabki rahu- ja tööajajärk, jätkudes tänaseni.

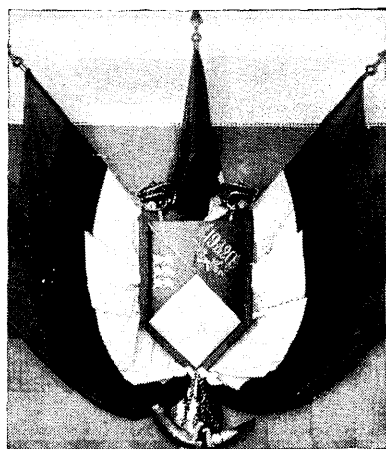
Selle aja kestel on edasikantud ülesseatud põhimõtteid ja sihte, avardatud ja mitmekesis- tatud tegevusvälja ning arenda- tud sõprussidemeid ka väljas- pool konv! siseelu. Selleks muu- deti korp li põhikiri, mis algutes erialalist ilmet kandis üldiseks, s. t. võimaldati orgist osavõtmi- ne kõigil eesti soost meesüliõpi- lasil; sõlmiti lähemate sõprussi- demete loomiseks kartelleping E. K. L. 4. mail 1925. a. ja astuti hiljem E. K. L-i 28. nov. 1930. a. Kavas on sõprussidemete loomi- ne naaberriikide üliõpilasorg!i- dega, eeskätt Soomega.

Korp! on kasvanud 11 mehe- liseist koosseisust 200-ni, neist vilistlasi 68.

Korp! Revelia

Kuna seniste võõraste mõjude ajal ellukutsutud Eesti üliõpi- lasorganisatsioonid ei vastanud sisuliselt enam täiel määral uue- le algavale Eesti eluolule, tek- kis paratamatult tarvidus uute org-ide järele, tarvidus ka seni- seid järk-järguliselt ümberku- jundada.

Selles teadmises asus grupp üliõpilasi, kelledest suurem osa juba 1920. a. kevadel põhimõtte-

liselt korp! Sakalast lahkusid, organiseerima uut üliõpilas- koondist — korp! Reveliat, mil- le põhimõtteiks oli võimaldada ajale vastavaid vabamaid tradit- sioone, isiku individuaalset are- nemist, sisendades tugevat ko- daniku riiklustunnet ning aren- dades püsivat töötahet.

Korp! Revelia ametlikuks asutamise päevaks on 3. detsem- ber 1920. a., esinedes sama kuu 8. päeval esmakordselt roheline- must-valge välistunnustega ava- likkuse ees.

Esimesed aastad kulusid kon- vendil enese korraldamisele. Võiks nimetada, et 1923. a. ala- tes hakkas liikmete arv hoog-

salt kasvama, missugune ten- dents tänini on püsinud. 1925. a. alul asus tegevusse juriidilise isikuna korp! Revelia vilistlas- kogu, hakati ühiselt tegutsema, osavõttes aeg-ajalt seltskondli- kest kui ka ühiskondlikest elu- avaldusist. Olles kindel, et sa- malaadiliste org-ide koostöö elu ülesehitaval põllul on enam kui tarvilik, otsustas korp! Revelia vahekordi luua EKL-iga, kuhu senini kuulusid ainult viimase asutajad, s. o. 5 vanemat korpo- ratsiooni. 1928. a. algul võeti väljaspool Liitu esimesena vastu korp! Revelia EKL-i täieõigus-liku liikmena. Siit peale algab Revelial üldiselt enam-vähem ühine töö EKL-i kuuluvate korp-idega.

Mis puutub korp! Revelia isiklikku koosseisu, siis võib ni- metada, et siia liikmeskonda kuulub vil!! ja ksv!! üle riigi. Päritolu järele on siiski enamus Põhja-Eestist, suurem osa neist Tallinnast. Teaduskondade jä- rele on esikohal õigus- ja majand- dusteadlased, järgnevad arstid, agronoomid, teoloogid jne. Korp! Revelia on senini kõrgel hoidnud oma ülesseatud põhi- aluseid ja teeb ka seda tulevikus koos töötades EKL-iga ühiste aadete ning püüete suunas.

XIV EDUSTUS

I

Uue üliõpilasmajesteedi valimiskampania sooritub endise temperamendiküllusega. Mõõ- dub vaid väheseid päevi, ning on keerunud uus üliõpilaskondliku omahalduse kõrgeima organi koostis — arvult juba neljateistkümnes. Ja pea- gi on mõõdunud organite loomisvaludki ning vastne Edustus võib asuda tegeliku töhe — edustama Üliõpilaskonda ja lahendama neid üles- annetekogumeid, milliseid kuhjub tänapäevses keerukas õhustikus tõhutult palju akadeemili- sele perelegi.

Kõrvutades ajamomente praeguteotseva ja veel valimisstaadiumis viibiva Edustuste sündi-

mispäevilt, ei selgu algsel vaatlusel erinevusi. Ometi on aga üldpoliitiline olustik viimase aasta jooksul suurel määral kangastund teiseilmeli- sena. Endine ühiskondlik ülikillunemine on ametlikult tõkestatud ning asutud rajama tõhu- sat vundamenti rahvustervikule, kus on sotsiaal- sed ultrateravused nivelleerumas minimaalsu- seni. See riigipoliitiline mentaliteet jäljestab igat ühiskondlikku kihistust, kahtlemata ka üli- õpilaskonda. Viimast eriti selle tõttu, et akadee- miline noorus on ju valmistumas suurele elu- tööle kogu riigi ja rahva hüvanguks, tõusmas väarikaks juhtkonnaks, kes suudaks võtta oma õlule praeguse generatsiooni ülesannetesarjad

ning neid lahendada positiivsest elutahtest hingestatud töökaadrina.

Eeltoodust järeldub, et üksi mitte üliõpilaskonnas tervikuna, vaid ka kõigist ta organeist peab hõnguma vaimu, mis kannaks eripitsatit võrreldes möödunud ajastuga. See pole niivõrt tähtis riigipoliitiliselt, kuivõrt päämiselt akadeemilise atmosfääri terviklikkuse huves. Pole ju üliõpilaskond oma parlamenti loonud sugugi selleks, et siin imiteerida ülidemokratismist tiinestatud rahvaesindust ega kopeerida kõiki säälseid harrastisi. Üliõpilaskonna akadeemiline väärikus juba ise dikteerib teissuunalise tee.

See uus tee peab selgete tähistena olema märgitud eriti nüüd. Nii valimisvõitluslippu tõstes, üliõpilaskondlikku eksekutsiooni luues kui ka tegeliku töölasti vähendamisele asudes.

Üliõpilaskond peaks suutma avalikkusele tõestada, et ta üle kõige hindab koostöövaimu kõigis üliõpilasringides ning tõeselt ja täie innuga asub realiseerima juba aastaid valimisprogrammes fikseeritud fraasi — tervikliku üliõpilaskonna — õiget mõtet. On ilmnend ikka nagu mingi paroodiana, et tervik üliõpilaskond valimisloosungina on eksisteerinud iga rühmitise töökavas esikohal, kuid samal ajal vist väheseid on piisand tahet lahastada selle sõnapaari õiget sisu, veel vähem on pillatud energiat selle mõiste konkreetseks teostumiseks. Omahuvi on ikka prevaleerind ning selliseni suutnud minetada üldhuvi. Üliõpilasorganisatsioonid sageli — kahjuks liiga sageli on avaldund oma tegevuses pigemini omamoodi šovinistlike pesadena, kes eelkõige on kummardund oma pere kultust, sääljuures nii mitmelgi korral ja paljudel alul hoidund enam kui viisakat distantsi terviküliõpilaskondlikust põhimõttest.

Selles mentaliteedis peab kindlasti muutuma kurss. Ja märgatavalt. Mida varem, seda teravitavam. Demagoogia, mõeldamatu pisivaenlikkus ja muud sellega kaasuvad asjaolud peavad alustama tempoküllast värvimuutust anakronismeks. Ja kui XIV Edustuse valimistel suudetakse nii äärmiselt vajalikus koostöövaimus läheneda lõppsihile kas või kukesammulise vahemaa võrra, siis on seegi võit märkimisväärne saavutis.

Kuid see koostöötarve peab absorbeeruma igasse üliõpilasrühmitisse ning olema kantud üllast sihist. Selleks koonduda, et mobiliseerida jõude rünnaku plaanitamiseks ükskõik millisesse suunda, on mõeldamatu ja ebaväärne eesti üliõpilaskonnale. Ühistöötahte lõppsiht pole tasalülitamine, pigemini kõikide loovjõudude, noorusenergiast pulbitsevate jõuallikate organi-

seerimine suurte ja ühiskondlikult relevantsete ülesannete täitmiseks.

Selle vaimust peab värvuma uue üliõpilasmajesteedi üldilming.

Kindlasti vaid sellest.

II

Möödub valimisvõitlus. Algab tudengielu isetegevuses järgmine faas — üliõpilaskondlik organite sünnitusagoodiate ajastu. Seni on see sageli küündind oma tippsaavutisis isegi pärisparlamentaarsete kõrglainetuseni. Eriti iseloomulikuna ja mällusööbinuna meeletub lähemast minevikust möödunud aastane jõududemäng, kui prevaleerisid vähemusrahvused omakaalukeelependliil ning peaaegu tõeliste seisukorrapereemestena dikteerisid oma tahet nii vasakule kui ka paremale.

Tänavu on siingi kujunemas pilt teiselaadsemaks. Vähemusrahvustel on XIII Edustuses elanud läbi raskeid kallaletunge ning näiliselt kaotand tublimad oma positsioonest. Isegi nende kauaaegne ja üliõpilaskondlikus käitamiskraakendis nii tunnustatud liider on pidanud vähemalt mõneks ajaks loobuma oma mandaadist.

See ometi aga ei keela mängimast neil endist osa oma jõuvahekorral. Pidurdavalt võib siin mõjuda vaid see teadmus, et eestluse tõeline tee peab kandma sirgseljalisi mehi-naisi, kes suutelised eelkõige tugima iseendale. Lubamiste ja meelitamiste ajastu peaks olema möödund veel eriti selle tõttu, et vaevalt julgeks ükski suuremaist rühmitisist pöörata sellesuunaliste pakkumistega nende poole, kellelt lähetatuina nad pidid nii mõnelgi korral kuulma ägedaid sõnu.

Ometi pole täieliselt mõeldav ühe osa Edustuse väljalülitamine üliõpilaskondlikust üldtööst. Koostöö on vajalik ja soovitav. Kuid selle pakkumise ja palumise viisides tuleb teostada reform. Senine dikteerimisvorm peab asenduma uuega — lojaalse koostöö tahtega. Tõuseb esirinda see, siis nivelleeruvad senised teravad hõõrumised ja pannakse alus tugevaks ülesehitamistööks.

Vähemusrahvuste osatähtsuse vähendamise kõrval näib ikka enam tegeliku elu enese läbi karastuvat nõue, et üliõpilaskondlikku mehhanismi käitatakse vaid siis ratsionaalseimalt ja edukus saavutisis on vaid siis hoopis tõhusam, kui organid komeplekteeritakse mitte poliitiliste juhtide, küll aga isikuvõimete printsiibist lähtudes. Seegi loosung on ikka leidnud mitmepalgelist rõhutamist igas valimiskampaanias, kuid asudes valitsemisele ja jagamisele on ta ikka unustatud silmapaari vahele. Aeg ja töö ise nõuavad senise suuna revideeringut.

III

Asudes tegelikku tõhe on uuel Edustusel lahendada rida esmatähtsusega ülesandeid. Jooksvate pisiküsimuste kõrval peaks uued organid arutama ka põhimõttelisi probleeme, rajama uusi suundi nii mitmelgi alal.

1. Üliõpilaskonna rakingu viimistlemistööd tuleb XIV Edustusel lõplikult töötleda ja kehas-tada iga organi kodukorrad, millistega määritle-takse nende pädevused, jagustatakse ülesanded ja pannakse töötama üliõpilaskondlik mehhanism takitusteta. Töö siin peab aga olema kauge-maleküündivamgi selles mõttes, et need üksik-korrad tulevad kõik viia ühisesse süsteemi.

Kindla sõna peab Edustus ütlema ka üliõpi-laskondliku majandamisaparatuuri ja arvetlus-süsteemi korrastuses. Senine rahaliste operat-sioonide killustus mitme alaorgani vahel takis-tab organiseerimast tööd ratsionaalselt ja üle-vaatlikult. Kõige selle juures on tõik, et puudub ülevaade üliõpilaskonna summade kasustamisest ning järelikult võimatu selle alusel taotella ka ülevaatlikku majandamispidi igast tegevus-faasist.

Ja lõppeks: kas ei tuleks korrastuse kontrolli-mise ja täpsustamise juures võtta hoolikale vaa-gimisele Üliõpilaskonna rakingutervik üldse. On kehtiv süsteem siin ainuõige ja otstarbekas? Hääled selle reorganiseerimiseks üha tihenevad. Ilmneb aga veel tänavugi Edustusel „parlaman-tarismiõisi“, siis peaks tõsiselt tõusetuma se-niste suundade revideerimisnõue.

2. Uuel Edustusel tuleb tahestahtmatult fik-seerida üliõpilaskondlike konfliktide lahenda-mismoodus. Seni pole loodud vastavat korda tülijuhtumite lahendamiseks ei üliõpilaskonna korrastuses endas, rääkimata piiritletud üld-korda, mis hõlmaks kõiki üliõpilaskonorganisat-sioone. Viimane intsident üliõpilaskondlike or-ganite vahel ühes kõige sääljuures poleemikaga peaks eriti põhjustama küsimuse kiiret arutuse-levõttu.

Samuti on täiesti määritlemata üldüliõpilas-kondlik leinakord — ja see vähemalt kaasvõitle-jate ja ülikooli õppejõudude leina puhul. Se-nine virrvarr sellegi alal on kogu küsimuse tei-nud niivõrt komplitseerituks, et puudub üldse selgusetus vastavaist leinakordade labürindist.

3. Tõhusama ja palju jõukulu nõudva üles-andena peab 14. Edustus tingimata korraldama üliõpilaskondliku kirjastuse ala. Senine vasta-vasuunaline tegevus on keskendatud Akadeemi-

lisse Kooperatiivi, mis teotseb ärilisil põhimõt-teil ning sellisena ei suuda küllalt otstarbekalt rahuldada akadeemilise pere vajadusi. Kirjas-tatud raamatud on hinnalt kättesaamatud, kir-jastustegevus lünklik ning tulevikusihita. Üli-õpilaskonna juhatus on nii mõnelgi korral ase-tatud sündinud fakti ette ja pidand aktseptee-rima Akad. Kooperatiivi ettepanekuid lihtsalt sel põhjusel, et vastav teos oli juba kirjastatud, varustatud isegi Üliõpilaskonna toimetiste ni-mega ja lastud juba müügile.

Säärase dikteerimispoliitika järsk kaotamine, kogu kirjastustegevuse tsentraliseerimine ja süsteemimine, külmanud summade vabastamine ja uute hankimine peab tõusma uue Edustuse tähtsamate ülesannete sarja.

4. Põhjalikule reorganiseerimisele peab allu-tatama ka tööbüroo. See asutis oma senise konstruktsiooni juures on kujunend vaid töö-otsijate registreerimisbürooks, kaugeltki mitte täites töövahendluse otstarbeid. Ometi pole Üli-õpilaskonnal vaja ülaldada kõlavanimelist bü-rood, vaid hävingloomuses tulevikku. Küll vaid tuleks haarata probleeme kinni otse sarvist, ar-vestada seniseid kogemusi (kas või sellega, et tööbüroo on kulutand viimasel ajal oma reklaa-miks rohkem kui võinud maksta tema kaudu töödsaanuile) ja reorganiseerida asutis põhjali-kult, andes talle v a h e n d l u s b ü r o o ülesan-ded, mis hõlmaks kõiki seni laialipillatuina ek-sisteeruvaid alu (töövõimaluste hankimine, üli-õpilaskorterite vahendus jne.).

5. Põhjalikule kaalumisele tulevad võtta kõik Üliõpilaskonna välissuunitlused. Siin on avardund uusi perspektiive, tehtud uusi ette-panekuid uute sõprusvahekordade sõlmimiseks ja seniste tihendamiseks. See ala on seni — vä-hemalt viimastel aastatel — pidand leppima vaid orvuosaga. Majanduslikel kaalutlusil on eitavalt vastatud peaaegu igale kutsele ja sõp-rusavaldusvõimalusele. Suhtlemist on arendand vaid Üliõpilaskonna käsipalli esindusmees-konnad ja teised üliõpilassportlased oma välis-turneedel. Ometi on aga pikemata ilmne, et võistlusmatkuril vaevalt piisab aega diplomaati-listeks ülesanneteks.

6. On veel rida muidki alu, kus 14. Edustus peab ütlema oma kindla sõna. Ülaltoodu on vaid nende ülesannete loetelu, mis vajavad lahenda-mist esijoones. Kahtlematult pole aga seegi taksatsioon lõplik, küll vaid silmapaistvamate puuete ridastus.

A. Vaigo.

Mõned teed üliõpilaskondlikule terviklusele üliõpilaskorra loomise kaudu.

Meie aeg armastab lööksõnu. Kahjuks kaotavad aga mõned abstraktset laadi mõisted liiga ohtra tarvitamise tagajärjel oma sügavama mõtte. Ka „tervikluse“ mõiste on saanud kõige viimasel ajal üliõpilaskonnaski nii sage-dase ja nii mitmekesise rakenduse osaliseks, et tihtilugu muutub vaid ilukõneliseks epiteediks. Ometi tähendas „terviklus“, — ja peaks veel praegugi tähendama, — ühte õige selgelmelist suunda üliõpilasideoloogias.

Üliõpilaskondliku tervikluse mõtteks on siduda kõiki kaasvõitlejaid ühiste arusaamiste, ühiste majanduslikkude huvide rahuldamise ning ühiste vaimsete ja seltskondlikkude üritustega seks, et solidariteeditunde omandanud noorus pärast teadusliku valmistamise lõpetamist oleks kohane täitma haritlase rahvuslikke kohuseid rahva juhina.

Säärases mõttes on üliõpilaskonna terviklust paraku taotlenud ainult üksikud. Eriti tuleb see mõttesuund Eesti Üliõpilaskonna põhjendajalt ja esimeselt esimehelt — Joosep Teinmannilt. Praegugi oleks aeg sõnakõlksutamiste asemel püstitada selgeid ja teostatavaid sihte üliõpilaskonna tervikluse saavutamiseks. Järgnevas katsutakse ligemalt käsitada üht selle-suunalist teedest, nimelt tervikliku üliõpilaskonna taotlemise võimalusi ühise üliõpilaskorra varal. On ju tervikliku üliõpilaskonna eelnõudeks, et kõigil kaasvõitlejatel oleksid ühised põhilised arusaamised au ja korra küsimustes.

Ses mõttes oleme praegu veel väga kaugel terviklikust üliõpilaskonnast. Kuna osa kaasvõitlejaid asub traditsioonilisel seisukohal, et üliõpilaste omavahelised tüliküsimused kuuluvad ainult ise keskis lahendamisele, peab teatav osa siiski paremaks käia tavalisi kodanlike teid. Veelgi enam leidub neid, kes üliõpilasklike käitumisviise küll tunnustavad oma kitsamas või laiemas ringkonnas, kuid väljaspool olevatele kaasvõitlejatele vaatavad nagu tavalistele kodanikkudele, kellega tuleb käia ülemuslikus kohtus.

Tervikliku üliõpilaskonna saavutamiseks peavad endastmõistetavalt kaduma niisugused vahe-tegemised. Kaasvõitleja on kaasvõitleja, vaata-mata tema organisatsioonile, soole ja rahvusele. Ja igalt kaasvõitlejalt tuleb ühevõrra nõuda teatavat korralikkuse miinimumi ja ühiseid au-

mõisteid, ja nimelt peab see Tartu üliõpilaskond vastama eestlase iseloomule ja haritlase rahvuslikkudele ülesannetele.

Millist laadi on need üliõpilase aumõisted ja korralikkuse algnõuded?

Nii kurb, kui see ka ei ole, praeguses Tartu üliõpilaskonnas need mõisted on lähemalt selgitamata. Vististi ei lähe seisukohad tegelikult mitte nii väga lahku, kui neid vähegi võetaks selgitada, — kuid sellist katsetki ei ole seni tehtud. Nii peab praegu iga rühm omi mõisteid ainuõigeaks, ainu- „euroopalikeks“, ega suuda siis teise ringkonna liikmega hoopiski mitte kokku kõnelda, kui ühismõisteid oleks hädasti vaja tülide ja lahkarvamiste lahendamiseks. Selle tagajärjel jääb kahetsetavalt palju üliõpilaste ja organisatsioonidevahelisi tülisid lahendamata. Organisatsioonid pöörduvad mõne mürgeldava kaasvõitleja asjus politsei poole ja isegi käes-olev Üliõpilaskonna Edustus ei leidnud teist teed oma enda liikmega (!) vahekordade õien-damiseks, kui pöördus ülemuslikku — ülikooli — kohtusse...

Nende ridade kirjutaja veende järele on niisugused juhtumid väärnähted. Mitte selle-pärast ei pea üliõpilastülid saama omavahel lahendatud, et see on vana traditsioon, vaid selle traditsiooni taga on rida väga tõsiseid kaalut-lusi. Isiklikkude vahekordade omal jõul jalule seadmine kasvatab kõigepealt mehiste enesetunnnet, mis iga asja pärast mitte kohe ei lähe välist abi tooma, teiseks hoiab see aga ka ära, et tüliküsimuste lahendamise juures ei tekiks autuid pealekaebajaid, denuntsiante. Üliõpilane peab õppima täiest südamest põlgama isiklikus asjas kaasvõitleja denuntseerimist üle-muse ees, sest ülemusliku kohtu tarvitamiskeeld käib muidugi just isiklikkude asjade kohta. Sellejuures avardatakse aga isiklik sfäär õige tugevasti seks, et üliõpilane tulevase haritlasena harjuks elavalt osa võtma ühiskondlikust elust. Nii on põhiliselt ebaüliõpilasklike üksikute asjade lahendamine näit. akadeemilise kohtu teel selle-pärast, nagu oleks asjad olnud mõnevõrra „amet-likud“. Üliõpilase enesetunne peab olema palju tundlikum, kui ükski ametlikkus; ei saa lep-pida enam-vähem formaalsele ametliku kohtu ot-susele lootmisega, vaid lahendama teda puudu-tavad küsimused selle põhjalikkuse ja teravu-sega, mida nõuab üliõpilase aumõiste.

Siin võidakse kergitada küsimust, kas on üldse ajakohane teha vahet üliõpilasmaailma ja kodanliku elu vahel ajal, kus suur osa üliõpilasi ennast juba peavad elatama ametitööga?

Sellele küsimusele tuleb tingimata vastata jaatavalt sellepärast, et just välisolude kiuste on tarvis tõsta vastutustunnet isikus, kes teadusliku õppimise varal valmistub juhtivate kohuste täitmiseks ühiskonnas. Kõigist hiljutise ja praegugi veel kaasamõjuva kriisiaja nähetest hoolimata on selge, et vähemalt tulevikus peab saama paremini ettevalmistatud töajõud juhiks meie ühiskonnas. Nende tulevaste juhtide kõrgema moraali vajalikkuse seisukohalt on praeguselgi ajal tarvis teostada haritlase valmimisajal, üliõpilaselusel, sääraseid pedagoogilised nõuded, mis on eriti kohased vastutustundeliste aumeeste kasvatamiseks.

Haritlaselt nõuetava eriti sügava vastutus- ja autunde kultiveerimiseks on vajalik, et üliõpilaselusel maksaksid valjemad ja sisulised au- ja korralikkuse mõisted, kui ametlikus seaduseraamatus. Eriti sõnapidamise, selt-simeheliku solidariteedi, vastutustunde ja enesetunde karastamiseks peavad vastavad üliõpilasmõisted olema palju karmimad, kui vastavad kodanlikud nõuded, sest üliõpilaselu läbi peab kasvatatama haritlast vastutavaks juhiks.

Eelöeldust on igalühel selge, et nende ridade kirjutaja ei taha üliõpilaskorra süvendamisega tagasi minna saksa-balti härrasüliõpilase traditsioonide teele, vaid just selle vastu rõhutab sotsiaalse vastutustundega rahvusliku üliõpilastüübi arendamise vajadust süvendatud kasvatusvahendite varal. See erinev siht nõuab muidugi mõningate seni eestigi organisatsioonides maksnud au- ja korramõiste ümberhindamist. Formaalne aumõiste olgu määratud surmale, ning selle eest süvendatagu sisulisi tõekspidamisi! Sellega ühenduses tuleb revideerida väga formaalseks kujunenud aukohtu kord ning see asendada asja tõesti sisuliselt harutava v a h e k o h t u g a. —

Enne kui minna edasi teede vaatlemisele, mis viiks üliõpilaskondliku tervikluse süvendamise suunas, olgu toodud veel mõni sisuline märkus üliõpilaskorra laadi kohta. Kui märgitsemise, et üliõpilaskord peab esitama valjemaid nõudeid tavalisest seaduseraamatust, siis mõtlesime selle juures nendele aladele, kus tõesti au kaalul, kus tuleb esile isiku sisemise mina iseloom. Nendes asjades peab üliõpilaskord vääramatu valjusega nõudma kõige laitmatumat eeskujulikkust. Teiselt poolt ei tohi suure tuhinaga tahta kasvatada heade ja vastutustun-

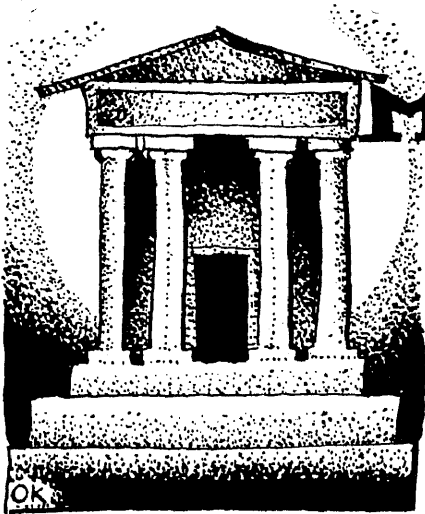
deliste haritlaste asemel mingeid „süütuid ingleid“. Kuigi nende ridade kirjutaja ei oska pida eriti toredaks seda „tudengi-rõõmu“, mis võib küündida metsikuseni, — siis ometi kuulub üliõpilaslik üleaisa-löömine (kui ei sisalda auvastaseid tegusid) nende nähete sekka, kus ei tohiks tarvitada liiga karmi mõõdupuud. Nimelt oleks selle tagajärjeks, kui üliõpilase poolt vabatahtlikult omandatavatesse üliõpilasmõistesse poetatakse ebaelulisi nõudeid, — et kogu muugi üliõpilase aumõiste kaotab oma sisemiselt kohustava mõju, niipea kui nooruslik loomus kord purustanud võimatuks osutunud piirid.

Sellepärast peab üliõpilaskord sisaldama ainult seda, mis kattub kaasvõitleja südametunnistuse ja sisemise veendega, ning mille vastu eksimine tekitab tõesti sisemise süütunde. Väljaspool tingimata kohustatavaid mõisteid peab jääma vaba ruumi, kus noor üliõpilane võib ilma sisemistesse konfliktidesse sattumata oma „sarved ära jooksta“, oma nooruslikku ülepinget ärrageerida. Kui mõne kaasvõitleja varaselt küpsenud sisimine veene või kodane traditsioon väldib nooruslikke rumalusi, siis on see muidugi kõige parem. Üldmaksvaks ja kohustavaks jäägu aga see liin, mis lubab küll võrdlemisi avaralt au- ja vastutustunde piiridesse jäävaid noorusrõõme, kuid takistab siiski täielikku enesekaotamist selles „tormi ja tungi“, ajastus.

Veelkord olgu rõhutatud, et üliõpilaskord ei tohi muutuda pedantseks, kuhu meil ametlikul pinnal tihti libisetakse. Noor inimene, kellel veel veidi üliõpilaslikku meelsust, ei saa lugeda ajalehest ilma lõbusa muigeta märkust, kuidas olevat kuulutatud välja novellivõistlus „kõlbla üliõpilaselu positiivsele käsitlusele...“

Ei tohi viljelda paberlise mõtlemise vilis-terlikkust, milline on otsem tee variseerlikkusele, kõige kõlbla kõige sügavamale vastandile. Variseerlikkuse asemel tuleb lasta vabal, otsekohesel ja nooruslikul üliõpilaslikkusel areneda raamides, mida piiravad ainult süvendatud au- ja vastutustunde raamid. Nii ei tooda meie küll võib-olla ingleid, kuid ka mitte variseere, vaid kasvatame ilma igasuguse moraliseerimiseta lustlikkudest üliõpilastest kõlblalt-kindlad haritlased...

Kui asuda vaatlema teid niisuguse üliõpilaskorra maksmapanemiseks, siis tuleb siin muidugi kohata mitmesuguseid tegelike raskusi. Et neist võimalikult kergesti üle saada, seks tuleb hakata üliõpilaskorda järkjärgult orgaaniliselt arendama.

MEIE NÜÜDSEST

ANKEET:

(LÖPP)

Prof. J. Mark, prof. P. Haliste,

Professor Julius Mark, soome-ugri keeleteadlane:

Sellegi ankeedi puhul lubatagu tähendada, et rääkida armastatakse meil üldse palju — aga teotseda vähe. Oma ala seisukohalt märgiksin: meil leidub inimesi, kes suudaksid korda saata mõndagi — ent olud seda ei võimalda rahuldaval määral. Hariduse muresemiseks meie noortele teaduslikkudele jõududele ei ole käepärast küllalt kapitali; andekus,

kõik potentsiaalsed võimed üksi ei aita ilma küllaldase ettevalmistuseta. Mõnegi ala jaoks ei saa end „tehnilisil põhjusil“ vajalikult instrueerida. Neis suhteis on olukord meiega võrreldes ideaalne Soomes ja eriti Skandinaavias. Soome ülikooli silmapaistvam lõpetaja võib näit. saada enesele 8000 krooni stipendiumi aastas mõneks ajaks, et tal oleks võimalik anda takistamatult uurimistöole. Tartu ülikooli juures aga annab end piisavate ressursside puudus alati tunda. Ka hääde tagajärgedega lõpetamine ei vii meil kaugemale. Meie oludes võib muide perekonna soetamine, mis iseenesest on ideaalne asi, ära raisata inimese arenemisaja.

Eesti ülikoolis oli omal ajal õpkeohtade täitmisel tähtis peamiselt

kandidaadi vanus. Nüüd on õnneks juba läbi löönud mõte, et ka noori jõude võib ja tuleb soodustada. Ent see põhimõte püsib aina „rääkimiste“ staadiumis; tuleks ometi ka tegelikult üles astuda noorte teadlaste kasuks.

Säärase pessimistliku olude hindamise kõrval muidugi ei saa tunnustamata jätta tähtsaid kultuurisälvutisi, milleni oleme jõudnud iseisvusajal. Ent tänasest on tarvis püüda edasi. Ma ei näe ette, et üldised olud meil eriti muutuksid — aga andekad üksikisikud saadavad alati midagi korda ka olude kiuste, nagu see sünnib kõikjal.

Üldsuse suhtumine kultuuriellu jätab Eestis igatahes veel soovida. Meie ajalehed ei tunne soome leh-

Kõigepealt oleks vajalik Üliõpilaskonna Edustuse poolt välja töötada ja Ülikooli kinnitusega sunduslikult maksma panna üldine vahekohu-kord, mille järele peavad käima tüliküsimuste lahendamisel kõik üliõpilasorganisatsioonid ja eriorganisatsioonide liikmed. See vahekohtu-kord ei tohi vägistada ühegi ringkonna õigustatud sisulisi veendeid, vaid olema ühiseks sillaks, mille kaudu üliõpilasringkondadega kaasvõitlejalikult arvestatakse. Niisuguse vahekohtu-korra väljatöötamiseks ja maksma panemiseks on vaja ainult algatust ja head tahtet: tõsiseid raskusi ei näeks kusagilt olevat. Ometi hoiaks niisugune kord ära väga palju korratusi, vahekordade pingulolekuid ja ülemusliku kohtu poole pöördumisi, ning võimaldaks kõikidel kaasvõitlejatel omavahelisi tülisid akadeemilises korras likvideerida.

Teiseks tuleks ellu kutsuda organisatsiooni-

devaheline komisjon, kes kodifitseeriks üliõpilaskorra põhimõisted. See on muidugi väga pikaajaline töö, sest ei tohi ju kohustavalt panna kehtima esialgseid visandeid, mis loovad uue olukorra üliõpilaskonnas. Alles siis, kui mitmesugused ringkonnad põhimõistetes kokku leppinud, võib maksmapanemisele hakata mõtlema. Seni võib minna aastaid, ettevalmistamistööga aga võiks kohe teha algust. Loodetavasti kergendab seda praegu kõikide ringkondade poolt vaimustusega korratud „tervikluse“ mõiste. Kahtlemata on aga ühise üliõpilaskorra kujundamine üks suurima tegeliku tähtsusega samme tervikliku üliõpilaskonna suunas.

Siinkohal ei ole küll mõtet kavandada hilisemaid samme üliõpilaskorra sanktsioneerimiseks, sest see võiks eksitada pilku esmajooneliselt vajalikkudelt otsekohe teostatavatelt ülesannetelt. Ometi ei saa jätta lisamata, et juba enne

KULTUURIEHTUSEST

dr. A. Koort, dr. O. Loorits, D. Palgi, O. Urgart, R. Paris, V. Adams.

tede kommet alati anda ruumi oma teaduste, kunstide ja kirjanduse edu jälgimiseks kodu- ja välismail. Eesti ajakirjandus — oma praeguse ametliku informatsiooniga — ei nimetanud Vabariigi aastapäeval Helsingis peetud pidulikest ettekandeist midagi pääle diplomaatide kõnede, kuna soome lehed kirjeldasid lähemalt just aktuse kultuurilist külge, tuues näiteks kõigi ette kantud eesti helitööde ja nende komponistide nimed, jne. Nii on meil üldse ka teadus vaeselapse seisukorras.

Praegu päevakajalises rahvusküsimuses on mul raske teoretiseerida, kuna olen end alati tundnud eestlasena. Kes pole küllalt eestlased, neile vahest on see kõneaine tähtsam.

Et aga meil leidub võõrast vaimu veel rohkesti, siis võib rahvusliku meeleolu tegemine ja propaganda olla omajagu kasulik. Näeme ju iga arsti ja advokaadi laual aina „Woche-sid“ või ka mõne määrdunud „Kodu“; puuduvad isegi eesti ajalehed. Mitte vähem ei näe eesti kirjandust mõne muulase ooteruumis!

Üks meie kultuurielu külgedest on kontakti arendamine hõimurahvastega; neilt võime õppida ja ka endi üritusile toetust leida. Isiklikult olen teotsenud Eesti-Ungari vahekordade süvendusel. Keeleteaduse alal on meil Ungariga pidev õppijate vahetus vastastikuste riiklikkude stipendiumide alusel (veel tihedamalt Soomega). Ungari

keele oskus muidugi avab juurdepääsu paljudele kultuurivaradele. Mitte vähese tähtsusega pole ka asiolu, et siin õppinud ungarlased oma kodumaal loomulikult tutvustavad laiemalt Eestit. Võib märkida juhtu, kus üks sääraseid meie külalisi on pareerinud ungari tasuta kursustel õppivate balti sakslaste eestivaenlikku informatsiooni. Siin edeneb kõik üksikute isikute ja nende omavaheliste kokkupuudete kaudu. Meie üliõpilasel 1—2 semestrit Soomes õppida tähendab hoopis enam kui selle rahvaga ainult pateetiliste pidukõnede kaudu tuttav olla. Praegused soome noored, kes tutvuvad meiega, asuvad kord juhtivaile kohtadele.

Meie oma keelekultuuriga

üliõpilaskorra lõplikku valmimist tuleb luua Edustuse juures üliõpilaskohus, mis alul lahendaks eeskätt organisatsioonide väärnähteid ja Edustuse liikmete väärtegeid.

Neid on eesti üliõpilaskonna ajal olnud üksi üldiselt silmapaistnud juhtumeid tervelt kümnekond ja neist ükski kord ei ole Üliõpilaskonna Edustus suutnud vastava korralduse puudumisel väärilikalt lahendada olukorda. Edustuse koosolekul on üksteist inetult sõimatud ja ometi on asjad jäänud lahendamata aukohtu väljakutsete tagasilükkamise tagajärjel. Organisatsioonide veriste kakluste karistused on otsustatud enne Ülikooli poolt, kui Edustus veel on saanud võtta seisukohtagi. Oma enda liikmete peale on Edustus kaebanud Ülikooli Kohтусse ilma ise asja põhjalikult ja kohtukorra järele läbi arutamata. Üheainsa morsikliasi (!) pärast on Edustuse liikmed käinud ligi aasta kohtut... Kõik see on nii pentsik ja kurb, et kord

ometi üliõpilaskond peaks jõudma sõnana paljutarvitatud „terviklusest“ vähemalt kõige tähtsamate küsimuste asjaliku ja akadeemilise lahendamise korrani.

Ses mõttes on üliõpilaskohtu ellukutumine vältimatu, sest vahekohtu kord suudab küll lahendada kahe isiku või organisatsiooni vahel olevat pinevust, ei sobi aga üldise korra järele valvajaks ning otsustajaks.

Teiselt poolt ei saa aga üliõpilaskohus laiemalt tegutseda praeguses olukorras, kus veel ei ole kujunenud üldkehtivat üliõpilaskorda.

Nii tuleb esialgu paratamatult leppida üldkorraldusena vahekohtu korra loomisega, ning ainult suure tähtsusega erandjuhtumite lahendamiseks ja Ülikooli Kohtule edasi antava seisukoha võtmiseks luua Edustuse juures üliõpilaskohus. Muidugi võib üliõpilaskohus orgaaniliselt arenedes omandada palju laiemat tegevusala siis, kui üliõpilaskord on juba välja töötatud.

Ilmar Tõnisson.

võib juba rahule jääda; filoloogia alal ei tee raskusi väljenduda teaduslikult. Palju oleneb siin muidugi kirjutajast enesest. Teoreetilist tööd tehakse keelearnenduses — näiteks oskussõnade soetamisel — vahest enamgi kui oleks tarvis. Kõige kompetentsemad komisjonid ei suuda igakord määrata oskussõnu, mis püsima jääksid. Ka mujal muutub terminoloogia alatasa, kuigi mitte säärase hüpetega nagu meil. Eriti üldkeeles näeme hiigla edu, kui võrdleme ajalehti aastast 1917 praegustega. Tänapäeval on meil tarve kirjasõna järgi ja selle ülesanded palju pingelisemad kui omal ajal. Ka ülikoolis peetavad loengud arendavad keelt tähelepandaval määral. Tööd jääb siin teha muidugi palju — on ju õpetajailgi veel tarvis õppida oma emakeelt korralikumalt tarvitama.

Mis puutub äsja kõne alla võetud Eesti Teaduste Akadeemia asutamisse, siis see on minu meelest enneaegne. Esiteks on Akadeemia toetuseks oodatavad summad liiga väikesed. 10.000 krooniga, mis hääll juhul oleks võimalik kasutada saada, ei tehta palju ära suure toetustvajajate hulga juures — eriti kui arvestada, et kantseleikulud ja kavatsetud honorarid istangute eest neelaksid ära poole sellest summast.

Teiseks peab tõdema, et ka meie vaimsed eeldused ei vasta veel säärase asutise pretensioonidele. Kust võtaksime 30—40 isikut akadeemia liikmeiks? Enamus liikmeist oleks säärase arvu juures ikkagi sellised, kes küsimusse ei võiks tulla. Istangud suure koguga raiskaksid vaid aega — seda just paremail inimesil, kui nad ei moodusta enamust.

Kolmandaks peetagu meeles, et enne kui meie ülikool pole valmis, ei tarvitse ehitama hakata uut teaduslikku asutist. See kahjustaks ülikooli niikuinii kitsaid võimalusi. Praegugi näiteks ei ole võimalik väljast kompetentseid isikuid Tartu kutsuda ja nendele tasu maksta, kui

keegi väitekirja kaitseb alal, kus teised esindajad puuduvad (näit. arkeoloogia ja etnograafia); ülikooli aktide jaoks ei saa meie inimeste töid mõnesse suuremasse kultuurkeelde tõlkida, sest puudub rahaline abi; jne. Meie teaduslikud seltsid, Õpetatud Eesti Selts ja Looduseuurijate Selts, ei saa oma äärmiselt väikse eelarvega nimetamisväärselt teostada teaduslikku uurimist. Need asuvad ka mõlemad meie oludele iseloomustavalt keldri korral; välismaalast on näit. Õpetatud Eesti Seltsi ruumidesse piinlik sisse viia. Enne kui kõik need asjad ja paljud muud korras pole, ei maksa akadeemiast rääkida.

Teaduslikku elu võiksime organiseerida ka teisiti — mõne kitsama komisjoniga, ilma välise hiilgueta ja lisakuludeta. Tegevad isikud on ju igal juhul samad.

Meie teadusel tuleb esineda sotsiaalselt ja tagasihoidlikult. Uut riiki pannakse väljastpoolt kritiseerivalt tähele; sääll ei hinnata dekoratiivsust ega poseerimist. Tagasihoidlikkus isiku kui ka riigi ja kultuuri elus on väga positiivne omadus.

Pärtel Haliste, klassilise filoloogia professor:

„Praegu räägitakse meil palju rahvusliku kultuuri ülesandeist. Selle juures peame järele mõtlema ka oma vahekordade üle väliskultuuridega; nende seas tuleb antiikmaailm arvesse kui kogu Lääne-Euroopa kultuuri baas.

Tõsi ju on, et uue Euroopa kultuuriarengus on juurde tulnud üks moment, mida antiikaegsel kujul pole tundnud, — nimelt rahvuslus. Kuid ka siin tuleb tähendada, et Lääne-Euroopa juhtivate natsioonide rahvuslik omapära on tunduval määral välja kujunenud just selle järgi, kuidas need natsioonid antiikaja kultuurilist pärandit on üle võtnud ja seda edasi arendanud.

Kui viimaks tänapäeva rahvusli-

kuud ja riiklikud probleemid on läbi põimitud ühiskondlikkude probleemidega, siis tuleb märkida siin eriti, et need küsimused on olnud mitte vähemal määral aktuaalsed antiikajal. Sääll saavutatud lahendusviisid on mõjutanud hilisemat Euroopat kuni nüüdisajani.

Meil kui ka mujal ilmneb nüüdisajal, et riike juhtivad instantsid ajavad kavakindlat kultuurpoliitikat, täotlevad kultuuri alal konkreetseid sihte. See riikluse ja kultuuri vahekordade põnev probleemistik on samuti kui muud ühiskondliku elu küsimused väga elavalt päevakorras seisnud antiikmaailmas ja sääll ka lahendust leidnud. Ühelt poolt on ju õige, et riiklus ja eriti vaimne kultuur moodustavad teatava antinoomia, nagu seda on fikseerinud prof. Jaeger, üks tänapäeva kultuuri-probleemide ja antiikaja paremaid tundjaid. Kultuur pole seotud mingisuguste piiridega ja tendeerib universalismile, kuna riik püüab teda mahutada oma piiridesse ja rakendada oma ülesannete teenistusse ja seega tundub sunnitud olevat mõnikord ka pidurdavalt vahele segama. See antinoomia on, võib öelda, pidevalt olemas juba Kreeka, eriti Ateena ajaloo VI—IV s. e. Kr. ning need lahenduskatsed, mida seal on taoteldud, eriti Perikles'e-aegses Ateenas ja siis IV s. filosoofilises teoorias, osutavad vististi otse tüüpilisel kujul säärase küsimuste lahendamisel arvesse tulevatele võimalustele üldse.

Oleviku probleemide lahenduspuuetes ei tohiks me end lasta kaasa kiskuda liiga modernseist ja sellepärast küsitava väärtusega vooludest. Tuleb alati silmas pidada ajaloolist perspektiivi ja ajaloolise arenguga antud võimalusi. Seda vajadust peab eriti rõhutama sellepärast, et meie lähema mineviku areng on olnud küllalt hüppeline ja lünklik. Ei ole vististi saladuseks, et iseseisva elu võimalused meie omariikluse

ajal on kahjuks endaga kaasa toonud ka seda, et naudime sageli säärast, mis on ebakindel ja ebapüsiv. Meie elu vajab kindlasti tasakaalustamist, eeskätt üldkultuuri ja riikluse alal. Selles mõttes on tähtis, et meie eneste ja Euroopa arengu tõsiasjad meile selged oleksid, kõigepäält selle arengu alused ja baas, mis kuuluvad antiikaega.

Brošüüris, mis ilmus mõne aja eest, olen püüdnud selgitada meie vahetordi antiikkultuuriga ja klassilise vaimusega. Siin ei tarvitseks korrata sääloeldut, kuid neil eeldusil, mis sääl on esitatud, tohiks selge olla, et just oma kultuurielu arendamisel tuleks meil silmas pidada siin puudutatud küsimuste kompleksi arengut minevikus, eriti ka antiikajal.

Peame küsima, kas oleme küllalt edasi jõudnud antiikajaga kui Euroopa kultuuri baasiga tutvunemisel, kas oleme küllalt hoolt kandnud, et siin käsitletud kultuuriliste tarvete rahuldamine oleks võimalik. Võib eeldada, et läbiviidud koolireform aitab parandada klassilise hariduse seisundit. Kuid näib, et klassilise hariduse peaaegu täielik laostumine, mis sündis eesti omariikluse algaastate murrangus, ei ole vist tasa tehtud ka praegus koolireformiga. Loodetavasti meie elu stabiliseerumisel osutub tulevikus võimalikuks sel alal seisukorda veelgi parandada ja antiikaja kultuuri ning klassilise hariduse propageerimiseks midagi ära teha. Ses suhtes võiks lootusi panna lähemal ajal tegevust alustavale Akadeemilisele Klassilise Kultuuri Ühingu, kelle tegevuskavas on muuseas ette nähtud ka antiikkirjanduse tähisteoste tõlkimine eesti keelde."

Dr. Alfred Koort, filosoof:

Lääne-Euroopa ajaloos esineb korduvalt ajastuid, mil humanismi liikumised satuvad teravasse vastuollu ühelt poolt rahvuslusega ja teiselt poolt kristlusega. Rahvuslus, kui ta pole mitte ainult romantiline, on ikka pidanud toonitama elementaarseid, rahvalikke vooresi (tööindu, hoolsust, kokkuhoidu, endabistamist jne.) — kõrge aristokraatse humanistliku vaimuse tar-

viliku aluspõhjana. Kuid oleks põhjatult ekslik järeldada, nagu poleks olemas üldinimlikku ja nagu oleks kõrgem humanistlik vaimus vale.

Iga rahvuslik liikumine peab nägema ja arvestama kultuuri ja humaansuse ideaalseid, üle-individaalseid eeldusi. Nii on ju võõraste kultuuride tundmaõppimine üheks meie iseolemise vaimse rikastamise hädatarvilikuks vahendiks. Ükski rahvuslus tänapäeval ei saa olla ebakultuuriline ja ebahumanistlik. Lääne-Euroopas esile kerkind rahvusluse liikumise mentaliteet pole kuigi ühtlane. Neil mail, kas ta hülgab teadust ja kõrgemat vaimust, on ta sattunud lubamatusse äärmusse.

Tahaksin loota, et uus rahvuslik liikumine tugevndaks rahva ja iga üksiku rahvaliikme vitaalset baasi. Võiks öelda, et alles see, kes kindlalt on juurdunud oma ligemasse ümbrusse, eluruumi, võib ja suudab täiel määral osa võtta kõrgemast vaimsest elust. Kõrgem vaimus, kui teda ei kanna tugevad elementaarsed vooresed ja eluvormid, võib ühel häääl päeval armetult kokku variseda. Ükski kui tahes kõrgeleennuline teooria ja vaimus ei tohi seda elementaarset alust jätta silmapaari vahele. Oma argipäevse elu hingestamine, tungide ja käitumiste vassimine, tervehingelik perekondliku elu kujundamine — need on iseendastmõistetavad vooresed, kuid sagedasti minnakse neist mööda.

Need, kes maailma mitte ainult täniku silmadega ei näe, võivad tõdeda, et „vaimuse“ ja „eluligiduse“ vastuolud pole mitte teoreetilise mõistuse sünnitised. Minu arvates on nende hüüdsõnadega märgistatud inimliku elu enda põhivastuolusid. Iga ajastu peab need vastuolud originaalselt sünteesi viima.

Teatavasti Eesti avalikkuses need vastuolud kerkisid täies ulatuses esile kirjanduskriitikas. Küllap vist kirjanduses kajastusid need elulised vastuolud kõige teravamini. Õelagu siis veel, et kirjanikkudel puudub terav eluline vaist! Arvan, et ka siin pole kirjandus olnud ainult kooperiija ja kajastaja, vaid ta on avastanud tõdesid. Ja küllap ta ka vaja-

tava sünteesi suunas teeb meid „näggijaks“, avastab „võimalusi“ ja käib nii õilsat avastaja teed.

Meie noorsoo mentaliteedis on tänapäeval ilmselt esikohal realistlik eluligiduse joon. Noorsugu on täies energiaküllust. Ta huvid on pöördunud tutvumisele tehnika saavutistega ja ta sportleb meelsasti. Ta on kehaliselt tugev ja loomult julge. Need on vooresed, mida peab oskama hinnata. See noorsugu näib tunduvalt erinevat „noorsooliikumise“ ajastu noorsoost. Viimane oli tulvil „probleeme“ ja probleemides rahutu. Me teame kuidas mitte ainult meil, vaid ka mujal, tekkisid raskused selle noorsoo mehe-ikka siirdumisel. Sagedasti ei suudetud luua kontakti tegeliku eluga. Praegu näib tekkivat vastupidine kartus. Vastukaaluks ja täienduseks kujuneb kasvatus ülesandeks ikka enam äratada vaimseid huvisid. Vanema põlve ülesandeks on luua eeldusi nende huvide toitmiseks kirjanduse, kunsti ja filosoofia alal. Vaba-aja hulga suurenemine nõuab tõsist tähelepanu pöörmist vaba aja vaimustamisele, eriti koolist lahkunute juures. Selles mõttes on vabaharidustöö Eestis suure kohustused ja pole kaugel aeg, mil ka ülikoolist läbikäinud haritlaskond sellesse töösse rakenduma peab, hoopis suuremal määral kui see seni on sündinud. Haritlaskonna „rahva sekka minemise“ nõue on ligemas tulevikus palju põletavam kui kunagi enne. Rahva sekka minemine aitab vahest ületada ka meil täitsa põhjendamatult tekkinud vahetegevise „haritlaskonna“ ja „harimata“ massi vahel ja aitab luua uue arusaama „haridusest“.

Oskar Loo, folklorist.

Olen kord juba parandamatult sellevõrra iseseisev mees, et käsu pääl ma veel kedagi autoriteeti austama ei hakka ega olude mõjul ühegi suunaga kaasa ei lähe, vaid tahan hinnata kõiki tegude ja sisu järgi, suhtudes sama häätahtluse, kuid ka sama nõudlikkusega niihästi sõbrasse kui vastasesse. Sellise suhtumise tulemusena on mind kord nn. „sõbrad“ maha sala-

nud, kord ideoloogilised vastased nn. „omaks meheks“ tunnistanud ja nii viisi ühed kui teised oma egoismi ning kultuuripuudust paljastanud. Kas aga siis tõesti nn. „Kultur der Kulturlosen“ peab jääma selleks baasiks, millele tahetakse rajada meie omavahelisi suhteid ja suureulatuslikumat koostööd nii poliitilises kui ka kultuurilises loomingus? Või on kõigepäält vaja avaramat sallivust ka teisitimõtlejate ja üldse opositsiooni vastu, kui tõega tahetakse enam realiseerida meie rahvuslikku, riiklikku ja kultuurilist nn. „terviklust“?

See on meie tulevase sisearengu õnnestumiseks tõsisem raskus, kui vahest ehk patenteeritud „tegelased“ seda ise aimata oskavad: kuidas võidakse ometi minult või kellelt tahes muult „massi-inimeselt“ nõuda, et me peaksime tingimusteta alati ja ikka kõike seda „järjekindlasti“ kiitma või laitma, mida meile poliitilised või kultuurilised õpetajad ja liidrid ette leierdavad?! Mina või kes tahes muu massi-inimene, kes me teiste juhtimisele üldse ei pretendeeri, ennast igatahes pimesi kah juhtida ei lase, vaid me nõuame endale kindlasti mõtte- ja valikuvabadust. Mis on selles ebajärjekindlat ja ebausaldatavat, kui me kindla selgurooga ja kindlate veendumustega iseiseivate mõtlejatena ühes küsimuses täiesti pooldame, teises aga sugugi mitte kord näit. Tõnissoni, kord Pätsi, kord Tammerit, kord Laamani, kord Suitsu, kord Annit, kord Saarestet, kord Aavikut, kord Rahamäge, kord Tennmanni jne.? Me oleme küll igale tänulikud selle eest, mida keegi pakkuda suudab, kuid me nõuame endale õigust austades omaks võtta ainult seda, mida me paremaks peame, ja kedagi kartmata arvustades tagasi lükata kõike seda, mis on halb ja meile sobimatu. Kas siis tõesti sõandatakse sellist arvustust nn. „mahategevaks“ või meie riiklusele ja kultuurile koguni nn. „kahjulikuks“ tembeldada ning hakatakse sellele kunstlikke suukorve ette top-pima? Või oleks ometi parem aina energilisemalt selle ette hoolitseda, et arvustamiseks põhjusi ei oleks?

Jah, mis me seda enda eest enam varjame: nagu riigielus sisekriis on olnud paratamatu just meie seniste juhtide tõttu (isegi „Kaja“ on hakanud seda juba korduvalt rõhutama!), nii on möödapääsematu ka kultuurielu kriis seniste juhtide tõttu. Egoistlik rahahimu ja orjalik klikevaim, need tunnukse mulle mõlema kriisi ligemal jälgimisel hoopis olulisemad tegurid, kui varemalt seda isegi oma ligemaist aatekaaslastest oletada oskasin. Ärgem lootkem aga eesti omariiklusele ja omakultuurile tuge meestest või koguni nn. „ideoloogidest“, kelle sõnad ja seisukohad ei tule julgelt ega vabalt südamest, vaid on raha eest ostetavad ja kel ei jatku mehisust kas või üksinda võidelda oma veendumuste järgi, vaid kes orjavad omameeste kliket ja sookutavad endale päämiselt soodustusi ja mõnusi, kuigi suurte sõnade ja aadete varjul! Isikuist ja nende väärtusest sõltub muidugi ka rahvusterviku väärtus, juhtide kalduvused ja vaimsus annavad suuna meie arenguteele. Ja mida te nüüd siis endamisi arvate — kas vana vaim õitseb vanades juhtides edasi või on nad järsku ümber sündinud uude vaimu? Eriti siin Tartu kohvikute kandis?

Ma kardan küll, et äritsemise ja kliketamise järele on just aatevõlts ja kultuuri poseeriv simuleerimine kolmandaks põhiteguriks, mis on kummutanud meid vaimse kriisini. Ah, kuidas seda eriti siin Tartus nii halenaljakas on jälgida: näiliselt nii kõrge ja tõeliselt nii madala kontrasti, ääretult suurte pretensioonide ja armetult väikeste võimete kontrasti, himude ja isude, algatuste ja kavatsuste skandaalset kontrasti tulemuste ja saavutistega. Kuidas on ulutud kogu aja ja ulutakse edasi näit. krediitipuuduse üle ega mõisteta märgata, et tõesti tublid töömehed ja tõesti võimelised loojad ka krediitipuudusest hoolimata siiski on suutnud pakkuda kultuurivarasid, mida tunnustatakse ja hinnatakse, jah, otse vajatakse alatasa koguni rahvusvaheliselts kui ka väliseks enesekindlustuseks hoolsamini ja arukamalt rakendatagu. Aga üks ole ka

selliste kultuurivarade väärikaks hindamiseks ja rakendamiseks vaja natuke paremat taipu ja ennekõike ikka jälle seda nn. „uut vaimu“?

Nõnda see on juba põline nähe: ühed hädaldavad võimaluste-puuduse üle, et varjata oma võimetepuudust ja õigustada kohvikus-konutamist, teised aga näitavad just krediitide ja kohvikute kiuste, mida nad siiski ka luua suudavad.

Kõrvaltvaatajana mul kasvab aina lugupidamine selle määratu töö vastu, mida vaikes hooles teevad näit. nii paljud õigus- ja eriti loodusteadlased, agronoomid jt. kuigi ka nende hulgas leidub vahest selliseidki, kes enam välist au või maiseid hüvesid taotlevad. Ma jälgin imetlusega seda rahvuspedagoogiliselt otse murrangulist ümberhinnangut, mida sooritavad meie ajaloodotsendid ja -doktorandid meie mineviku ja omakultuuri uurimisel ja tahan ka ise perspektiivide avardamiseks kõige innuga kaasa töötada. Kuid mind paneb pään vägantama ajaloo-professorite suhtumine rahvakultuuri (vt. näit. „Üliõpilasleht“ nr. 2 s. a.), mis osutab jälle üleliigne kord sellele, kui kitsas on meil nn. asjatundjategi orienteerumine kultuuri-ajaloo ja eriti veel rahvusliku kultuuriloo erakordselt suures ja aastatuhandeid haaravas probleemistikus, hoopis kõnelemata siis veel rahvusliku kultuuriloo praktilis-rakenduslikust tähtsusest ja ülesandest (vt. näit. minu artiklit „Mulgi-maa ohvrikohad“ koguteoses „Kaleviste mailt“). Veel enam hakkab mul hale neist tõlkekultuurlastest, kes lapseliku andumusega joo buvad küll igasuguseist võõrmõjudest ja peavad oma ülimaltks vooruseks tutvustada ja koguni ennastalgavalt reklameerida muud maailma meile, kuna selleks neil ei jatku jõudu, et kord ometi juba ka meid endid mujal maailmas tutvustada, maksma panna ja rahvusvahelises kultuuriloomingus päris vajaliseks teguriks sisse lülitada. Ometi on see riiklikult ja vaimselt iseseisvaks-jääda-tahtva rahva minimaalne kohustus: me ei tohi olla ainult saajad, vaid peame olema ka andjad. Eesti teadus, kirjandus,

kunst peavad võtma aktiivselt osa rahvusvahelisest kultuuriloomingust ja võitma endale kindlaid positsioone ka väljaspool kodu kitsaid piire. Ärgem olgem ainult võõrastele kultuuriliseks provintsiks, vaid tungigem ka ise endale kultuuriproovintse vallutama kas ligemast Baltikumi ümbrusest või kaugemalt, kuidas seks kellelgi loomingupotentsi jatkub! Aga kas siis tõega suudavad rahvusvaheliselt hinnatavat teaduste akadeemiat asutada sellised teadusemehed, kes 15 aasta jooksul üsna soodsais töötingimuses pole suutnud kirjutada valmis isegi veel väitekirja mitte?

Ka see on lõpuks kultuurikriisi ületamiseks paratamatu nõue: *suum cuique!* On täiesti arusaadav ja austatavgi, et ülikooli õpilased ja lõpetanud populariseerivad teadust, kuid kas me pole õigustatud professoreilt enamat nõudma kui populariseeringut, tõlkeid ja entsüklopeedia-artikleid või uurimusi, mida pole vaja kohe ümber kohendada hakata? On täiesti loomulik ja tervitatav, et intelligents üldiselt võtab osa seltkondlikust tegevusest, kuid kas ikka veel ei tohi juba kindlaks eetiliseks normiks tõsta nõuet, et õpetlase tegevus ei tohi siiski piirduda politiseerimise, äriasjade, komisjonide ja üldseltside juhatuses ajaraiskamisega? On kuidagi mõistetav teatud rutiin ja ebaproduktiivne kantseilikkus kroonusutistes, kuid kas ei vii otse loomingu suretamisele juhatajate ja direktorite tõmpus, kes upuvad kantseilikkusse isegi teaduslikes asutis ja muuseumides ega suuda muud produtseerida kui ainult „bumaagasid“ kirjutada? Ja kui praegune „vaikiv seisukord“ on kord juba tõsiasi, millega peame kõik arvestama, kas maksab siis selle üle kodus ja kohvikus teab mida kõike pihku sosistada või oleks nüüd just sobiv aeg igal mehel näidata, mida siis keegi ka oma töö ja loomingu eesti kultuuri rikastamiseks suudab õige püsivat ja monumentaalset pakkuda?

Mag. phil. Daniel Paldi, kirjandusteadlane:

„Meie kirjanduse iseseisvuse-aegset arengut hindan optimistlikult. Kuigi kobamisi, kuid ometi liigutakse edasi sisemistest ajedest juhitud ja mitte enam eeskätt väliseil tõukeil. Selle arengu silmapaistvamat suunda on nimetatud eluläheduseks. Tuleb tõdeda, et meil kui ka mujal igasse uude ideesõnastusse suhtutakse vastaste ja samuti ükskõiksete hulgas tühja-ajavalt ning naeruväärivalt. Pääle kõige lähedasemate asjaosaliste pole meil keegi katsunud mõista seda nii, kuidas „eluläheduse“ eestvõitlejad oma asja mõistavad. Igatahes tuli eluläheduse idee, ta propageerimine ja võitlus meie kirjandusellu parajal, küpsel ajal. Sisuliselt tabasid uuendusmõtted ajanõudeid märki. Eluläheduse põhimõtted on kirjanduses teostunud õige kiiresti; kaugete mõtte- ja tundeparallelide romantiline vrd. individualistlik otsimine on jäänud ära. Õieti on kogu meie elu liikunud eluläheduse vaatepinnale. Praegusel momendil võib kirjanduslikku elulähedust pidada assimileerunuks ellu, nii et võitlusprobleemi siin enam pole, võiks olla ainult puhastavat selgitust.

Eesti kirjanduse nüüdses üldarengus paistab silma, et analüütilisest ajajärgust oleme siirdunud sünteetilisse ajastusse. Lahkamise, kirjeldamise, puurimise asemel püütakse näidata teed, kuidas saada üle eluprobleemidest ja jõuda positiivsele, inimest ja ühiskonda rahuldavale lahendusele. Seni on mõned „eluläheduslased“ küll vahest liiga ühekülgelt rõhutanud ühiskonda. Tähtsaimaks aineks kirjanduses on ikkagi inimene, ta eluküsimused ja -raskused, võitlused ja võit. Peame kujutama isiku võitu oma ja ühiskonna elu raskuste üle. Ses suunas loodetavasti annab meie kirjandus tulevikus seniseist paremaid tagajärgi. Pelk analüüs viib aga karidele, vaatamata oma sagedasele huvitavusele.

Mis puutub romantismi „ülesvirgumisse“, siis seda meil arvatavasti ei tule. Tugev sünteetiline elukäsitlus sisaldab ju iseenesest romantilisi elemente; lõppeks on romantika ja

realismi ühesolu täiesti loomulik nähe.

Väliskirjandusist sõltumine ja enese mõõtmine nendega jääb meil järjest vähesemaks; tekib rohkem eneseusaldust, kuna nähakse, et omame juba mõndagi üsna väärtuslikku. See tunne hakkab meie kirjanduselus vilja kandma ja seda teed edeneb positsioonide võitmine teiste rahvaste silmis.

Kõige viimasel ajal üles kerkinud huvi ajaloolise romaani vastu on loomulik nähe: seni õieti kasutamata alad on võetud käsitlusele. Siin leiduks veel paljugi kirjanduslikult huvitavaid aineid. Kahjuks annab end neil aladel tunda eeluurimuste puudus. Seda põhjalikumalt peaksid oma ainet uurima kirjanikud ise; nad vajaksid hädapärast tööstipendi suuremate ülesannete kallale asumiseks.

Ka oleviku kujutavas kirjanduses ei puudu need raskused. Meie autorid on enamasti linlased, ja pole igakord tuttavad kihtidega, mida nad kujutavad; töölisigi kirjeldatakse vahest ainult kaugete mälestuste järgi. Praeguse taluelu asjus on paljud kirjanikud võhikud. Kui käsitellakse maaelu, siis osatakse kasutada ainult kodukohta. Peaks rohkem arvestatama maastiku ja rahvatiku erilaadsusis peituvaid võimalusi. On ju isegi Põhja- ja Lõuna-Tartumaa kaks eri maailma. Saaremaa-novellide huvitavus peitub nende ainestiku omapäras. Kõigesse säärasesse ainestikku süvenemine peaks olema mitmekesisem ning intensiivsem. Kui selle võimaldamiseks saaks raamatuaastal hankida autoreile stipendiume, siis oleks asja parandatud.

Meie kirjanduse üldise olukorra parandamiseks peaks alustama lastekirjandusest. Meie senine lastekirjandus ei kasvata kodanikku ega raamatulugejat — ta jätab odava ajaviite, paremal juhul fantaasiamaingu mulje. Just lasteraamat peab äratama enese vastu aukartust — ta ei tohi olla odav sisult ega välimuselt.

Minu arust hakkab kirjandus üksiku inimese elus ja ühiskonnas jär-

jest suuremat osa etendama: omaette individualism taganeb sünteesi ja eluliselt tähtsa lahenduse taotlus teeb kirjandust ennastki elus tähtsamaks ning see võidab uusi positsioone ja uusi lugejaid.

Kümme aastat raamatu elus on väike aeg — aga selle kestel võib lähemas tulevikus taset palju tõsta.“

Oskar Urgan, arvustaja:

„Ühe idee sünni, arengut ja hääbumist võib võrrelda bioloogilise arenguga, kas või inimese eluga. Kui sellelt seisukohalt vaadelda rahvusideed, siis näib, et viimane võib olla viljakas teatud arengu järgus. Mis puutub eriti eesti rahvase ja rahvuslikku mõttesse, siis minu arvates on rahvuslik idee meil oma ülesande suurtes joontes juba täitnud. Rahvusliku idee kulminatsioon tulemuste suhtes oli iseseisvuse saavutamine. Sellest päale algab rahvusliku idee vanaduse-ajajärk; tänapäeval ta enam erilist pakkuda ei suuda. Loomulikult tuleb olla rahvuslik ka praegu — ent see on endastmõistetavus, mida pole eriti tarvis rõhutada. Eestlaste saavutised iseseisvuse kõigil aladel on niivõrd tugevad, et rahvus tulevikus kaduda enam ei saa. Ka massid on viidud rahvuslikule teadvusele. Veel tähtsamaks tuleb pidada seda, et rahvuslus on saanud praktilise, elukorraldusliku mõtte.

Praegu ei tohiks meile enam olla kõrgeimaks tulevikuideeks rahvusriik. Kuidas praktiliselt nüüdsest vormist järgmise astmeni jõuda, selleks on mitmesuguseid teid. Olakse ju meilgi tuttav Pan-Euroopa mõttega, ja võib leida ka teisi lahendusi.

Majanduslikult ja poliitiliselt on eesti rahva käekäik vähem kindel kui rahvusliku teadlikkuse ja kultuuri küljelt. Meil võib tulla raskeid aegu Saksa, Vene ja teiste maade poliitiliste ja majanduslike huvide ristluses. Seepärast on Eesti ja teiste väikerahvaste huvides püüda suurte liitude poole. Miks mitte „Euroopa Ühendriigid“!

Mis puutub meie iseseisvuse kultuurilisse sissustamisse, iseseis-

vuse-aegsesse kultuuriarengusse, siis võib öelda, et edu siin on olnud kolossaalne. Juba trükitoodete arvustik näitab seda. Praegu on meil olemas omaekeelne kirjandus säärase eriteaduste alal, mis enne iseseisvust olid absoluutselt esindamata. Sama võib öelda näiteks kunstikirjanduse kohta. Lõppeks, kõik meie rahvuslikud teadused tervikuna on leidnud käsitlust alles iseseisvusajal.

Ilukirjanduses on meil suundunud tulemusterikkale ja kõigiti soovitavale teele: tõsielu käsitlusele realistliku meetodiga. Kõige viimasel ajal hakatakse küll tagasi kiskuma romantikasse. Selle tunnuseks on ka ajaloolised romaanid; neid ma isiklikult ei poolda. Ajaloolise romaani kirjutamisel on ju autor asetatud peaaegu võitmatute raskuste ette. Metsanurgal kui ka Mälgul on ajaloolise olustiku elustamises küllalt häirivaid *faux-pas*sid. Siin olustiku tundmaõppimisele kulutatud energia oleks tänapäevast saanud kujundada palju paremaid teosed.

Kirjanduse ja publiku vahetorkord pole meil praegu sugugi nii halb, nagu vahest on arvatud. Publik on viimasel ajal näidanud tõusvat huvi kirjanduse vastu; takistuseks on olnud vaid vähene ostujõud. Raamatute väljalaenamamine kogudes on iga tahe väga elav.

Kirjanduse ja publiku vahendaja — arvustus — on meil üldiselt häa, välja arvatud juhulised asjatundmatud kirjutised ajalehtede joonealuses. Kirjanduslike eriajakirjades näitab arvustus päris kõrget taset. Tase on pidevalt tõusnud; etteheitjail on vahest õigus ainult ses mõttes, et arvustuse kvaliteedi tõus pole olnud sama kiire kui mõne ilukirjandusliku žanri edenemine. Võrreldes meie endisaegse arvustusega paistab kõigepäält silma, et praegu ollakse asjalikum. Kuna kaasa mõjub ka kriitikuil tarvitada oleva trükkiruumi nappus, siis nüüdsed arvustised vahest on igavamad lugeda kui omaaegsed, mis tulid kirjanike sulest. Praegu kasutatakse kriitikas võrdl. vähe puht-ilukirjanduslike võtteid — ent tabatakse palju paremini olulisemat teosest.

Arvustaja peab oskama läheneda teosele, olgu see kirjutatud mis laadis tahes. Ent seejuures peab ta kriitiseerimisel lähtuma oma suuna seisukohalt, enda kindlapiirilisest ja väljakujunenud isiksusest. Kes lähtub ainult kirjanduslikust teosest (nagu soovib Roht „Punase liblika“ järelsõnas) ja mõõdab vaid vahe-maad ta tegeliku kuju ja tema erilaadis võimaliku täiuse vahel, see kaotab enda isiksuse — ja järelikult ka maailmavaatelise usaldatavuse. Väljakujunenud arvustajale võib andestada ka juhuslikku ülekohtutegevust mõnele kirjanikule.

Iga teose suhtes peaks olema samapalju seisukohti, kuipalju on arvustajaid; Rohu vaatekohaga järgi muidugi on võimalik ainult üks õige arvustus. Arvustamisel tuleb välja selgitada autori ja tema teose elutunne ning maailmavaade, ja seda hinnata oma elutunde ning maailmavaate najal.

Oma laiemaid ülesandeid publiku vastu näeb iga arvustaja muidugi oma maailmavaate aluselt.“

Rudolf Paris, kunstikirjanik:

„Vahe Eesti kunsti praeguse taseme ja iseseisvuse algusaja vahel on eklatantselt suur. „Pallase“ algusaastail ei saadud näitusi kokku lihtsalt tööde puudusel; otsiti abi algavalt õpilasilt ja esitati maalidega kõrvuti käsitöid. Praegu võib öelda, et näitustel kannatatakse isegi juba materjali rohkuse all. Edu kvaliteedis on veelgi silmapaistvam. 17 aasta eest hindasime tervet rida kunstnike, kelle kogutoodangu ületab praegune kunstikooli lõpetaja. Omal ajal puudusid paljudel tehnilised võimed ja eeldused.

Meie kunsti paljukäsiteldud „rahvusliku omapära“ küsimusis sõltub kõik suuna-andmisest. Rahvuslik toon eesti kunstis on praegu see, et ülesandeid võetakse puht-maaliliselt, resp. puht-skuulptuuriselt. Venelased leiavad meie maalil omapärast põhjamaist üldkoloriiti; kaugemalt vaatekohalt vastab see kahtlemata tööle. Rahvuslike kompositsioone meil muidugi palju ei kohta. Kui arvatakse, et eesti kunst peaks rohkem

kujutama rahvuslikku a i n e s t i k k u (kohalist või ka ajaloolist), siis peaks kunstnikkudele muretsama konkreetseid ülesandeid. Viimaseid pole aga peaaegu olnudki, eriti mis puutub suuremaisesse ja tasuvamaisse töisse. Niipea kui sel alal rakendaksime oma paremaid jõude, oleksime kunsti rahvuslikkuseski teiste kultuurmaade tasemel.

Vaevalt võib meie omast rahvuslikumaks pidada soome kunsti — kuigi sääl on paremaid, prantsuse põhjaga traditsioone. Ekspressionistlik laad on Soomes aga ilmesti inspireeritud Saksast. Nagu Soomes seni, nii meilgi tulevikus kestvam kohapäälne töö toob vastastikuse viljastuse erilaadide vahel. Ses suhtes on õpetlikud välisnäitused: nad juhivad tähelepanu ühtlasele toonile ja karakterile oma kunstis. Ühtlus ja traditsioon tekib alles pikema töötamisaja jooksul. On kuulnud arvamust, et meie kunstnikud muudavad oma käsitluslaadi liiga sagedasti. Tuleb aga arvestada, et meie praegune kunstnikkude-generatsioon on veel võrdlemisi noor, kuigi küps oma tasemelt, ja et ta töötab õige raskest tingimuses. Siin ootavad lahendust paljud praktilised küsimused. Meie kultuurpoliitika tuleb kunsti alal suunata suuremate ülesannete hankimisele ja andekamate jõudude tõhusamale toetamisele. Näiteks Viiralti võrratu and jääb meie endi keskel varju — meie olude tõttu. Iseenesest pole meie kunst oma jõududelt nõrgem teiste kultuurrahvaste omast.

Viimasel ajal on meil tugevasti edenema hakanud rakendus-kunstid. Võib öelda, et RAKÜ debüüt-esinemine oli meil üks paremini korraldatud näitusi — kuigi väljapanekuid oli pääle keraamika ja tekstiili vähevõitu. Siiski võis konstateerida, et ka filigraan- ja nahatööd olid laitmatud. Taska nahatööde tase on väga kõrge võrreldes kas või Helsingis nähtuga. Neid on tähelepanuväärsustena ostetud isegi Pariisist. Kahju vaid, et sel alal ei kujune iseseisvaid, meistriga sama-väärseid õpilasi.

Eestis on loomulikku pinda eriti sääraseil võimalusterikkail tarbekunstidel nagu k e r a a m i k a , t e k s -

tiil- ja n a h a t ö ö ; nende toorained on meil saadaval omalt maalt. Tehniliselt on neil kolmel alal tehtud võrratuid edusamme, seda just viimasel ajal. Tekstiilkunstis valitseb küll k a v a n d i t e p õ u d . Tarvis on massilisemalt organiseerida kavandite hanget häilt kunstnikelt; seda teed peaksid käima kõik tarbekunstid.

Omalt ajal anti meil näiteks lavadekoratsioonide valmistamist välja ka mitte-elukutselisile *dekoraatoreile*; praegu seda enam ei näe. Erist tagasiminekut võib märgata hõbe- ja metalltööde alal: läinud sajandil valmistati vähegi tähtsamaid (kirikute, organisatsioonide jne.) tellimusi erijooniste järgi, kuna praegu ollakse rahul massiartiklitega, sest need on odavad.

Kõik tarbekunstid trükitööst kuni keraamikani peaksid suutma rohkem kulutada oma kunstilise külje tõstmiseks. Praegu on näiteks kirjastused oma väljaminekuid esteetiliste nõuete alal niivõrd vähendanud, et pole enam võimalik tootagi korralikku. Töö kvaliteeti ei osata meil hinnata isegi majade ehitamisel: seda antakse välja vähempakkumise teel nagu vana aida lammutamist.

Arhitektuuris on meil esitatud häid kavu — aga teostusel harilikult majanduslikud kaalutlused „võidavad“ ja kulud kunstilisele küljele tõmmatakse maha; ei usaldata ühe isiku kätte kogu ehituse läbiviimist. Arhitektide asemel teotsevad enamasti ehitusmeistrid. Vastusõdimine on siin siiski hakanud mõjuma: Tallinnas kasutatakse arhitekthe juba elavamalt. On ju meie arhitektid saanud auhindu välismailtki, ja värske „Arhitektide Almanak“ näitab juba häid teostusi. Meie ehituskunsti omapära kujuneb ajajooksul praktiliste ja esteetiliste tarvete lähenemisest teineteisele.

Ehitusmäärustikud peaksid meil igatahes olema karmimad. Eriti Tartu on lastud liiga näotult laiali kasvada; pole suudetud luua plaani ega ettekujutust linna pildist. Pole arvestatud, et igasugusel ehitamisel tasub end kokkuhoid halvasti.“

Mag. phil. Vilmar Adams, kirjandusteadlane.

Kultuurilt oleme omamoodi „uusrikkad“ ja sotsiaalse tõusu seaduste kohaselt on meie kultuuril omased kõik kiire tõusu tunnused. Algelsele pinnasele on istutatud väga kõrge intellekt, aga sellega ei ole veel järele jõudnud isiksuse teisteomaduste areng. Südamekultuur püsib alles primitiivsel astmel. Sellepärast meie euroopalikul tasemel seisva värsikunsti eluline väärtus eesti haritlase elukujunduses on minimaalne. Kuna ta ei ole mõistetav vaid-ratsionaalselt, siis temaga lihtsalt ei saada seesmist kontakti, teda ei vajata teel, nagu ei vajata filosoofiakatki.

Huvi luule vastu on meil rohkem kombelist ja ametlikku laadi (juubeldamised, aastakokkuvõtted). Hea luule äratundmise vaist puudub üldiselt. Optimistlik Barbarus kõneles hiljuti „Päevalehes“ paarist sajast eesti luuleharrastajast (vist lähtudes luulekogude tiraažist), kuid tegelikult on luule lugemisvõimeliste arv Eestis märksa vähem, usun et kümne ümber. Kõikide vanade kultuurrahvaste man leiduv pärimuslik luulekultuur puudub meil alles täielikult. Selle tekkimist ja kasvamist annab oodata, sest lisaks kultuuritõusiklusele tuleb ebasoodne ajavaim. Praegu nagu ei teatagi, et ehtis luuletis nõuab mõistmiseks enese kogumist, seesmist saamist, vaimset nägemist. Luuletist tuleb hingava hingega endasse võtta, tõlgendada nagu piiblisalmi, ütlemel: üks rida tunnis — siis alles algaja hakkab neid mõistma. Aga ikka arenev lahtihingestumine viib sinna, et kaasaegsel askeldajal ei ole enam üdi, ta ei ela enam n. ö. keskpaigast, vaid kaotab end alatasa väljapooleseisse automatismidesse — seepärast tal pole võimet mõista, ja isegi aimata luuletist, aga euroopluse päikese alla ülekultiveeritud ratio (või ütlemel pigem „nupp“) reldib talle, et „sääl ei ole midagi“. Nii jooksevad nad ringi värsipimedatena ja langevad kergesti mõne kirjandusliku hädaabiõpetuse saagiks, olgu see siis luule pähe pakutav riimitud reportaaž ja žurnalistika vasakult või aga end rahvus-

Mida õpetatakse Hitleri-noortele meist ja meie sakslastest

Oli hiljuti võimalus ligemalt tutvuda ühe Hitler-Jugend'i väljaandega, kus on pikem artikkel Eestist¹⁾.

Artikkel algab meie geopoliitilise olukorra ja ajaloolise arenemise kirjeldamisega alates rahvaste rändamisega ja lõpetades läinud aasta sündmustega. Artiklile annab erilist huvitavust asjaolu, et see on koostatud riigisakslaste, mitte aga meie sakslaste poolt ning selle tõttu on antud teatud mõttes erapooletum ülevaade ja hukkamõistva arvustusega hinnatud ka meie sakslaste poliitikat. Üksikuid suuremaid vääratusi on märgata just vanema ajaloo käsitlemisel. Siin ei ole saadud jätta õilistamata orduaega, mainides, et uued valitsejad (Ordo ja Taani) jätsid talupoegadele endised õigused alles, mistõttu jääb 1343. a. mäsüpõhjus selgusetu, Saksa ülemkihi ja eesti talupoegade isoleerimine olevat saand ordule saatuslikuks, sest puudunud saksa talupoeg, kes oleks võinud olla vahelülis, saksa talupoegi aga pole saadud tuua siia vastava maatee puudumi-

¹⁾ Schulungsbrief: Estland. Herausgeber: Bereich Ostsee der Hitler-Jugend.

sel. Kuna rüütelkond olevat läbi viinud talupoegade vabastamise ja muud õigused 1850. a. ja terve koolipoliitikaga põhja pannud elujõulisele eesti talupoeglusele, seetõttu olevat maal olnud juba talupoeg ja saksa ülemkiht üsna liginemas, kuna aga just siis tulnud idast uus hädaoht venestamise näol, kus oli ära kasustatud eestlaste ja sakslaste sotsiaalset vahet ja neid teineteise vastu seatud, kuni viimaks radikaalse nooreesti liikumise juht demokraatliku rahvusriigi poliitiliseks ideaaliks seadnud, saanud sotsiaalsest küsimusest rahvuslik küsimus. Mõned katsed eestlasi nende poliitiliste ringide järele maavalitsemisse kaasa tõmmata olevat hiljund, päälegi takistanuvat Vene valitsuse süstemaatselt igat reformikatest. Erilise päälkirja all kirjeldatakse kuidas sakslased rajasid meie vabariigi, kuidas sakslased välja ajasid punased panded, ning siis pidi saama hertsogriik Saksa ülemvalitsuse all, kuid eesti juhid olevat end sidunud liitlastega ja rajanuvat omad lootused Saksamaa kaotusele, selgub, et eestlased on väga tänutundetud rahvas, on võõrandand isegi kahjutud suurmaapidamised ja kaotand seisused, sellega saksluse alused täielikult hävitades. Selle küsimuse radikaal-

liku maniski taha peitev kolklus paremalt. Tõeline luule on võimalik ainult hinge ning elu sügavusest ja see, mida hiljuti reklameeriti „eluläheduse“ moodsa sildi all, on oma äärmustes samuti parajasti pinnale tekkinud vaht, nagu kultuurkapitaliluulega esietenduv toslemsus. Mõlemad üritusi sarnastab hingeliselt ka taktiline rühmastumine, kuna tõeline lüürika sünnib kõige loova ürgrakukeses — süvendet minas, kust see kiirgab ühiskondlikkusse.

Lüürika on immanentselt seotud k u j u g a ja ainult võhikud võivad kõnelda „paljast vormist“. Hea luule on alati korruga vorm ning vormel — nagu uuendus lennuki konstruktsioonis ta alati peab parandama midagi senises kujundusviisis. Muidu tal on ainult reahonorari väärtus. Väärtuslikus luuletises on ikka midagi parandusmisjõulist, nakatavat,

teisi mõjustavat. Hea poeedi mõju avaldub kõigepäält teistes värsmestrites („konkurentsisis“), kes igat pärandust ranna saagina üle võtavad — ja nii sigib ühest „raskest“ algluuletisest populaarsemad „värsi-fordid“ (kuna mudel mineeritakse või paremal juhul lastakse muuseumi).

Nõudlikul lüürikal on ka mujal hoopis väiksemad kogudused, kui näiteks populaarsel helikunstil. Kus aga resonants väheneb nullini, sääl kuivab ka luule allikas, sest ükski poeet ei saa elada eluaeg vaimse Robinsonina hilismõistmise päästelaeva ootel. Kuna meil isegi maitsekohtunike kogud ei suuda eristada kvaliteet-lüürikat kiiremast ja odavamast luuletmatkivast seeriaproduktisioonist, siis poeedil on meil raske jääda poeediks. Kõigepäält igal värsiõsaval tekib kiusatus kokku klopsida ja

luule pähe välja saata „Loomingu“ jooksval paalal riimistat ridu valitseva aguliläheduse vaimus. Kelle süda aga januneb intensiivsema elu järgi ja kes siiski ei taha ringi kõndida tulevikumuuseumi esemena, sel jääb vaid — otsida omale teine kutse, sest iga tõsine väärtustelooja tahab ka tõsist, adekvaatset kohta... elus, mitte muuseumis. Nii siis on truudus luulele see, mis meie praegustes oludes teeb luulejooksikuks.

Mida arvan meie üldisest kultuuriehitusest? Ma ei tea praegu veel midagi õelda — lõpulikkude andmete puudusel. Kuna aga ka tänapäeva politika osalt töötab luule vahenditega (Itaalia, Saksa), mis siis imet, et kultuuritahteliseimaks kohaks viimase ajal näib meil kujunevat sise-ministeerium, kust on välja läinud pea kõik see, mis praegu on päeva-korras meie kultuuriehituses.

seks lahendamiseks olnud „kokkupõrge“ eestlaste ja saksa baltitrupi vahel Eesti lõunapiiril. Selles kokkupõrkes olevat eestlaste rahvuslik viha kõvasti lõkkele löönud, kui nad näinud oma riiklust endise ülemkihi poolt hädaohus olevat.

Pärasõjaaega käsitletes peatutakse pike-malt liberaalse parlamentismi materdamiseks ja märgitsetakse 1933. a. oktoobrist valitsema hakanud valitsuse poliitilise elu tervendamiskatseid ja parlamentarismi murdmist.

Meie riigikorda kirjeldades mainitakse Riigivanema suurt võimu, mis võimaldab parlamenti täielikult välja lülida. Andmed meie rahvaarvu kohta on toodud viimase rahvaloenduse järele. Kas teadlikult või ekslikult on mainitud sakslasi 0,2% rohkem ja samavõrra eestlasi vähem. Rahva tõulise koostise kohta mainitakse: „tänu maa kirevale ajaloole on see tublisti mõjustatud põhja tõust. Rahva karakter on talupojalik ja seetõttu konservatiivne, eestlane on töökas ja reaalse pilguga ellu“. Et läänelised ideed nii kõvasti rahvasse teed on leidnud, seletuvat sellega, et eesti rahvuslik ärkus alganud liberalismi õitsengul. Järgnevalt kälitellakse kõiki meie vähemusrahvusi, tuues andmeid rahvuse juurdekasvu jne. kohta. Juutide puhul mainitakse, et nad majanduselus mängivad suurt rolli ja viimasel ajal ettetulevad korruptsiooni-protsessid aegajalt rahva silmi avavad.

Meie sisepoliitilise elu kirjeldamisel vaadeldakse üksikasjalikult kõiki meie poliitilisi parteisid. Pikemalt peatutakse nn. „rahvaliidumise“ juures, mainitakse, et nad kommunaalvalimistel on saanud suurimais linnus absoluutse enamuse, oma põhimõtetes näitavad nad natsionaalsotsialistlikkude tendentside kõrval ka fašistlikke, puuduseks loetakse, et nende juhtimine ei olewat veel täielikult vaba demokraatlikest mõttekäikudest. Rahvastamis-poliitika puhul tähendatakse, et maaproletariaat on ainult näiliselt likvideeritud ja maareform pole andnud oodatud tulemusi, kuna ainult väike osa asunikke olewat oma kohale juurdunud, isegi vanade talupoegade ideaaliks olewat linn saanud.

Eluvõõra hariduspoliitika tõttu valitsevat praegu üldine maapõlgus. Eestlaste väike juurdekasv olewat eriti seetõttu hädaohtlik, et venelased liiga jõudsasti sigivat ja seetõttu nende asumisalad olewat tugevasti üle rahvastatud, maata venelased tungivat hulgaliselt eestlaste asustusladele, kus nad oma vähese nõudlikkuse tõttu kergesti kinnituvad ning väärtusliku eesti elemendi aegajalt eemale tõrjuvat.

Meie kultuur- ja koolipoliitikat käsitledes mainitakse, et see, nagu meie kogu riiklik elugi,

on rajatud liberalistlikkudele vaadetele. Kogu võimuga katsutavat eemaldada viimaseid saksa kultuuri mõjustusi. Eriti mainitakse võitlust saksa keele vastu esimese võõrkeelena koolides. Kõigest sellest tehakse järeldus: „Nii kasvatakse eesti noorus praegu 19. sajandi vaadetes ja kujutlustes, mille hariduse eesmärgiks on oma paremaid jõude ülikooli kaudu linna juhtida“. Riik soodustavat seesugust hariduse tungi ebaloomulikult hulga igasuguste kõrgemate koolide ülalpidamisega, kuna aga kutsealalist haridust korraldavat eraalgatus.

Kirikuelu käsitlemise puhul öeldakse, et saksa koguduste elu eestlaste juhtimisel seetõttu raskendatud, et eestlased kasustavat kirikut oma rahvuspoliitiliste ülesannete teenimiseks, näitena tuuakse mõnede kirikute võõrandamist.

Pahandatakse ka selle üle, et sakslastel olewat tehtud võimatuks ohvitserikarjäär, olgugi et paljud sakslased olewat vabatahtlikult osa võtnud Vabadussõjast. Meie kaitseorganisatsioonide kohta on toodud üsna põhjalikke andmeid.

Muidugi ei lepita suurmaapidamiste võõrandamisega ja seepärast katsutakse õige mitmel kohal, eriti aga meie põllumajanduslikkude olude kirjeldamisel tõendada, kui otstarbetu ja õnnetu see on olnud, olewat loodud liiga väikesed ja elujõuetud kohad, jne.

Meie välispoliitilise olukorra kirjeldusel jõutakse veendele, et õige liitlane meile oleks Saksamaa. Mõlema maa majanduslikke kui ka kultuurilisi suhteid takistavat eestlaste kartus uue Saksamaa arvatavast hädaohust ja sissekasvatatud kartus Saksa „Drang nach Osten“ pärast. Balti liidu suhtes ollakse pessimist, ligem koostöö olewat ainult Eesti ja Läti vahel, kui ka siin hulk majanduslikke tüliküsimusi tegevat raskusi.

See väga pikk ja täielik artikkel lõpeb Eesti sakslasi käsitleva peatükiga. Siin öeldakse: „Eesti sakslus on revolutsiooni tõttu kaotanud oma juhtiva tähtsuse ja seisab praegu ilma õigete ülesanneteta, ainult oma olelu eest võideldes. Vana generatsioon, kes veel praegugi juhtiv, juurdub ennesõjaaegses olustikus ja ei leia enam seetõttu õiget teed rahvustutele ülesannetele juhtimiseks. Suhtumine eestlastesse kannab samuti ennesõjaaegse mentaliteedi ilmet, kuigi riiki tunnustatakse, siiski hoidutakse krampliku isoleeringuga igasugustest kokkupuudetest eesti rahvaga. Ka saksluse seesmises elus valitsevad ennesõjaaegsed vaated,

üldisesse tunnustatud „seltskonda“ kuuluvad ainult ringid, kes moodustasid endise ülemkihi. Nn. „väike mees“ kuulub ainult väliselt sakslusse ja on suureseestluses siirdumise hädaohus, nii et tänapäeva eesti saksluse kihistus on võrreldav kindralite armee-ga ilma sõduriteta.“

Edasi taunitakse sakslaste linnaselamist ja praktiliste kutsete põlgust, maasakslust olevat ainult üksikutes mõisajäänustes ning väiksed põllumeeste koloniid Heimtalis ja Visus, käsitöölisi olevat aga hoopis vähe. Eriti tegevat muret paljude saksa noorte väljarändamine Saksa-maale, mis ühenduses vähese sündivusega ning segaabielludega vähendavat iga aasta sakslaste arvu 200 isiku võrra. Igal võimalikul juhul kat-sutakse rünnata ülikooli ja üldharidust ja näib, et Hitler oleks kahel käel päri numerus claususe sisseseadmise-ga ja see võiks riigisakslust koguni röömustadagi, kuna väidetakse, et veel praegu olevat eesti saksa noorsool ainsaks ideaaliks stuudium Tartu Ülikoolis. Siiski aegajalt võtvat teadmine maad, et olevat tarvis sotsiaalset ümberkihistamist, et talupoeglus jällegi eesti saksluse kandepunktiks saaks ja et tuleks lõpetada linnaliste kutsete üle-

küllastamine. Saksa-Balti Partei juhtimine toimuvat veel praegu vana generatsiooni vaimus, siiski olevat märgata eriti noorsoo opositsiooni, kes võitlevat seesmise uuenduse eest saksa rahvusgrupis ja nende võimete kohaseks koostöök kodumaa hääoluks, millest nad praegu eemaldunud olevat. Öeldakse koguni: „Ka peab sealjuures suhe eesti rahvusse täielikult uueks saama. See sugust koostööd ei või sõlmida eesti vanema generatsiooniga, kes omab väga nõrka šovinismi, vaid noorsooga, kes samuti otsib oma rahvale uusi eesmärgid ja teid.“

Eesti kohta ilmunud kirjandust soovitatakse võtta kriitiliselt, oma poolt antakse lõpuks ka soovitava kirjanduse nimistu. Nagu sellest lühikesest refereeringust nähtub, on praegune Saksa-maa meist väga huvitatud ning suhtub mõneti hoopis hindavamalt ja tunnustavamalt eesti rahvasse, kuigi veel üsna ühekülgselt ja tendentslikult käsitletakse meie ajalugu, ometi väärivad hindamist meie sakslaste ebakohase suhtumise hukkamõistmine. Kahtlemata annab seesugune hinnang meile selgust ja julgust meie sakslastesse suhtumisse, kui ka meie noorsoo rahvuslike ülesannete taotlemiseks.

J. Ots.

Pättist

Üks kassolik vaheluggemine igdale norele ja vannale.

Tänna tahhan teile pissot paia-tada ühhest mehhest, kedda te senni ollete alvaks piddanud, agga tänno taevale, on vimasel aial ued tuled puhhoma akkanud, kes temma auu jälle õige järje peäle kergitavad. Selle mehhe nimmi on pät.

Eks teie olle harjonud jo lapsest peäle jälledaks piddama sedda nimme, otsekui liblikas jällestab üht rojase haisoga raibet, egga lähhe mitte tem-mast met immema. Nendaks teiegi mõtlesite ja arro piddasite: mis on üks pät? Pät on üks räppane kabba-jantsikas, kellel muud parramad teha polle kui armsa Jummalä päevi var-rastada ja ärra mõrvata. Ei holi temma auusa innimesse kombel tõ-teggemissest, vaid põnotab omma in-telligentsi peäl padi all ja vahhib omma suri varbaid, mis saapaloggo-dest välja vahhivad otsekui karrosed pörssad omma pahhanurkast. Töd temma kül ei viitsi teha agga sedda rohkem on tal vina järrele hammas verres. Kui ta siis jo nõnda palju on jõudnud ausa innemiste kääst kokko santida, et puddeli tinnakat

ehk kolme kondiga konjakut on jõud-nud välja lunnastada — no sa mo meie, kus siis alles piddo hakkab! Kutsob siis keik omma sõbrad ja suggolased kokko, kes parramad pole kui ta issi, ja jovad ja prassivad siis ellaja kombel, nenda et ühhel risti-innemesil südda läilaks lähhab sed-da vadates ja roppo laulojorro kula-tes. Ja siis on nende silmad punna-sed ja räppased, et süddame aiab kele peäle, kui nisugguselle otsa va-tad, kui sulle vasto kooberdab —

Pät ellik päddevus.

karrosed ja soppased jässemad van-nade ridenarrakate vahhelt väljas ja konnijup iggemete vahhel, otsekui luto äbbariko vassika su-nurkas.

Vadake: sedda teie mõtlesite om-mas lapselikkos tobbedusses, — sest vadake, mis mees on pät nüüd: uh-keid rided selgas, kirjokarvalinne müts peäs, pantstok käesangas, sure koli harridus naggo mõnnel parronil.

Teie ehk küssite, kuidas ta nenda ruttosti enda ärra monotas. Odake, odake kül ma paiatan teile sellest varsi pitkemalt.

Eks olle keik mutlik siin päeva-terra al. Sest kirjatud on: Essimes-sed savad vimasteks ja vimased es-simesteks. Monnestki sõimonimmet on sanud auunimmi. Ja se sanna pät isse on tulletatud sannast pädde-vus, nenda on igga pät üleüldse se keikse suuremba päddevuse ellik kom-petentiussega inimenne. Vannal aial sõimanud spaanlased Vlandria-ma rahvast köösideks, mis on ärra-selletud kerjus ehk sant. Aga vata, ned vlaamlased ollid üks tubli rah-vas ja nemmad akkasid isse end kut-suma köösideks ja selle nimme al akkasid mässama ja aiasid ööläd spa-nia-ma mehhed koggoni välja omma maalt. — Ehk: Eks sõimatud van-nasti Viljandi-ma mehhi mulkideks. Agga vata, mis ned mulgid teggid;

Soome üliõpilaste aktsioonist ülikooli soomestamiseks

Oma emakeelele Soomes väärilist seisukohta anda on olnud rahvuslikult mõtleva haritlaskonna üheks peapüüdeks. Võitlus selle kasuks on seega täiesti ajalooline ja soome keelevõitluse objektiivsel hindamisel tuleb ikka püsida ajaloolise sündmustiku taustal ning sellelt asja vaadelda.

Üliõpilaslehe raamistik ei luba keelevõitluse ajaloolise arengu vaatlemist pikalt esitada. Nimetame vaid niisuguseid soome mehi, nagu Johan Wilhelm Snellman'i ja tema suurt seltsilist Yrjo Sagari Yrjo Koskineni, kes juba üliõpilasena ja muidugi

hiljem Soome ärkamisaegsete ideoloogidena ikka ning ikka emakeele tähtsust hindasid ja ka selle kasuks hindamatute tagajärgedega võitlesid. Ja et keelevõitluse rindel ikka üliõpilased Soomes on olnud eestajateks, tunnistab seegi, et Pohjalaste ja Savo-Karjalaste osakondades tunnistati soome keel pool sajandit varemini ametlikuks keeleks kui Soomes üldiselt. A. 1848 pidas Fredrik Cygnaeus Üliõpilaskonna ja oma osakonna peol soomekeelse kõne ja samadel pidustustel kanti esimest korda ette soomekeelseid rahvalaule.

Enne streigi ja teiste võitlusvõtete vaatlemist, mida soome kaasvõitlejad oma eesmärkide saavutamiseks tarvitasid k. o. semestri algul, heidame põgusa pilgu keeleküsimumusele üldse. Siinkohal esitame seega andmeid praeguse olukorra kohta, aluseks võttes suhtelise vahekorra Soome soomlaste ja Soome rootslaste rahvastiku vahel.

Valitsuse ja Eduskunna enamiku ülikooli „soomestamise“ kava kohaselt, mille vastu just peamiselt oligi suunatud seekordne üliõpilaste rünnak, oleks siis tulnud iga 100.000 soome-

Ostsid keikide teiste ninna alt talou arra, läksid pusti rikkaks, ostsid linnas majjasid ja akkasid linna-peakski. Ja nüü assotavad mulgi klubbisid ehk koskaimisse kohti ja aavavad vel rinna ette, et vata mis sa tuhhi ka olled „Joudu sul korradiil vast on agga ranna sul korradiil kül ei olle!“ Agga iggal rahval on omma messias ehk peastja: koosidel olli Ullenspiegel ehk o-kul, mulkidel olli Buddha ja prantsosse rahval olli Danton. Nenda on pättidel ka omma viürer, kes on veel tuggevam ja vägevam mees kui olli se Danton, sest temma kirjotab omma nimme kõvvestemate pookstavidegga. Ja temma olli se mees, kes aias omma puggo ette, et pätide auu jallolle seäda.

Se juhtos nenda, et temma olli öölnud monnede teggelintskide kohta: pättid. Agga ned rummalad pannid sedda söimuks, sest nemmad tobbedakessed ei ossanud veel vaatada sellele sõnnale arialikust vatepunktist (sest arialaste seas on se pätti seisus se keikse üllem ehk sure kohto kätte, kes olli nisamma pimmedusega lödud ja viskas tedda terveks ajastaiaks surest kolist välja, ehk temma kül vägga selgeks teggi, et pättiks nimmetamine ei olle kellegi söim, vaid üks hopis aulik assi, sest

päteiolemitte mõnni ebakentleeman, mis on üks hopis ärrateotavvam sanna. Agga minne sa topi neile pulgaga tarkust pähha, kes rummalaks on lodud! Tühhi tö keik.

Agga on jo ikka nenda olnud, et prohvet polle kulus ommal mal. Agga ehk tedda ennast kül koera kombel tagga kiusatakse, temma mõtted jävad ikka järrele naggo pähha pluht haisoellaja piggistamissel. Sest üks olle temmal õigus, et pätide arv näitab ühhe rahva kultuuralikko tassa-pinda. Sest kus on murjanitel ja inimesseõggijatel pätid? Vata ja uri, agga ükski jeokrahv egga made-urija polle meile teätannud, et Ahvrika ja India-ma metsaliste seas olleks ühhe pättiga rinnotsi vasta johtonud. Ent vata kuidas Juroopa mades ja surtes linades on arrotummad hulgad pätte, otsekui liva merre äres.

Nenda olgo nüüd iggamehhe üllemaks püdeks kas auusal kombel või kavvalusse teedel ennast pättiks uppitada ja ärgo kartko kegi, et ta hiljaks on jänud. Sest parram hilja kui ei kunnagi. Ja kui meile siis koggoks juba tubli jõuk neid mehhi, kes auuga kannavad pätti nimme, küllap nemmad siis varsti astuvad kokku ja tevad monned prisked ollemised „Sinimandrias“. Ja küllap nemmad assutaksid siis ommale koia otsekuid vabrikandid ja rohho-kaubapiddajad ning korstnapühkijad. Ja se kodda saks se keikse üllem

kodda. Ja sa mu meie, kuidas siis keik kannamad tutrekud suud vessis-taksid kui moni unke pät nende sinna ette jontov! Ja koianaistel ja meestel olleks jäne uosot tenistust keigi nende päide perrast ärrakadonud suddamekste ulleskorjamissegga ja leupuroosse vimissegga. Kes moistab keikke sedda heäd ulles arvata, missuggust kasso sadaks päti-asjandusse arrendamine. Et assi õiete kossoks ja eddeneks, selleks peaks ollema üks tubli viürer ja luggejal on juba ennesest selge, kes selle pätisumpti kilbi peäle uppitamisseks kõige sobbivam mees olleks.

Ja asjaga tulleks ruttosti allustada, sest meie olleme juba aias pätileka jänud. Nääte: issegi vennelased teggid ommale pätileka, mis tähhendab, et nemmad tahtsid vie ajastajaga terve Venne rahva pätiledeks tehha; agga se ep õnnestannud nendel veel mitte pärriselt. Ja arialastest ehk saksameestest ei maksa räkidagi: Nemmad onvad omma pätileka jobba täielikult täide vinud, kuigi nemmad sellest mitte vällispidi suurt kärra pole teinud. Agga üks vaggune assi olegi vorus.

Lodame, et nemmad meidki, allamat jaggo ma-rahvast ei unnosta ja meile veelgi läkkitavvad mõnne essipäti, kes avvitats meie kultuura uuesti jallolle nendakui seitsmesaja ajastaja eest.

Õn kaasa!

Teie issalik nõuandja ja
sannumetoja King-Kong.

keelse asuka kohta 3,9 professorit, kuna sama arvu rootsikeelsete Soome elanike kohta oleks tulnud 15,7 professorit! Samal ajal Rootsisis on iga 100.000 elaniku kohta 3,9 professorit. Seega siis Soome rootslased oleksid riigi rootslastest siin mitu korda paremas olukorras olnud $15,7 - 3,9 = 11,8!$ Ja edasi: kui Helsingi ülikool täielikult soomestataks ja ülikooli palgaliste koosseis püsiks, tuleks veelgi iga 100.000 soomekeelse elaniku kohta 4,4 professorit, sama arvu rootsikeelsete kodanikkude kohta aga 7,3 professorit! Nii et selgi puhul rootsikeelsed asukad oleksid silmnähtavalt paremas seisukorras, kui soomekeelsed elanikud ($7,3 - 4,4 = 2,9$) ja veel enam soodustatud kui rootslased omal emamaal ($7,3 - 3,9 = 3,4$).

Loengute ja õppetöö korraldamisel on praegu Helsingi ülikoolis 25% kogu ülikooli tööst rootsikeeles.

Sel küsimusel on aga laiemgi tagamõte. On tõsi, et keelega on ikka ühenduses ka meelsus ja kultuuriline orientatsioon. Ja Soome rootsikeelsete professorite suhtes maksvat see enne kõike. Kuna sarnane olukord on kestnud juba aastakümneid, ja enamgi, siis pole vist alusetu soome oma kaasvõitlejate väide, et Soomes on rootsiline kõrgem kultuur neli korda tugevamini esitatud kui soomeline. Ja ülalloodud andmeil on rootsiline akadeemilisest haridusest võrsunud kultuur Soomes neli korda enam esitatud kui Rootsisis eneses! Siia lisandub seegi, et Rootsisis on neli rootsilist riigiülikooli, Soomes aga pole ühtegi puht-soomelist kõrgemat õppeasutist. Pole siis ime, kui soome kaasvõitlejad on hakanud nimetama Eduskunna sotsialistlikke ja rootsi rahvasaadikuid Patkul'iteks, kellede arusaamise kohaselt olevat ülikooli-küsimus üldse üleliigne Eduskunnas aru-

tusele võtta, kuna kehtiv olukord küllalt tubli olevat. (Nimetame siin, et Patkuli nimetus on Soomes maksev nüüd kõigi kohta, kes ei ühine üliõpilaste poolt algatatud ülikooli soomestamise-aktsiooniga).

Kui vaadelda näit. Soome riigi kulutusi haridusele aastas, siis andmed siingi aina toetavad seda, et rootsikeelt kõnelev Soome kodanik palju eelistatumas seisukorras on kui soomekeelne asukas. Nii on möödunud aastal Soomes kulutatud hariduse peale iga soomlase kohta 32 Smk., rootslasele aga 78 Smk.

Nagu mainitud, on soome üliõpilased ülikooli soomestamise-küsimuses täiesti üksmeelsed. Vahest ainsa erandi — ja veidi väiksemad on nn. sotsialistlikud üliõpilased. Nende arv on väike. Seda tõendab kujukalt see, et Helsingi Üliõpilaskonna Edustuses, kus on 60 liiget, on sotsialistliku mentaliteediga üliõpilastel ainult üks esindaja. Huvi-tav on seejuures märkida, et ülikooli soomestamise-aktsiooni eesotsas seisavad Üliõpilaskonna tegelased ja juhatuse liikmed. Neil on täielik võim ja ka täielik usaldus ning autoriteet asja juhtimisel.

Jaauarikuu lõpul ja veebruaril algul olid siis need pea- ja otsustava iseloomuga sammud Helsingis ja üle kogu Soome, mida soome kaasvõitlejad ette võtsid oma sihtide saavutamisel. Neist tähtsamad olid: 1. suur üliõpilaste ühiskoosolek, 2. streigi väljakuulutamise, 3. üliõpilaste koosolekud üle maa ja 4. rahvaesindajate koosolek. Kuna nende kohta on Eestiski ja eriti eesti ajakirjanduses ilmunud lühikui ka pikemaid kirjutisi, ei ole enam tarvilik siinkohal peatuda pikalt sündmuste käigu vaatlemisel. Pole aga vahest siiski üleliigne veidi peatuda neil muljeil, mis sündmuste pealtvaatajale nimetatud vennasrahva kaasvõitlejate pürgimused jätanud.

Nüüd, kus ülikooli soomestamis-küsimus võimude osalisel või täielikul vastuseimisel meeled ajanud ärevile, on mõistetav selle ürituse laiapiirilisus ja suurejoonelisus, millega soome üliõpilased asja läbi viisid ning viivad. Ei usu, et ükski koosolek suudaks enam suurema innu ja huviga kõita kõiki koosviibijaid, kui seda kahtlematult oli Helsingi üliõpilaste suur ühiskoosolek. Need hästi ettevalmistatud ja veel paremini ettekantud sõnavõetud nimetatud koosolekul omasid seda suurema mõju ning tingisid seda suurema aplausi koosviibijailt, et iga kõneleja esitas vaid neid ühise tahte ja arusaamise tõekspidesid üha selgemalt ja nõudles suure julgusega radikaalsete sammude tarvitusele-võttu. Seal ilmestus akadeemiliste inimeste haruldane vaimustus oma maa ja rahva omakultuuri kõrgele-tõstmise kaitseks ja seal avaldus soomeline süda, nagu see tuksub igas soomlases, eriti aga noorsoo pioneeridel!

Seda hinnatavam on soome üliõpilaste aktsiooni läbiviimine, et see ikkagi püsis akadeemilisele kodanikule väärilisel tasapinnal. Tarvitseb ainult meelde tuletada seda teravmeelset nalja, mis avaldus papist lehmapäletamisega Eduskunna maja ees. Selle ilusa nalja üle oli rõõmus iga soomlane ja üliõpilased tõstsid oma lugupidamist ning võitsid rahva poolehoidu vast 10 korda enam, kui oleks korraldatud selle asemel 100-ndeid koosolekuid üle maa. Tõsi küll, hiljem vaatlusel olnud koosoleku otsusel korraldati ligikaudu 1000 koosolekut umbes 700 soome üliõpilase poolt, —

Koosolekutest maal jäid soomlastele enestele kõige paremad muljed. Kõikjal olnud rahvaosavõtt elav ja otsused tehtud üksmeelselt. Missuguse elavusega rahvas küsimusse suhtus, tõendab seegi, et igasse osakon-

Üliõpilaskonna rahvuslik kõnelend vabaduspäeval 1935

Üliõpilaskonna järjekorraline Vabaduspäeva rahvuslik kõnelend on möödas. On üldiseks kombeks pääle suuremate ülesannete sooritamise anda ülevaade sellest kuidas see ülesanne sooritati. Nende ülevaadete tähtsus peitub selles, et nad esiteks, peavad tõstma ülesannetäitjail usku oma võimetesse ja ja oma töö väärtuslikusse ning, teiseks, peavad näitama vigadele, mis oma ülesannetäitmisel on tehtud, et neis vigades oldaks teadlik ja püütaks neid tulevikus vältida.

Üliõpilaskonna rahvusliku kõnelennu üheks tähtsamaks ülesandeks on üliõpilaskonna ja rahva lähendamine. Selle ülesande täidab kõnelend ainult siis, kui poolled üksteist vääriliselt hindavad. Iga kõneleja, kes tahab, et kuulajaskond temast ja tema mõtetest lugu peaks, peab eelkõige lugu pidama oma kuulajaskonnast. Kõneleja respekt kuulajaskonna vastu ilmneb kõige päält selles, kui hästi kõneleja ennast esinemiseks on ettevalmistand. Meil on väga laialt levind väärarvamine, et kõnega

esinemiseks, eriti kõnega esinemiseks maal, pole tarvis ennast eriliselt ette valmistada. Kõneoskust peetakse väärilt mingiks sünnipäraseks ja valmis võimeks, „võtmeks käsitada mänguriista klaviatuuri ja laia häälestikku ilma erilise õppimiseta ja harjutamiseta, lootusega seejuures ometi kuuldavale tuua puhakõlalisi akorde¹⁾. Selle väärarvamise viljaks on ka see, et mõned kaasvõitlejad varematal kõnelendudel ettevalmistamatult esinedes oma ülesande halvasti täitsid. Käesoleval aastal, kultuurtoimkond kõnelendu korraldades, pani eriti rõhku kõnelejate ettevalmistamisele. Selleks, et omalt poolt kaasvõitlejaile kõnelejaile kõnede valmistamistööd kergendada, korraldas kultuurtoimkond neile kõnekursused ning, varematal aastate eeskujul instrueerimiskoosolekud. Kõnekursustele oli palutud lektoriks härra mag. Vilmar Adams, kes oma seitsmetunnilises kiirkursuses andis ülevaate retoorika põhinõuetest, kõne

¹⁾ J. Rummo „Kõneoskus“.

ülesehituse juures eriti käsitamuste juures massipsühholoogia ning propagandakõne eritingides kõnealgust ja kõnelõppu arvestamist. Kõnekursuste teoreetilise osaga liitus ettevalmistatavate kõnekavandite retooriline analüüs. Instrueerimiskoosolekutel kõnelesid prorektor prof. H. Kruus teemal „Rahvuse ja omariikluse väärtusest“ ning advokaat M. Nurk teemal: „Omariiklus ja majandus“. Nii kõnekursustest kui ka instrueerimiskoosolekutest võtsid kaasvõitlejad osa väga rohkel arvul.

Minu kirjutises „Üliõpilaskonna rahvuslikust kõnelenust“ (*Üliõpilasteht* nr. 2 — 1935) märgitud põhjustel loobuti eelmistel aastatel praktiseeritud üleskutsete saatmisest kohapäälseile organisatsioonidele ja avaldati ajalehtedes ainult üleskutse, et Vabaduspäeva aktusi-pidusid korraldavad organisatsioonid, kellel on tarvis kõnelejaid, jutlustajaid ja soliste, teataksid sellest Üliõpilaskonna Kultuurtoimkonnale ning paluksid vastaval alalesinejaid välja saata. Samasisuline ringkiri

da saabus paljudest maakonna osadest, kus koosolekuid ei peetud, eri tervitusi rahva omal algatusel. Allakirjutanu näit. nägi ühte osakonda saabuivat Soome põhja-piiri lähedase „pitäjäa“ (kogudus) soomekeelsete asukate tervituskirja, millele oli kaugelt üle 200 allkirja kogutud. Sääraseid aga saabunud kõikidesse osakondadesse. Üliõpilasi-kõnelejaid võetud paljudes kohtades vastu lauluga muusikakooridega, lilledega ning tervituskõnedega. Samadel koosolekutel valiti esindajad üldisele rahvaesindajate koosole-

kule Helsingisse ja koguti raha ettevõtte mitmekülgsede kulude katteks.

Ülikooli soomestamise-aktsiooni triumfipäevadeks osutusid veebruar 2., 3. ja 4. päev, kus toimus rahvaesindajate koosolek vana üliõpilasmaja ja Heimola saalides. Mõlemad saalid olid tungil täis inimesi, rahvaesindajaidki, kes kandsid rinnas suurt märki — ligikaudu 1000 meest.

Sisuliselt nõuti sel koosolekul (mis esitati ka Soome presidendile, peaministrile ja Eduskunna juhatajale):

1. Helsingi ülikooli ja Tehni-

lise kõrgema kooli täielikku soomestamist.

2. Keeleseaduse muutmist nii, et ainukese ametliku keelena (ka kõikides ametasutistes) oleks tunnustatud soome keel, välja arvatud kohad, kus enamuses on rootsikeelseid asukaid.

3. Rootsikeelsetele õppekoolidele suhteliselt suurema toetuse andmise lõpetamist.

4. Rootsi keele sundusliku õpetamise lõpetamist soomekeelsetes koolides.

5. Arvestamist soome keelt kõneleva rahva üksmeelse tahtega.

E. Suurväli.

saadeti ka kõikidele Vabariigi aastapäeva pühitsemist korraldavaile maakonna- ja linnatoimkondadele. Nõudmisi esinejate saatmiseks tuli 155 organisatsioonilt. Kõik nõuded kõnelejate ja jutlustajate saatmiseks suudeti rahuldada. Solistide kohti jäi täitmata 6, neist 4 sel põhjusel, et kohapääl puudus klaver.

Üldse sõitis välja 175 esinejat, neist kõnelejaid 128, jutlustajaid 36 ja soliste 11. Mõnedel kõnelejaist tuli esineda kahes kohas. Kaugemaist kohtadest, kuhu esinejail tuli sõita võiks nimetada: Muhu saart, Kuresaart, Ingerit ja Aluksnet. Ingerisse, Kallivere külla, saadeti varemate aastate eeskujul kõneleja koos suurema grupi solistidega. Aluksnesse, Lätimaale, säälse Eesti Seltsi poolt Vabariigi aastapäeva puhul korraldatud aktusele saadeti Üliõpilaskonnast kõneleja ja 2 solisti.

Enamik esinejaist kuulusid seltsidesse, eririnnas *Eesti Üliõpilaste Seltsiga*, kes andis 22 esinejat ning *EÜS Veljestoga*, kes andis 14 esinejat korporatsioonidest oli kõige enam esinejaid *Fr. Esticast* — 11 ja *Filiae Patriaest* — 7. Kahetsusega pean märkima seda, et rahvuslikust kõnelennust ei võtnud osa mitte kõik naisorganisatsioonid. Meie naisorganisatsioonidest võtsid

kõnelennust osa ainult *Filiae Patriae* ja *Eesti Naisüliõpilaste Selts*. Ma olen kindel, et ka kõikides teistes naisorganisatsioonides leidub kõnelejaid või soliste, kes oleksid võimelised kõnelennust osa võtma. Ka iga naiskaasvõitleja ülesandeks on pääle õpingute ja „konvendielu“ silmas pidada kõiki üliõpilaskondlikke üritusi ning neist võimalust mööda osa võtta.

Nagu esinejate poolt antud aruannetest selgub võib kõnelendu kõigiti kordaläinuks pidada. Suur osa kõnelejaist tulid oma ülesandega hästi toime, kuna kogemused esinemiseks varem olemas olid. Vähese ettevalmistusega esinesid sel aastal ainult üksikud kaasvõitlejad ja ma kardan, et neil see kõnelend viimaseks jääb, sest järgmistest ei lasta neid enam osa võtta. Aastapäeva pidustustest on osavõtt olnud igal pool väga rohkearvuline, vaatamata sellele, et teeolud olid maal sel aastapäeval ebatavaliselt halvad. Nende halbade teeolude tõttu oli ka esinejail kohale saamisega raskusi. Eriti kahetsemisväärse seigana tuleb märkida seda, et kolmes-neljas kohas kõnelejale üldse halva tee tõttu vastu ei tulnud ning jäeti ta jaama ootama ja külmetama.

Nagu arvud näitavad oli käes-

oleva aasta kõnelend suurem kui ükski varematest. Eriti palju nõuti sel korral jutlustajaid, nii et neid pidi välja saatma ligi kolm korda rohkem kui eelmiste kõnelendude ajal.

Väga paljud maategelased on avaldand soovi, et üliõpilased tulevikuski tuleksid maale kõnelema. Seda soovi peaksid arvestama kõik kaasvõitlejad ning kui kultuurtoimkonnal kunagi, võib-olla isegi õige varsti, vaja läheb kõnelejaid maale saatmiseks, siis ma loodan, et kaasvõitlejad nõus on taas maale sõitma.

Olles toime tulnud neljanda rahvusliku kõnelennuga, on üliõpilaskond järjekorraliselt tihendand oma sidet rahvaga. See sideme tihendamine on kasuks mõlemale poolele. Ta aitab üliõpilasi, meie kasvavat haritlastpõlve, jääda lähedaseks oma rahvale, aitab vältida meil mingisuguste „härasharitlaste“ tekkimise, kellele oma rahva rõõmud ja mured väga kauged on. Ta aitab tõsta rahva silmis ka üliõpilase väärtust, kuna näitab et see ainult lõbusat „tudengielu“ ei ela, vaid kogu aeg kaasa mõtleb, mis meie riigi ja rahva elus on vajalik ette võtta, ning nendele ettevõtetele ka jõudu ja võimalust mööda kaasa aitab.

H. Pello.

Eötvös kolleegium Budapestis¹

Eestit huvitab Eötvös kolleegium mitmes suhtes: esiteks seepärast, et iga eesti stipendiaat — kui see on meessoost — leiab endale ses mugava kodu hääde töövõimalustega, ja teiseks ka selle poolest, et nende ridade kirjutaja on nüüd juba teine, kes nimetatud õppeasutisest viibib Eestis riigistipendiaadina ning kolmandaks vahest ka seepärast, et Eestis pole sellist kolleegiumi. See on Ungaris õieti ainuke sellelaadiline,

1) Loe: etvös.

sest muil niinimetatud kolleegiumel pole selliseid traditsioone, minevikku ega ühiselu, vaid need on enam internaadi laadi.

Eötvös kolleegium asutati aastal 1895 sihiga, et see kasvataks häid õpetajaid Ungari keskkoolide jaoks. Seepärast võetakse sinna täninigi vastu ainult filosoofiateaduskonna üliõpilasi. Kolleegiumi liikmed saavad siin ülikooli loengute kõrval õpetust eri rühmades vastavalt spetsialistidelt alade ja semestrite jär-

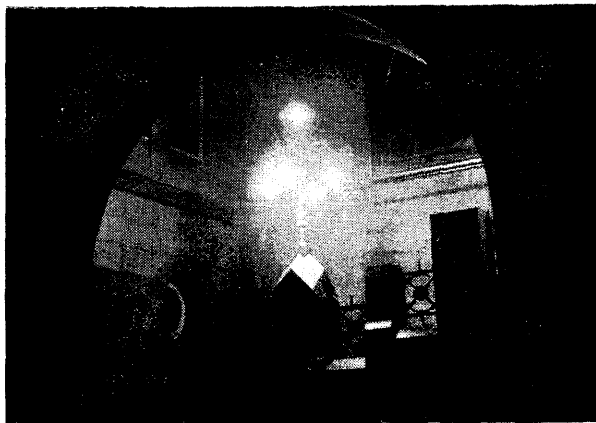
gi, nii et igast rühmast osa võtab ainult 4—5, harukorral 7—8 üliõpilast, misõttu võimaldub iga üksiku osavõtja põhjalik teaduslik ettevalmistus.

Kolleegiumis ei tehta teaduslikku tööd mitte loengute kaudu, vaid iga üliõpilane peab igal nädalal mingi väiksema tööga esinema. Tööd ja teemad arutatakse professoritega ühiselt läbi. Iga osavõtja võib oma mõtteid vabalt avaldada, nii et selline kolleegiumitund teatud mõt-

tes sarnaneb siinsele seminari-tööle, selle vahega, et siin iga osavõtja harilikult ainult ühe tööga esineb, kuna seal peaaegu igaks tunniks mingi tööke tuleb esitada.

Vastu võetakse ainult vastavate katsetega. Kandidateerida võivad ainult need, kes on kesk-kooli cum laude lõpetanud ja fi-losoofiateaduskonnas kavatsevad õppima hakata. Kuna soo-vijaid viimasel ajal on palju ja aastas vastu võetakse ainult 12 inimest kogu riigi kohta, siis nõutakse kandidaatidelt 1930. a. alates ka sisseastumiseksamit üldhariduslikes ja eriaineis vastavate õppejõudude juures. Kolleegiumi ühiselu tervikluse mõttes võetakse vastu ainult kesk-koolilõpetajaid, ja vanemaid üli-õpilasi ainult harukorral ning ainult siis, kui nende töö ülikoolis on seni olnud eriti silmapaistev. Kolleegiumis õppimine võimaldatakse 5 aastaks, s. t. kogu õppeajaks sel juhul, kui oma õpin-gud sooritatakse korralikult.

Kolleegiumil on harilikult 50 — 6 liiget, pääle selle umbes 10 välismaalast. Eespoolõeldust paistab, et koosseis on niisiis võrdlemisi homogeenne ja samas hoones elamine, ühine söömine, tunnid ja ühine elu teeb kõik isekeskis lähedaiks sõpradeks. Ühtekuuluvus ei katke pärast ülikooli lõpetamistki, vaid sidemeid hoiab alal nn. vanade Eötvös kollegistide ühing (villistlaskogu). Kolleegium on seni välja lasknud väga palju silmapaistvaid riigitegelasi, seltskonnainimesi ja palju teadusmehi ning kunstnikke ja kirjanikke. Neist tähtsamaist mainin järgmisi: Gombocz, Z. soomeugri keeleteadlane, Németh, J. — suurim türgikeelte tundja, Zsirai, M. — soomeugri keeleteadlane. Kunstnikest mainin Kodály, Z. (muusikamees), kirjanikest Szabó, D. ja luuletajaist Képes, G., kes praegu tõlgib Suits'u ja Under'i luuletisi.

Sissekäik Etvös kolleegiumi.

Kolleegium saab igal aastal riigilt suuri toetusi, et võida raamatukogu tarvilisel määral täiendada. Prantsuse valitsus saadab aastas 100 raamatut tasuta. Raamatud on kõik nägus koites.

Esimesel aastal maksavad üliõpilased kolleegiumile 60 pengöt kuus ja hiljemini, kui nad on vaesed ning hästi õpivad, siis ainult 30 pengöt. Kümnele üliõpilasele on võimaldatud täiesti tasuta õppimine. Seda ja veel muid soodustusi arvestades, on elu kolleegiumis võrreldes omaette elamisega väga odav, sest sellist mugavust ei saa linnas alla 100 pengöt.

Kolleegium asub Gellérti mäe jalal, vaikes linnaosas, ja mitte kaugel linna keskpunktist. Igal nelja üliõpilase kohta on kolleegiumis kaks tuba — üks magamis-, teine töötuba, mis kokku moodustab ühe nn. perekonna, kus semestrite poolest vanim on perekonnaisaks, kes ühtlasi esindab perekonda. Pääleselle on veel ühine jutlemistuba, kuhu ajalehed käivad ja kus harilikult vaieldakse, kaarti mängitakse ja lauldakse.

Kolleegiumil on umbes 40.000 köiteline raamatukogu, mis alade järgi on paigutatud 8 ruumi. Neist kuulub üks ruum ungari ja soomeugri keeleteadusele,

kus muuseas on hulk eestigi kirjandust. Raamatukogusid kasutavad üliõpilased vabalt.

Söömine toimub ühises söögisalis, kus 5 moodustab ühe laudkonna, kusjuures laua otsas istub harilikult õpetaja.

Kolleegiumil on ka oma võimla, aed ja tennisplats. Mis puutub meelelahutusse, siis on kolleegiumil viisiks aastas korraldada kolm suuremat olengut. Aasta alul nn. kureeksam, (kurg esimese aasta üliõpilane), kuhu kutsutakse ka professorid. Siin kantakse ette mingi aktuaalse sisuga näidend, mille kollegistid seks puhuks ise kirjutavad. Pääle selle lauldakse, esitatakse paroodiaid ja ei jäeta puudutamata professoreidki, kelledele mõnikord päris tugevasti sisse käiakse; kombeks on aga see, et keelatud on pahandada, olgu pilge kuitahes terav. See oleng on omavaheline, daame pole. 6. detsembril on nn. Mikulašpäev, umbes sama, mis Eestis mardipäev. Siin on pääle muu lõbu veel tantsing. 1. juunil, õppeaasta lõpul, korraldatakse nn. Gardenpartii, millest osa võtma kutsutakse ka daame.

Kolleegiumi organisatsioon on väga lihtne. Igaks aastaks valitakse nn. president, kes ajab kolleegiumi asju algatuskorras, s. t. nn., „rahvakoosolekuil“ või

„Kurepeksjad“ enne tööleasumist.

sisemisi asju nn. „perekonnasade koosolekul“. Sõnaõigus on kõigil pääle kurgede.

Eriliseks traditsiooniks on kurgede kasvatamine. Kuna keskkoolist tulnud noored harilikult liiga uhked ja suured härrad on, siis on kasvatuse seisukohalt väga tähtis nn. kurgede peksmine, mis selles seisab, et vanemad üliõpilased öösi maskeeritult, kui kured paha aima-

mata magavad, toast tuppa käivad, süüdistuskõnesid peavad ja kurgi peksavad. Hoop antakse süü suuruse järgi. Lõpuks peab kurg tänama ja viisaka kummar-duse tegema. Kui ei täna, siis peksetakse uuesti. Sellist üldist peksmist toimetatakse 3—4 kor-da aastas. Ka muidu peksetakse kurgi: nii näiteks siis, kui kurg juhtub laua otsa istuma jne.

Pääle selle on noortele üliõpilastele kahtlemata suureks abiks see, et nad maalt Budapesti tulles ei leia end ülikooli keerdkäikudes üksinda, vaid vanemad üliõpilased neid vajalisel määral instrueerivad ja juhivad. Hiljemgi on kasulik vanemate kaasvõitlejatega ühes elada, et millal tahes neilt saada selgitust ühes ja teises asjas.

Kolleegistid ei kannu mingit välismärki ja nad võivad astuda ka muusse üliõpilasorganisatsioonidesse, millist õigust aga enamasti ei kasutada, sest piisab juba küllalt kolleegiumi sõpruselust. Ka annab kolleegiumi töö vähe mahti väliselule mõtelda. Mahukas raamatukogu, ühine söömine, aed jm. teevad võimalikuks ka selle, et inimene miljonlinna südames võib elada vaikset erakuelu nagu kellelegi meeldib.

Kolleegium moodustab omaette, kinnise terviku omapärase õhkonnaga, sõprade ringiga ja traditsioonidega. Ja ma usun, et mitte ainult ungarlased, vaid välismaalasedki, sellest lahkuvad armsate mälestustega.

Béla Kálmán.

POOLA ÕHTU

Eesti ja Poola vaheliste sõprus-sidemete tihendamiseks korraldas EÜS Põhjala laupäeval, 9. märtsil seltsi ruumes omavahelise Poola õhtu. Külalistena viibisid õhtul rektor prof. J. Kõpp, prorektor prof. H. Kruus, prof. A. Piip, prof. J. Uluots, kohalik Poola konsul adv. J. Sepp j. t. Poola õhtu kavas oli ettekandeid Põhjala vilistlastelt välisministri abi H. Lareteilt, riigikohtunik A. Hellatilt ja dr. jur. N. Kaasikult. Pikema kõnega esines poola keele lektor dr. phil. J. Kaplinski.

Vil! H. Laretei kõneles teemal „Balti riigid ja Poola“. Referent ütles, et Poola on tõsiselt huvitatud Balti riikide sõltumatusest,

sest sõjaliselt on Balti riikide tähtsus küllalt suur. Balti meri evib erilise tähtsa sõjalise seisukoha. Kuid Balti riikide sõjalised jõud on siiski nii nõrgad, et nad ei muutu hädaohlikuks mõnele suurriigile, neutraliseerides siiski suurriikide huve ja isusid.

Vil! A. Hellat kõneledes teemal „Milleks vajame tutvunemist poola kultuuriga“ ütles kokkuvõtet järgmist:

Laskem mõjustada end poola kultuurist, sest poola kultuuri kaudu tutvume slaavi rahvaste kultuuriga palju paremini kui vene kultuuri kaudu, millega oli seoses vägivald meie maal. See mida kaotame vene kultuuri kõrvaldamisega meilt, või-

dame tagasi poola kultuuriga, ja paremini, sest poolakatel pole seda halba mõju.

Teemal „Poola iseseisvuse ideoloogia 19. sajandil“ kõneles dr. phil. J. Kaplinski, öeldes kokkuvõtet järgmist:

Mis oli selleks suureks jõuks, mis sajandipikkuselt jõudis säilitada poola rahva üksmeele, hoolimata killustatud olekust. See oli — armastus, au ja vahvus. Need kolm sõna löid Poola. Meie esivanemad pidid Poola vabaduse eest palju võitlema, kuid vabaduse ideoloogias oli vahvuse kõrval luulevõim üks tähtsamaid mõjutegureid. Vabadusele ei otsinud me teed poliiti-

liste mahhinatsioonide kaudu ega lootnud imet.

Tegime seda jõuga, nagu õpetasid meie kirjanikud. Tegime seda idealistlikust pildist rüütellikust vahvusest. Poola ajaloo on midagi sümboolset. Kõik kannab — „armastuse, au ja vahvuse“ pitsatit. Poola oli nagu sümboolselt surnud, kui ta tõusis purunesid ahelad ka mujal. Ajalugu on tõestanud, et need kirjanike ja luuletajate ideelised mõtted olid tõeliseks aluseks Poola uuestisünnile.

Kõneledes Eesti ja Poola sõbrusest, võib öelda, et see võrsub juba 19. sajandist. Aeg on loonud siin ilusaima sümboli — meie ja teie vabaduse eest.

Lõppsõna ütles vil! N. Kaasik, kes nentis, et meil on tõsine tarvidus leida sõpru teiste riikide seast. Otsime neid mõistusega ja ka südamega. Meie pakume Poolale oma sõprust, tahame temaga kaasa

töötada samadel alustel teistega. Täna õhtu on vaid üheks lüliks, mis meid viib lähemale Poolale. Loodan, et see õhtu ei jääks viimaseks Eesti üliõpilaskonnas, et see side, mis on Eesti rahval Poolaga, tiheneks üha enam.

Õhtu muusikalises osas esitas ksv! N. Janson-Alumäe klaveril Chopini — Poloneesi, kuna ksv! H. Laul ettekandel võisime kuulata viiulil Vieniavsky — Kuja-viaki. Deklamatsiooniga poola kirjandusest esines kv! H. Hagar.

Poola õhtust osavõtjaid

Käsipalli esivõistlused lõppemas

Üliõpilaskonna käsipalli esivõistlused jätkusid käesoleva semestri alul, 2. veebruaril toimunud võistlusõhtuga.

B kl. võrkpallis võitis ÜS. Liivika korp! Frat. Aeternat — 2:0 (geimid 15:9 ja 15:9). A kl. võrkpallis võitis korp! Rotalia — korp! Frat. Esticat kolmegeimilises mängus — 15:9, 9:15 ja 15:11. Korpallis olid mõlemad võistlused B klassis. Korp! Slavia võitis korp! Frat. Liviensist suuresti — 45:6 (poolaeg 17:2). Tasavägises mängus suutis korp! Sakala võita EÜS-i — 37:31 (poolaeg 16:20).

Laupäeval, 9. veebruaril võitis B kl. võrkpallis korp! Sakala EÜS Põhjalat — 2:0 (geimid 15:9 ja 15:12). A kl. võrkpallis ÜS Raimla võitis korp! Frat. Liviensist — 2:0 (geimid 15:10 ja 15:9). Õhtu „naelaks“ kujunes kohtumine A kl. korvpallis ÜS Liivika ja korp! Vironia vahel, kus Vironia pidi leppima kolmekümnepunkttilise hiigelkaotusega. Tagajärg ÜS Liivika kasuks — 50:20. B kl. korvpallis korp! Frat. Aeterna võitis korp! Slaviat — 26:12.

Järgmisel võistlusõhtul pühapäeval, 10. veebruaril peeti jälle neli võist-

lust. A kl. võrkpallis võitis ÜS Liivika korp! Frat. Esticat — 2:1 (geimid 11:15, 15:11 ja 15:8), kuna B klassis EÜS võitis korp! Frat. Aeternat samuti 2:1 (geimid 15:17, 15:3 ja 15:3). Korpalli A klassis korp! Rotalia võitis EÜS Põhjalat tagajärgena — 23:17 (poolaeg 14:15) ja B klassis ÜS Liivika korp! Frat. Liviensist — 38:16 (poolaeg 20:7).

Võistlused jätkusid laupäeval ja pühapäeval, 16. ja 17. veebruaril. Meeste B kl. võrkpallis võitis korp! Sakala korp! Vironiat — 2:0 (geimid 15:7 ja 15:7). Naiste A klassi võrkpallis võitis seekord korp! Indla korp! Filiae Patriaet tagajärgena — 2:1 (geimid 13:15, 15:7 ja 15:8). Meeste B klassi korvpallis oli kaks võistlust — korp! Frat. Estica võitis korp! Frat. Aeternat tagajärgena — 26:14 ja korp! Slavia EÜS-i — 33:26 (poolaeg oli EÜS-i kasuks 20:13). Pühapäeval toimus esimesena kohtumine võrkpallis Ülikooli esindusnaiskonna ja Tartu Võimlemise Seltsi naiskonna vahel. Võitis ülikooli naiskond — 2:0 (geimid 15:8 ja 15:7). Võistlus oli mõeldud treeninguks ülikooli naiskonnale enne võistlusretket

Lätti. Meeste B kl. korvpallis oli kaks mängu. Korp! Frat. Aeterna võitis ülekaalukalt ÜS Liivikat — 33:16 (poolaeg 16:6) ning korp! Slavia korp! Sakalat sama tugevasti — 40:21 (poolaeg 13:11).

„Chicago Tribune'i“ karikafinaali eelmänguna toimus 2. märtsil kohtumine B kl. võrkpallis korp! Vironia ja korp! Frat. Aeterna vahel. Võidab kindla tagamänguga korp! Vironia — 2:0 (geimid 15:3 ja 15:8). Viimase võistlusena kohtusid A kl. korvpallis ÜS Liivika ja möödunud aasta meister — EÜS Põhjala. Mäng areneb tasavägiselt. Poolajale minnakse tagajärgena 23:11 Liivika kasuks. Teisel poolajal Põhjala meeskond näitab ennastsalgavat mängu, jõutakse juba seisuni 32:29 Liivika kasuks, edasi ei suudeta enam vähendada mõnepunktilist vahet ja mäng lõpeb tagajärgena — 35:30 (poolaeg 23:11) ÜS Liivika kasuks. Liivika meeskonnas tegid tõhusat tööd ksv! ksv! Joonas ja Yllõ, neist viimane saavutas 14 p. Silmapaistev oma kiire mänguga oli ksv! H. Väik (Põhjala), kes saavutas ka 12 p.

Võistlused jätkusid pühapäeval. Esi-

mesena kohtusid B kl. võrkpallis korp! Indla ja korp! Filiae Patriae naiskonnad. Võidab kergesti korp! Indla — 2:0 (geimid 15:1 ja 15:4). Meeste B kl. võrkpallis võitis EÜS Põhjala kindlalt korp! Frat. Aeterna tagajärjega — 2:0 (geimid 15:11 ja 15:10).

Õhtu põnevamaks mänguks kujunes meeste A kl. korvpallis korp! Vironia ja korp! Rotalia vahel. Poolaja võidab Vironia 13:10. Teisel poolajal on Vironia edu ilmne, võites mängu — 31:23. Rotalia kaotuse pääpõhjuseks oli neil hääde reservide puudumine. Parimate punktiküttidena võiks nimetada ksv! Reinokit (Vironia) 13 p. ja ksv! Palsi (Rotalia). B kl. korvpallis võitis korp! Slavia ÜS Liivikat tagajärjega — 29:21 (poolaeg 14:3).

Järgmisel võistlusõhtul laupäeval, 9. märtsil kohtusid esimestena naiste B kl. võrkpallis korp! Indla ja E. Naisüliõpilaste Selts. Neist viimane võtab esmakordselt osa üliõpilaskonna esivõistlustest. Esimene geim on kaunis tasavägine. Võidab Indla 15:13. Teine geim on aga juba täiesti India ülekaaluga. Tagajärg — 2:0 (geimid 15:13 ja 15:5) korp! Indla kasuks. Meeste A klassi võrkpallis toimus kohtumine korp! Rotalia ja ÜS Raimla vahel. Pinevalt tasavägise mängu võidab korp! Rotalia — 2:0 (geimid 15:13 ja 15:12). Huvipakkuvaks kujunes ka kohtumine A kl. korvpallis korp! Frat. Liviensise ja korp! Vironia vahel. Mäng lõppes tänu Frat. Liviensise õnnestunud viskeile tagajärjega — 55:33 (poolaeg 32:16) korp! Frat. Liviensise kasuks. Frat. Liviensisel saavutas ksv! Püümann 22 punkti. B kl. korvpallis toimus võistlus korp! Frat. Aeterna ja ÜS Liivika vahel. Võitis esimene kiiretempolises mängus tagajärjega — 34:19 (poolaeg 21:5).

Võistlused jätkusid pühapäeval. Meeste B kl. võrkpallis kohtusid EÜS Põhjala ja korp! Vironia. Esimese geimi võidab Vironia tagajärjega — 15:8. Järgmised geimid on juba täiesti Põhjala pära, kelle tugevad surumised on sageli vastuvõtmatud. Lõpptagajärg — 2:1 (geimid 8:15, 15:8 ja 15:3) EÜS Põhjala kasuks. Samal õhtul teisena B kl. võrkpallis toimus

võistlus korp! Sakala ja korp! Frat. Aeterna vahel, mille võitis kindla ülekaaluga korp! Sakala meeskond — 2:0 (geimid 15:7 ja 17:7). Põnevamaks mänguks osutub kohtumine ÜS Liivika ja korp! Rotalia vahel meeste A kl. korvpallis. Jõulise kiiretempolise mängu võitis ÜS Liivika tagajärjega — 33:26 (poolaeg 18:14). B kl. korvpallis võitis korp! Frat. Estica kergelt korp! Slaviat — 32:20 (poolaeg 22:10). Frat. Estica silmapaistvamaks mängijaks oli ksv! Aspe.

Käsipalli esivõistluste sarjas toimusid mängud palvapäeval, 13. märtsil. Esimestena kohtusid EÜS Põhjala ja ÜS Liivika B kl. võrkpallis.

Võitis EÜS Põhjala — 2:1 (geimid 6:15, 15:9 ja 15:11).

Järgmisena kohtusid A kl. korvpallis ÜS Liivika ja korp! Frat. Liviensis. Kuna Liivikal on juba kaks võidupunkti, siis võites Frat. Liviensis kindlustab ta omale meistritiitli.

Seisul 32:30 kõlab lõppvile. Seega on tulnud ÜS Liivika Üliõpilaskonna meistriks A kl. korvpallis.

B kl. korvpallis toimus kohtumine korp! Frat. Aeterna ja korp! Sakala vahel. Korp! Frat. Aeterna võidab mängu ilmse ülekaaluga tagajärjega — 49:15 (poolaeg 18:8).

Esivõistlused jätkusid 16. ja 17. märtsil ülikooli võimlas. Kuna mängud lähenevad lõpule, oli pealtvaatajaid rohkesti.

Esimesena kohtusid võrkpalli sõprusvõistluses E. Naisüliõpilaste-Seltsi ja korp! Indla naiskonnad. Eelmisel korral võitis korp! Indla naiskond, nüüd aga ENÜS meeleheitlike pingustega suudab tulla võitjaks — 2:1 (geimid 15:12, 9:15 ja 18:16). B klassi võrkpallis kohtusid EÜS Põhjala ja EÜS-i meeskonnad. Võitjaks tuli EÜS Põhjala, tagajärjega — 2:0 (geimid 15:7 ja 15:5).

Õhtu tõmbenumbriks on ÜS Liivika ja ÜS Raimla kohtumine A kl. võrkpallis. Karta on, et möödunud aasta võrkpalli meister Liivika saab lüüa endise eriklassi meeskonna Raimla käest. Alul kohe pääseb Liivika juhtima 2:0 ja 5:2. Siis aga Raimla mehed võtavad end kokku ja tugeva survega võidavad geimi — 15:9. Teine geim on äärmiselt tasavägine.

Võidab Liivika üle noatera 15:13. Kolmandas ja otsustavas geimis aga Raimlal mäng enam ei klapi. Ta püüab seisukorda päästa sagedaste „time-out'idega“, ent peab siiski leppima Liivika suure võiduga — 15:4. Lõpptagajärg — 2:1 (geimid 9:15, 15:13 ja 15:4) ÜS Liivika kasuks. Seega on tulnud ÜS Liivika üliõpilaskonna meistriks ka A kl. võrkpallis. Märkima peab eriti ksv! ksv! Yllö ja Ioonase tugevaid surumisi.

Viimase mänguna laupäeva õhtul toimus kohtumine B kl. korvpallis korp! Sakala ja ÜS Liivika vahel. Kiiretempolises mängus võidab korp! Sakala — 35:24 (poolaeg 17:10).

Pühapäeval jätkusid võistlused. Esimesena kohtusid meeste B kl. võrkpallis korp! Sakala ja EÜS-i meeskonnad. Mängu võidab korp! Sakala õige kergelt, tagajärjega — 2:0 (geimid 15:6 ja 15:5), tulles seega üliõpilaskonna meistriks B. kl. võrkpallis.

Õhtu suurvõistluseks kujuneb kohtumine A kl. korvpallis EÜS Põhjala ja korp! Vironia vahel. Paari õnnestunud viskega korp! Vironia pääseb juhtima — 4:0, ent peagi Põhjala tasakaalustab seisu 5:5, 7:7 ja 9:9. Esimene poolaeg lõpeb peaaegu viigilise seisuga — 12:11. Teine poolaeg algab Põhjala kiire pealetungiga. Saavutatakse mõned punktid. Vironia viigistab seisu ja pääseb juhtima kahe punktiga. Siis langeb nelja veaga välja ksv! Reinok (Vironia). Põhjala saavutab jälle mõnepunktilise edu, mida Vironia enam ei suuda tasakaalustada. Mäng lõpeb tagajärjega — 27:24 (poolaeg 12:11) EÜS Põhjala kasuks. Punkte saavutasid Põhjalas peaaegu kõik mängijad võrdself.

Viimasena toimus võistlus B kl. korvpallis. Vähepakkuvast mängust tuli võitjaks EÜS, sundides ÜS Liivikal võtma vastu paaripunktilise kaotuse. Tagajärg — 39:32 (poolaeg 20:15) EÜS-i kasuks.

*

Esivõistlused on lõppemas. On selgunud juba enamik meistreid.

Meeste A kl. korvpallis tuli konkurentsilt meistriks ÜS Liivika meeskond ilma ühegi kaotuseta. Meis-

termeeskonnas mängisid kaasa: Joonas, Nugis, Linsi, Viiding, Tiit ja Yllö. Teist ja kolmandat kohta jagavad EÜS Põhjala ja korp! Frat. Livienensis, kuna viimase kohta ja B klassi langemise pärast võistlevad omavahel korp! Vironia ja korp! Rotalia meeskonnad.

Meeste A kl. võrkpallis suutis oma läinud aasta meistritiitlit kaitsta ÜS Liivika, võites kõik mängud. Meistermeeskonna koosseis: Yllö, Joonas, Nugis, Tiit, Kukk ja Kiviselg. 2) koht — korp! Rotalia, 3) — ÜS Raimla, 4) — korp! Frat. Estica. Korp! Frat. Livienensis loobus.

Meeste B kl. korvpallis võistlevad esikoha pärast korp! Frat. Aeterna ja korp! Frat. Estica. Mõlemil on viis võitu ja üks kaotus. Kolmandat ja neljandat kohta jagavad korp! Slavia ja korp! Sakala ning 5) ja 6) kohta — EÜS ja ÜS

Liivika. Korp. Frat. Livienensis loobus.

Meeste B kl. võrkpallis tuli meistris korp! Sakala meeskond järgmises koosseisus: Tariste, Leesik, Hindrikson, Petsi ja Tikk. Teisele kohale tuli EÜS Põhjala meeskond. Kolmandaks — korp! Vironia, 4) ja 5) koha pärast toimub veel võistlus EÜS-i ja ÜS Liivika vahel. 6) — korp! Frat. Aeterna. ÜS. Raimla loobus.

Naiste A kl. võrkpallis võistlevad esikoha pärast korp! Filia Patria ja korp! Indla. Mõlemil on võrdset võidupunkte. Järgmine kohtumine toob ka siin selguse.

Naiste B kl. võrkpallis tuli kerge vaevaga meistris korp! Indla naiskond, võites korp! Filia Patria ja E. Naisüliõpilaste Seltsi. Meisternaiskonna koosseis: Kapp, Eich, Gavrilov, Kanna, Morgen ja Russmann.

Hg.

Edustuse koosolek

5. III 35.

Koos 25 liiget. Juhatab esimees ksv. A. Meil, protokollib ksv. A. Vaigo.

Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Juhatus otsuste kinnitamine. 3. Haigekassa põhikiri II lugemisel. 4. XIV Edustuse valimiste väljakuulutamise. 5. Edustuse valimistoimkonna valimine. 6. Täiendavaid valimisi. 7. Läbirääkimisi.

I.

1. veebruari koosoleku protokoll, millele lisatakse mõningaid parandusi, kinnitatakse ühel hääl.

Enne järgmist päevakorrapunkti ksv. B. Tanton saab sõna alljärgneva erakorraliseks teadaandeks:

XIII Üliõpilaskonna Edustuse saksa, vene ja juudi üliõpilaste rühm, kaalunud olukorda, mis tekkinud peale Edustuse koosolekut 1. II. s. a., kus tema õigustatud ettepanekud ei leidnud vastuvõttu, otsustas, et Üliõpilaskonna kui terviku lõhenemist mitte tekitada, Edustuse tööst mitte loobuda, pealegi kuna häälendamise tagajärjed on näidanud, et Edustuse otsus Üliõpilask. juhatuses ning saksa, vene ja juudi üliõpilaste rühma märgukirjade kohta sai vähem kui pool Edustuse liikmete häält, mis kujukalt näitab, et seda otsust kui

üliõpilaskonna tahteavaldust ei saa võtta.

II.

Kinnitatakse juhatuses otsuseid:

1. Anda Ak. Hõimuklubile toetus kr. 100.—

2. Võtta osa Riigikohtule kingituse annetamisest ja määrata selleks kr. 20.—

3. Saata Riiga SELL taliolümpiaadile jäähokimeeskond, 3 suusatajat, iluuisutaja, kiiruisutaja ja kohtunik-esindaja üliõpilaskonnast. Esindajaks määratakse ksv. A. Pals.

4. SELL olümpiaadist osavõtukuludeks meeskonnale ja esindajale määratakse kr. 150.—

6. Pooldada põhimõtteliselt käsipallimeeskonna võistlusreisi Riiga-Vilno-Varssavi ja -naiskonna sõitu Riiga.

7. Paluda ksv. E. Jakobsoni edasi töötama 13. Edustuse kestvusel haigekassatoimkonna juhatajana, vaatamata sellele, et ta on lõpetanud vahapääl ülikooli.

8. Avaldada „Üliõpilaste kalender-käsiraamatu“ kohta ajalehis avalik seletus, et Üliõpilaskond ega Üliõpilask. juhatus pole seda kirjastanud ega kellelegi ülesandeks teinud seda kirjastada.

9. Anda ksv. B. Tantoni süüasi tema väljenduste asjas 2. veebr. s. a. Üliõpilasmajas otsustamiseks Akadeemilisele Kohtule.

Selles küsimuses tekib rida sõnavõtte: ksv. B. Tanton palub selgitada neid põhjusi, millepärast ta on antud kohtu alla ja miks on avalikkust informeeritud nii varajaselt asjast, milles valitseb selgusetus. Ta peab juhatuse tegevusi ebakorrektsuks.

Ksv. Pommer soovib küsimust sisuliselt mitte arutada, kuna ak. kohtu selgitab niikuinii kogu sündmustiku.

Ksv. Meil vastab: ksv. Tanton kaevati kohtusse oma ebasobivate väljenduste pärast Edustuse aadressil. Vastav informatsioon ajakirjandusele anti juhatuse otsusel. Juhatus informeerib alati avalikkust oma tegevusest, ja tegi seda ka vaidlusaluses küsimuses, et asi poleks kantud sinna hoopis teises valguses, nagu see tulemas oli.

Ksv. Ott küsib ksv. Tantonilt, kas ta on tarvitanud Edustuse kohta lubamatuid väljendusi, millele ksv. Tanton vastab, et ta ütles seda nende kolme ksv. ksv. kohta, kes koostasid tülipõhjustava märgukirja.

Juhatus otsus kinnitatakse 20 häälega poolt, 5 vastuseismisel.

III.

Haigekassa põhikirja II lugemisele asudes esimees tutvustab neid parandusi, mis tehtud eelnõu I ja II lugemise vahemikul. Sõnavõtmata koosolek kinnitab põhikirja — 22 häälega poolt, 1 erapooletu.

IV.

XIII Edustuse valimised kuulutatakse välja 30. ja 31. märtsiks ja 1. aprilliks 1935. a.

V.

Edustuse valimistoimkonda valitakse ksv. ksv. A. Vaigo, V. Hanson, V. Kiršfelt, A. Kaigas ja H. Laos.

VI.

Haigekassa toimkonnas vabanevad kohale valitakse ksv. H. Laos, üldtoimkonda A. Vaigo ja A. Jaik ning välistoimkonda Ilmar Lill.

VII.

Läbirääkimistel ksv. J. Pommer üliõpilasseltside rühma nimel tõusetab kõneoskuse õppetooli asutamise küsimuse Tartu Ülikooli juures ja soovib, et juhatus pöörduks selles Ülikooli poole võimaluste leidmiseks. Sooviavaldis aktsepteeritakse vaidlusteta.

ORGANISATSIOONIDE ELU

EKL'i JUUBEL

23. ja 24. märtsil s. a. pühitseb EKL oma 20. aastapäeva.

Laupäeval, 23. märtsil kell 19.00 korraldatakse pidulik jumalateenistus Peetri kirikus. Liturgilist jumalateenistust peavad EKL-i kuuluvad õpetajad. Osa võtavad eestseisused lippudega, vilistlased ja kaasvõitlejad. Jumalateenistuse ajal sünnib K. L. korporatsioonide malevonda vastastunud kaitseliitlaste vannutamine.

Pärast jumalateenistust EKL! asetab ühise pärja vabadussambale langenute mälestuseks.

Pühapäeval, 24. märtsil kell 11.00 korraldatakse „Vanemuises“ pidulik aktus alljärgneva kavaga:

1. Koraal ja palve.
2. Avasõna EKL-i esimehelt A. Luud'ilt.
3. Ajalooline ülevaade EKL-i abiesimehelt K. Päril'ilt.
4. Aktuse kõne vil! prof. J. Uluots'alt.
5. Tervitused.

Aktuse kavas on veel ettenähtud solistide ja koori muusikalisi ettekandeid.

Külastajate pidustustele on kutsunud rektor, prorektorid ja dekaanid, kaitsevaeliste ringkondade ja Tartu seltskonna esindajad. Õhtul kell 20.00 peetakse „Vanemuises“ EKL-i kinnine kommers.

Ü. S. CONCORDIA 12-AASTANE

9. ja 10. märtsil pühitses Üliõpilaste Selts Concordia oma 12-dat aastapäeva. Pidustused algasid laup., 9. märtsil koosviibimisega Üliõpilasmajas. Pühapäeval kell 12 toimus Seltsi ruumes pidulik aktus, millele järgnes vilistlaste ja kaas-

võitlejate ühine koosolek, kus võeti vastu terve rida uusi resolutsioone eelolevaks tegevusaastaks. Õhtul leidis aset omavaheline koosviibimine Seltsis Vilistlaskogu korraldusel.

Astapäevaks oli kokku tulnud suurel arvul ka väljaspool Tartut elavaid vil!! ja ksv!! Samuti oli saabunud hulk õnnesoove nii kodukui välismaal viibivalt liikmeilt, samuti ka teistelt üliõpilasorganisatsioonelt.

Seltsi perre kuulub käesoleval hetkel 120 vil!! ja ksv!!. Vilistlaskogu Eestseisusse kuuluvad Eugen Maddisson, E. Ilsen, Ed. Vendelin, E. Gutmann ja Dr. Fr. Paas. Si esimeheks on ksv! Leo Roots.

ÜVL'i ÜLIÕPILASÕHTU

Teisipäeva õhtul, 12. märtsil Üliõpilasseltside Vilistlaskogude Liidu referaatõhtute sarjas toimunud üliõpilasõhtu kujunes EÜS Põhjala üldkorraldusel osavõturikkamaks koosviibimiseks ÜVL-i ajaloos. Osavõtjaid oli ligemale kolmsada. Kõik seltsid olid esindatud arvukalt.

Õhtu avas ksv! Mart Haavisto (Põhjala). Järgnevalt kõneles EÜS Põhjala esimees ksv! August Vaingo teemal „Üliõpilasseltside ideoloogias Üliõpilaskonna Edustuses“. Referent ütles, et kui aasta tagasi meie riigijuhtimise korda muudeti vajadusest riikliku tervikluse põhimõtte järele, siis seda terviklust on vaja ka üliõpilaskonnas. Ka üliõpilaskond peaks alati teotsema tervikluse idee huvides. Seda nõuet on alati enne valimisi serveeritud proklamatsioones, kuid tänava peaksid sellele andma sisu eesti üliõpilasseltsid. See ei tohiks kujuneda mingiks rusika moodustamiseks mõne vähemuse vastu, vaid peaks süvendama koostööd üliõpilaskonna tervikus.

Teemal „Eesti üliõpilasorganisatsioonide, eriti seltside tuleviku ülesandest“ kõneles EÜS-si senior ksv!

Ilmar Pommer-Raudma, kes ütles kokkuvõetult järgmist:

Vastastikuste suhete arendamisele tuleb panna suuremat rõhku. Selleks erilist liitu pole vaja asutada. Külaskäike saab teostada ka ilma liiduta.

Seltsid peaksid astuma rohkemal määral kontakti rahvaga, korraldades näiteks avalikke ettekandõhtuid muusikalise osaga, kuhu oleks palutud ülikooli õppejõude ja teisi tege-lasi akadeemilisest ja seltskondlikust elust.

Õhtu teises osas võis jälgida ettekandeid ÜS Liivika ja ÜS Raimla ühendatud sümfooniaorkestrilt, E. Naisüliõpilaste Seltsi kahekordselt kvartetilt, EÜS Ühenduse kõnekoo-rilt ning ENÜS Ilmatari ja EÜS Veljesto kaasvõitlejailt laulus ja deklamatsioonis.

Ü. S. LIIVIKA TEGEVUSEST

27. veebruaril kõneles ksv. A. Taioste teemal „Eestluse ülesandeid tänapäeval“, milles lühidalt käsitles viimaste aastate riigipoliitilist kujunemist praeguseks. Ühtlasi käsitles kõneleja lähemalt neid ülesandeid, mille täitmise kaudu riigis on tagatud nii sisemine kui ka väline tegevus.

28. veebruaril refereeris ksv! L. Yllö (Ingerist). Esitusele Ingeri geograafilisest asendist, rahvast ja ajaloo-st liitust lühike ülevaade ingerlaste kultuurist, selle osatähtsusest (Kalevalas), ingerlaste elust ja praegusist raskusist. Pikemalt peatus referent Eesti Ingerit puudutavate küsimuste juures ja kriipsutas alla Eesti Ingeri suurt tähtsust piiritaguse Suur-Ingeri ja üldse kogu Suur-Soo-me suhtes.

Veelkordselt puudutati meie sugu-rahvaste küsimust ksv! J. Puust'i poolt, kes kõneles „Hõimudest Ida-Venes“. Kõneleja valgustas Ida-Venes asuvate hõimurahvaste ajalugu ja elu-olu pikemalt, käsitles nende kultuurprobleeme, püüdlusi ja visa võitlust vene surve vastu.

Lõppkokkuvõttes kõneleja väitis, et meie hõimud on Ida-Venes viimaseil aastail jõudsalt edenenu-d, kuid poliitiliselt ja majanduslikult tuleb neil kaasa sammuda kogu SSSR-i saatusega.

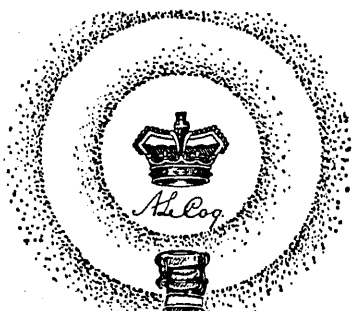
Lõppeks võiks nimetada veel 14. märtsil ksv! E. Sikka poolt peetud referaati „Looduslikke ja ajaloolisi vaatamisväärsusi Eestis turismi seisukohalt lähtudes“.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Vastutav ja peatoimetaja: Karl Päril. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: V. Hanson, H. Pello.
Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Üliõpilasmaja, Tartu.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus, 1935.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

KROONI KANDJA
ÕLLEDE DERES

**LE COQ'I
GLADIATOR**

Õlu teeb
koosviibimise
mugavaks.

Le Coq'i õlu
annab
õiget tuju!

A./S. A. Le Coq

K o g u m e i e h a r i t l a s k o n d l o e b

PÄEVALEHTE

sest „PÄEVALEHT“ on üleriiklikult levinuim, igapäev ilmuv ajaleht. „PÄEVALEHTE“ võib tellida kõigis kodumaa postiasutistes ja „Päevalehe“ esindajailt linnades ja maal

M e i e k i r j a s t u s e l i l m u b

LASTE RÕÕM

k o d u m a a p o p u l a a r s e i m l a s t e a j a k i r i

T. E. K. Ü.

GRAAFIKATÖÖSTUS

o n t ä i e l i s i m t ö ö s t u s e l a l a l E e s t i s

**Trükikoda * Kõitekoda * Tsinkograafia
Litograafia * Offsett-trükk**

Hinnad soodsad ning tellimiste täitmise kiire

S u u r i m a d n i n g t ä i e l i s i m a d

raamatu ja kirjutusmaterjali kauplused,

kirjanduse- ja paberilaod

SUUR-KARJA NR. 23 ja PIKK NR. 2, TALLINNAS
tel. 446-11 tel. 427-83

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus

T a l l i n n a s, P i k k n r. 2, o m a t e l e f o n i k e s k j a a m 428-83

Hind 35 senti

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOON
AR